

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ : ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ
 ਸੰਪਾਦਕ : ਅਜਮੇਰ ਸਿੱਧੂ
 ਰਣਜੀਤ ਝਨੇਰ
 ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ : ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ:
 * ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ ਬਰਮਿੰਘਮ
 * ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ
 * ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
 (ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ.)
 * ਡਾ. ਵਿਸ਼ਾਲ ਭਾਰਤੀ
 (ਐਮ.ਡੀ.)
 * ਤਲਵਿੰਦਰ ਸੱਭਰਵਾਲ (ਕੈਨੇਡਾ)
 * ਹਰਪਿੰਦਰ ਬਰਾੜ (ਕੈਨੇਡਾ)

ਸਲਾਹਕਾਰੀ ਬੋਰਡ:
 * ਮੇਘ ਰਾਜ ਰੱਲਾ
 * ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਹੰਢਿਆਇਆ
 * ਸੁਖਵੀਰ ਰੋਣਾ
 * ਡਾ. ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਡੀ.
 * ਡਾ. ਪਵਿੱਤਰ ਅਮਰਗੜ੍ਹ

ਦਰ ਚੰਦਾ

ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	80/-
ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਚੰਦਾ	150/-
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	500/-
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	1000/-
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	5000/-

ਚੰਦੇ ਅਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ :-

ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਵਾਸ, ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ,
 ਗਲੀ ਨੰਬਰ 8, ਬਰਨਾਲਾ - 148101
 (ਪੰਜਾਬ) ਫੋਨ : 01679-241744
 Email : tarksheel@gmail.com

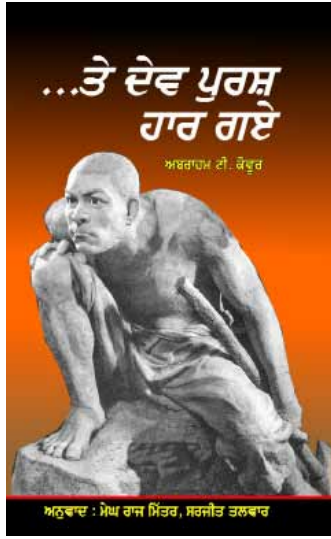
ਨੋਟ : ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਵਲੋਂ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ'

ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੰ: 4/2-2003 ਮਿਤੀ 2-5-2003 ਐਡੀਟਰ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੋਟ : ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

29 ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਜੂਨ 1984 ਨੂੰ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਟਰੀਟ ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ ਬਰਨਾਲਾ ਵਿਖੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਵਿਊ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡਣੀ ਪਈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅੱਜ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਿਤਾਬ '...ਤੇ ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ' ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾਉਣੀਆਂ ਸਨ। ਜੋ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਸਮੁੱਚੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣੀ ਸੀ। ਕਿਤਾਬ '...ਤੇ ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ' ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਕੰਮ ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ ਤੇ ਮੈਂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਇਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਐਡੀਸ਼ਨ ਅਸੀਂ ਹੀ ਛਾਪੇ ਤੇ ਵੇਚੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲਿਆ। ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਕਿਤਾਬ 'ਦੇਵ ਦੈਂਤ ਤੇ ਰੂਹਾਂ' ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੀਆਂ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਹਰਦੀਪ ਟੱਲੇਵਾਲ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਕੰਮ ਨਿਪਟਾਇਆ। ਅੱਜ ਹਾਲਤਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੈਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਪੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਗਲੀ ਗਲੀ ਹੋਕਾ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਪੈਰਾਮ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਡੀ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਗੋਂ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਛਾਪ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰਲਸ ਡਾਰਵਿਨ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਸਾਡੀਆਂ ਦੋ ਕੁ ਦਰਜਨ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ। ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਵੀ ਛਪੇ ਹਨ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕ ਦਰਜਨ ਦੇ ਕਰੀਬ ਚੱਲਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਸਟਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਢੇ ਤੇਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਨਤਾ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ।

ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ ਦੇ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਕ ਵੀ ਸਥਾਨ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਨਮੋਸ਼ੀ ਖੱਟਣੀ ਪਈ ਹੋਵੇ।

ਅੱਜ ਫੇਸਬੁੱਕਾਂ, ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ, ਓਨ ਲਾਈਨ ਬੁੱਕ ਸਟੋਰਾਂ ਤੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੈ ਤੇ ਪਾਖੰਡੀਆਂ ਦੇ ਪਾਜ਼ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਉਧੇੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ 27 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਇਹਨਾਂ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਡਰੇ ਹੋਏ ਪੰਦੇਬਾਜ਼, ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤੇ ਡੇਰੇਦਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਿ ਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹਨ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਦੜਬਥਕੀਆਂ ਤੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਾ ਕਦੇ ਡਰੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਰਨਗੇ। ਸਗੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਬਰਦਾਰ ਆਪਣਾ ਮਾਰਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ।

ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਮੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਚੀਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਤੇ ਕੁਵੈਤ ਵਿਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਪੈੜਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਾਫਲੇ ਇਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕੰਮ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।

ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਹ ਜੰਗ ਪੁੱਲਤਾਰੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਜੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹੀ ਜਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਉੱਪਰ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਲੈ ਤੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਵਲੋਂ ਛਾਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਜਿਹੇ ਲਿਟਰੇਚਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਇਹ ਲਹਿਰ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੈੜਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੀ ਰਹੇਗੀ।
 - ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ, ਈਮੇਲ : tarksheel@yahoo.com

ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਠੱਗੀ ਦਾ ਧੰਦਾ

ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਘੜਤ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੁਫਤ ਦੀ ਰੋਟੀ ਚੱਲ ਸਕੇ। ਹੈਰਾਨੀ ਤਾਂ ਤਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿਕਨੀਚੁਪੜੀ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲੁਟਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾਓ, ਲਗਭਗ ਹਰ ਥਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਭਗਵਾਨ ਵਿੱਚ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਜਦ ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਦ ਕੋਈ ਰੱਬ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੱਭ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭੋਜਨ ਆਪ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਿਯਮ ਜੀਵਿਤ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਪੇਟ ਭਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹਰ ਜੀਵ ਰਾਤ ਦਿਨ ਆਪਣਾ ਪੇਟ ਭਰਨ ਲਈ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਦਾ/ਹਮੇਸ਼ਾ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਸ, ਇਸ ਪੇਟ ਭਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੇ 'ਭਗਵਾਨ' ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਨੁੱਖ ਨੇਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਤਦ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ, ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਹੋਵੇ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਜੀਵ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਪਣੀ

ਅਕਲ/ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਮਿਹਨਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਜੀਵਨ ਭਰ ਬੈਠੇ-ਬੈਠੇ ਖਾਵੇ।

ਚਾਲਬਾਜ਼, ਖੂ ਦ ਗ ਰ ਜ , ਕੰਮਚੋਰ ਅਤੇ ਠੱਗ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰੱਬ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਕਰ ਕੇ ਸਰਲ, ਸਿੱਧੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਰੱਬੀ ਸ਼ਕਤੀ (ਇਹਨਾਂ

ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ) ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਸਨਮਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹਰ ਘਟਨਾ ਰੱਬ ਦੀ ਲੀਲਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਭੁਚਾਲ ਆਏ, ਹਨੇਰੀ, ਤੂਫ਼ਾਨ ਆਵੇ, ਹੜ੍ਹ ਆਵੇ ਜਾਂ

ਬਿਮਾਰੀ।

ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ। 'ਭਗਵਾਨ' ਨੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਇਨਸਾਨਾਂ ਨੇ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੱਡਿਆਇਆ ਸਜਾਇਆ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ-ਰੋਟੀ ਬਿਨਾਂ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਚਲਦੀ ਰਹੇ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵ ਸਰਵਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਹੈ ਭਗਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਮਿਟਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭਗਵਾਨ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਹੀ ਵੱਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਚਲਾਕ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਦੇਣ ਹਨ। ਮਿੱਥਿਆ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਰਾਪ ਅਤੇ ਵਰਦਾਨ ਦਾ ਪਖੰਡ ਰਚਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਮਨਵਾ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਾਪ ਅਤੇ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਬਦਲ ਜਾਣਗੇ।

ਮਨਘੜਤ ਕਿਵੇਂ-ਕਿਵੇਂ : ਅਜਿਹੇ ਢੋਂਗੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਵਰਗ-ਨਰਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਘੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਖੂਬੀ ਲੱਛੇਦਾਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤੱਕ ਹੈ। ਲੋਕ-ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਪੁੰਨ ਕਮਾਉਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਜਗਾ ਕੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਠੱਗਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੜੇ ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਠੱਗਣ ਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਅਜੀਬਪਣ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇਖੋ: ਗਣੇਸ਼ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰੰਤੂ ਉਸਦਾ ਸਿਰ ਹਾਥੀ ਦਾ ਸੀ। ਕਿੱਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਗਲੇ ਦਾ ਘੇਰਾ ਅਤੇ ਕਿੱਥੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਘੇਰਾ। ਉੱਪਰ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਕਥਿਤ ਭਗਵਾਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਦੂਸਰੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮਾਰੇ ਵੀ ਜੀਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸੱਭ ਧਰਮ ਅਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਕਿਧਰੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਤਨ ਅਤੇ ਸਿਰ ਸ਼ੇਰ ਦਾ, ਕਿਧਰੇ 10 ਹੱਥ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ 10 ਸਿਰ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਧ੍ਰਿਤਰਾਸ਼ਟਰ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ? ਇੱਥੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਵਰਦਾਨ ਦੇ ਕੇ ਜਯੋਤੀ/ਜੋਤੀ ਤਾਂ ਦੇਂਦੇ।

ਰਾਮਾਇਣ ਵਿੱਚ ਹਨੂੰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲੈਣ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰੱਬ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ/ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਉੱਟਪਟਾਂਗ ਅਤੇ ਅਜੀਬ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵ ਸਾਹ ਆਕਸੀਜਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਿਤ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਯਾਨੀ ਜੀਵ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰੰਤੂ ਇਹ ਢੋਂਗੀ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਆਤਮਾ ਨੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਾਧੂ-ਸੰਤ ਹੋਣਾ ਵੱਡੇਪਣ ਦੀ

**ਮੂਲ : ਜਗਤ
ਯਾਦਵ,
ਅਨੁਵਾਦਕ : ਪਵਨ
ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੋ**

ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਨੰਬਰ ਦੇ ਠੱਗ, ਦੁਰਾਚਾਰੀ, ਆਲਸੀ, ਕੰਮਚੋਰ ਆਪਣੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਰਤੱਬ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਜ਼ਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਅਦਭੁਤਤਾ/ਵਿਲੱਖਣਤਾ/ਵਿਚਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਲੀਲਾ ਕਿਆ, ਜੀਸਸ-ਕਰਾਈਸਟ ਨੇ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਨਗੇ, ਧਰਮ ਬਦਲੀ ਕਰਨਗੇ, ਉਹ ਵੀ ਸਿਰਫ ਪੈਸਾ ਬਟੋਰਨ ਦੇ ਲਈ। ਜਦ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ ਤਦ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹਾਲ ਪੈਗੰਬਰ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਔਲਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮਾਰਕਾਟ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣਗੇ, ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਜੰਨਤ/ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਸੁਗੰਧਦਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕ ਬਿਨਾਂ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਮਰਨੇ-ਮਾਰਨੇ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਇਮਾਮ, ਮੁੱਲਾ ਅਤੇ ਮੌਲਵੀ ਖੁਦ ਫਿਦਾਇਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਕਿਉਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ?

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ 'ਮਨੂੰ' ਨੂੰ ਆਦਿ ਮਾਨਵ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਨੀਚਤਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਧਰਮਅਚਾਰੀਆ (ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ) ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਕੰਮਕਾਜ ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਲਗਾਤਾਰ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੈਂਬਾਰਾ ਰਹੇ। ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਭੋਗ ਵੀ ਲਗਵਾਉਣਗੇ, ਯਾਨੀ ਪੇਟਪੂਜਾ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ 'ਢੋਂਗੀ' ਵਿੱਚ-ਵਿੱਚ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਿਵੇਂ ਕੁੰਭ ਮੇਲਾ ਆਦਿ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਣੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਲੋਕ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭੁੱਲਣ ਨਾ।

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਭਗਵਾਨਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਵਤਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਆਖਿਰ ਇੱਕ ਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਟੇਪ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਚਲਾਉਣਗੇ। ਮਿਥਿਆ (ਝੂਠ) ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਫੈਲਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਖੋ,

ਪੁਨਰਜਨਮ ਦਾ ਫਲ ਦੱਸ ਕੇ ਕੀ ਇਹ ਢੋਂਗੀ ਦੱਸ ਸਕਣਗੇ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜੀਸਸ ਕਰਾਈਸਟ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਉੱਤੇ ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਭਗਵਾਨ/ਰੱਬ ਦੀ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਚੱਲੀ। ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਗੋਂਦ ਵਿੱਚ ਖੱਪ ਗਏ। ਸੁਨਾਮੀ ਦੇ ਕਹਿਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਭਗਵਾਨ ਨੇ ਨਹੀਂ ਬਚਾਇਆ। ਸੁਨਾਮੀ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਭੂਚਾਲ ਜਾਂ ਹੜ੍ਹ, ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਭੋਜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਸੀਬਤ ਨਾਲ ਨਿਪਟਨ ਦੇ ਲਈ ਭੋਜਨ ਦੇ ਪੈਕੇਟ ਭੇਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ।

ਕੁੱਝ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਤਰਕ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਭਗਵਾਨ' ਦੀ ਪੂਜਾ ਤਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣਾ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੋਣਾ ਅਲੱਗ। ਵਿਦਵਾਨ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਨਾ ਹੋਣ। ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਇਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਵਧਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਥਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ :-

ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਗੋਂਦ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਝੂਠ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਠੱਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਠੱਗਣ ਦੇ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸੰਗਠਨ ਹਨ।

ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ-ਪੋਸਦੇ ਹਨ।

ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਸਭ ਬੇਕਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਨ, ਦੁੱਧ, ਮਲਾਈ, ਮੇਵਾ, ਮਠਿਆਈ, ਰੁਪਏ-ਪੈਸੇ ਆਦਿ ਦਾ ਭੋਗ ਲਗਾ ਕੇ ਭਗਵਾਨ ਦੀ ਜੈ ਜੈਕਾਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੱਲ ਖੱਕਦੇ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਤੱਕ ਬੇਵਕੂਫ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ, ਬੁੱਧੀਮਾਨ (ਭਗਵਾਨ ਦੇ ਬੰਦੇ) ਕਦੀ ਭੁੱਖੇ ਨਹੀਂ ਮਰ ਸਕਦੇ।

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਧਰਮ ਜਿੰਨਾ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ ਉੱਨਾ ਹੀ ਠੱਗੀ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਹੈ। ਚੋਰੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਆਮ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਪਰਾਧ ਸਮਝਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ 'ਭਗਵਾਨ' ਦੀ ਲੀਲਾ ਹੈ।

ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਸਰਿਤਾ' (ਦੂਜਾ) 2010

ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ

ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ

ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਕੀਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦੀ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ 150 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਇਸਦੇ ਨਵੇਂ ਪਾਠਕ ਬਣਾਏਗਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

70 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਦਸ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

160 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਵੀਹ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

340 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਪੰਜਾਹ ਪਾਠਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ

1000 ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ

ਅਤੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਪੱਤਰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਲਿਸਟ ਪੂਰੇ

ਪਤਿਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਸਮੇਤ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪਤੇ ਤੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ :

ਅਮਿੱਤ ਮਿੱਤਰ

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਨਿਵਾਸ, ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ, ਬਰਨਾਲਾ - 148101 (ਪੰਜਾਬ)

ਨੋਟ • ਇਨਾਮ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਚੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿੱਚ ਛਪੀ ਲਿਸਟ, ਸਿਰਫ ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਉਪਲੱਬਧ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੀ ਮਿਲਣਗੀਆਂ।

• ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਡਾਕ ਖਰਚ ਅਦਾਰਾ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
• ਸਾਰੇ ਚੰਦੇ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਹੀ ਭੇਜੇ ਜਾਣ।

ਆਦਮੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਮਧੂ ਮੱਖੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ 35 ਦਿਨ। ਵਿਚਾਰੀ ਸ਼ਹਿਦ ਦਾ ਅੰਮਿਤ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦੀ 35 ਦਿਨਾਂ ਬਾਦ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਪਰ ਪਰਾਗਣ ਕਾਰਨ ਫਸਲਾਂ ਦਾ ਝਾੜ ਵੱਧਦਾ ਹੈ। ਸਾਇੰਸਦਾਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸ਼ਹਿਦ ਦੀ ਮੱਖੀ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਾ ਰਹੀ ਉਸ ਦਿਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਵੀ ਅੰਤ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੋ ਉਹਨਾਂ ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਮਧੂਮੱਖੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦੁਗਣੀ ਭਾਵ 70 ਦਿਨ ਕਰਨ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਉਮਰ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋਣ 'ਚ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਵਕਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਜੀਨੋਮ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲਈ ਹੈ। ਸੰਨ 2000 ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਏ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਤੇ ਪੂਰੇ 13 ਸਾਲ ਲੱਗੇ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ 20 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿਚ ਇਸ 'ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਖਰਬ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ (ਸੈਲ) ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਊਕਲੀਅਸ ਵਿਚ 46 ਕਰੋਮੋਸੋਮ (23 ਜੋੜੇ ਇਕ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਪਿਤਾ ਦੇ) ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਰੋਮੋਸੋਮ (ਗੁਣਸੂਤਰ) 'ਚ ਡੀ ਐਨ ਏ (ਡੀਆਕਸੀਰਾਈਬੋਜ਼ ਨਿਊਕਲਿਕ ਐਸਿਡ) ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਆਇਲ ਦੇ ਅਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਡੀ ਐਨ ਏ ਨੂੰ ਖੋਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਲੰਬਾਈ ਛੇ ਫੁੱਟ ਤਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਲੈਕੇ 1 ਲੱਖ ਜੀਨ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੀਨ ਦਾ ਆਕਾਰ ਪੌੜੀ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਜੀਨ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡੀ ਐਨ ਏ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰਕੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਪੜ੍ਹਣਾ ਕਾਫੀ ਔਖਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨੀ ਆਖਿਰ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਟੁਕੜੇ ਪੜ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਸਨੂੰ ਫਿਰ ਜੀਨ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਹੜਾ ਰੋਗ ਕਿਸ ਜੀਨ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਜੀਨ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੁਚੀਆਂ ਕਿਸ ਕਿਸ ਜੀਨ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਜੀਨ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਕੇ ਮਨਚਾਹੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲਾ ਬੱਚਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਧੂਮੱਖੀ ਵਾਂਗ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਮਰ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਜੀਨ ਵੀ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਕਾਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ 35 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਸਨ। ਮੱਧਕਾਲ ਵਿਚ ਇਹ ਔਸਤ ਉਮਰ 35 ਸਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਔਸਤ ਉਮਰ ਵਧਾ ਕੇ 77 ਸਾਲ ਕਰ ਦਿਤੀ। 21ਵੀਂ ਸਦੀ 'ਚ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 100-150 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਇਕ ਹੋਰ ਸਿਧਾਂਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਕਰੋਮੋਸੋਮ ਦੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਟਲੀਮੀਅਰਸ ਨਾਮ ਦੀ ਟੋਪੀਨੁਮਾ ਸੰਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ

ਵੱਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਟਲੀਮੀਅਰਸ ਵੀ ਸੁੰਗੜਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ ਐਨੇ ਛੋਟੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਉਹ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਟੇਲੀਮੇਰਸ ਨਾਂ ਦਾ ਰਸ (ਅੰਜਾਇਮ) ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਟਲੀਮੀਅਰਸ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤਕ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਕੇ ਨਵੀਆਂ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਦੋਂ ਤਕ ਹੀ ਬੁਢਾਪਾ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀਆਂ ਤਾਂ ਬੁੱਢਾ ਹੋਕੇ ਮਨੁੱਖ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ (ਸੈਲ) ਦੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਦਾ ਚੱਕਰ ਹਰ ਵਕਤ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਪਾਨ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਬੁਢਾਪਾ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਵਿਟਾਮਿਨ ਖੋਜਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਨਹੀਂ, 100 ਕੁ ਸਾਲ ਵਿਚ ਬੰਦਾ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹਰ ਰਸ ਮਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਧਮਾਤਾ ਵਲੋਂ ਧੁਰੇਂ ਲਿਖ ਕੇ ਆਏ ਸਾਹ ਵਾਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਅੱਜ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਬੋਸ਼ਕ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਦੁਰਉਪਯੋਗ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਲਈ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਅਲੋਚਕ ਇਸਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਦੁਰਉਪਯੋਗ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਸੁਬਾਹ ਸਵੇਰੇ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ੀਫਲ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਜੋਤਿਸ਼ੀ, ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ਼ੀ ਸੀਰੀਅਲ, ਲੱਚਰ ਫਿਲਮਾਂ, ਜੂਏਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖੇਡ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹ ਸਭ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਚਾਲ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸੱਤ ਸਮੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਜਾਕੇ ਵੀ ਬਾਬੇ ਇਹੋ ਹੀ ਧਾਰਨਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ 'ਸਾਡੇ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਇਆ ਆ ਜਾਓ ਜੀਹਨੇ ਪਾਰ ਲੰਘਣਾ'। ਜਿਹੜੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਉਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਸੇ ਵਿਗਿਆਨ ਹਰ ਵਕਤ ਨਿੰਦ ਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਸਭ ਇਸੇ ਸੋਚ ਅਧੀਨ ਹੀ ਕੀਤੇ ਗਏ।

-0-

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੇਟ ਅਤੇ ਯੂਰੀਆ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਨਾਜ, ਫਲ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਯੂਰੀਏ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੇਟ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪੇਟੂ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕੁਦਰਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਚਿਦਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ (ਉਤਰਾਖੰਡ) ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੇਂਟ

ਅਮਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ ਦਬੜੀਖਾਨਾ (ਜੈਤੋ)
ਫੋਨ ਨੰ: 94171-20427

ਕਵੀ-ਓ ਵਾਰ

ਕਿਹੜਾ ਉਹ ਨਜ਼ਮੀਆ ਜੋ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਸਾਡੇ ਤਾਈਂ
ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਲਿਖੇ ਸਾਡੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਲੇਖ ਨੀ
ਸਾਨੂੰ ਪਤੇ ਰਾਸ਼ੀ ਸਾਡੀ ਬਿਨਾ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਘਰ
ਪੱਤਰੀ 'ਚ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮੀਨ ਬ੍ਰਿਖ ਮੇਖ ਨੀ
ਭੁੱਖ ,ਦੁੱਖ ,ਨੰਗ ,ਰਿਸ਼ਵਤ , ਬੇਈਮਾਨੀ ਵਾਲੇ
ਰਾਹੂ ਕੇਤੂ ਰਹੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਦੇਖ ਨੀ
ਕਰਦੇ ਬਲੈਕਮੇਲ ਸਾਡੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਨੇ
ਇਹ ਜੋ ਵਿਹਲੇ ਬੈਠੇ ਭਾਈ , ਪੰਡਿਤ ਤੇ ਸ਼ੇਖ ਨੀ...

-0-

ਜੀਵਨ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਸੱਚ ਕੌਰਾ ਮੌਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਬੋਲੀ,
ਜਿਹੜੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿਰਫ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤਾਈਂ ਛੁਟਿਆ ਬੋਲੀ
ਵਿਹਲੜ ਸਾਧ ਨੇ ਆਖਦੇ ਝੂਠ ਜਿਉਣਾ ਕਰਦੇ ਐਸ਼ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਡਰਾ ਬੋਲੀ
ਇਸ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਰ ਸੋਚਣਾ ਗੀਤ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਵੇਂ ਗਾ ਬੋਲੀ

-0-

ਆਪੇ ਆਵਣੇ ਮੇਮਣੇ ਨਹੀਂ ਚਰਕੇ
ਆਪੇ ਆਵਣੇ ਮੇਮਣੇ ਨਹੀਂ ਚਰਕੇ ਰੱਬ ਉਤੇ ਇਹ ਝੂਠੀਆਂ ਡੋਰੀਆਂ ਨੇ
ਥਾਂ ਥਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਬਘਿਆੜ ਬੈਠੇ ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਰੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਭੋਰੀਆਂ ਨੇ
ਗਧੀਗੋੜ ਪਾਕੇ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸਮਤਾਂ ਦੇ ਤੋਰੀ ਫਲਕੀਆਂ ਵਿਹਲੜਾਂ ਤੋਰੀਆਂ ਨੇ
ਡੇਰਾ ਡਾਂਗ ਤੇ ਰੱਖਣਾ ਸਿਖ ਬੀਬਾ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਸਿਰਫ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੇ

-0-

ਦਬੜੀਖਾਨਾ ਦੇ ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਆਪਣੇ ਖਾਣ ਜੋਗੀ ਜ਼ਹਿਰ
ਰਹਿਤ ਸਬਜ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਜਮੀਨ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵੀ
ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਯੂਰੀਆ ਰਹਿਤ ਅਨਾਜ ਅਤੇ ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ
ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਜਾਂ ਡਾਕਟਰਾਂ
ਕੋਲ ਕਦੇ ਸਾਲ ਛਿਮਾਰੀ ਅਣਸਰਦੇ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੱਧ
ਯੂਰੀਆ ਪਾਕੇ ਵੱਧ ਝਾੜ ਲੈਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਅੱਧਾ ਝਾੜ ਤਾਂ
ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਡਾਕਟਰਾਂ
ਦੇ ਕਲੀਨਿਕ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਦਿਆਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ
ਬਹੁਕੌਮੀ ਕੰਪਨੀਆਂ (ਕੀਟ ਨਾਸ਼ਕ, ਖਾਦ ਵਿਕਰੇਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤੀ
ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀਆਂ ਬੈਂਕ ਕਿਸ਼ਤਾਂ) ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਰਸਾਇਣਕ
ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਅਫੀਮ 'ਤੇ ਲਾਕੇ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਮਲੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ
ਹੈ। ਅੱਜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਇਸ ਅਮਲ ਤੋਂ
ਛੁਡਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ
ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਵਾਰਤਾ 'ਚ ਕਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ (ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ)
ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਜਲਦੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਹੀ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ (ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ ਵੀ) ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਂ (ਸੈੱਲ) 'ਚ
ਵੀ ਜਲਦੀ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ 80
ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਪੇਟ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਨਾਜ (ਕਣਕ
ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਨਾਜ ਹੈ) ਵਿਚ ਯੂਰੀਆ ਦੀਆਂ 5 ਤੋਂ 6
ਬੋਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ
ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਛੇਤੀ
ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਇਹਨਾਂ 'ਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਪਾਈ ਜਾ
ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਚੈਨਾ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਕਿਸਾਨ ਚਰਨਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਬਜ਼ੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇਕ ਕੌਮ
ਜਿਸਨੂੰ ਬੋਰੀਆ ਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਲੂਆਂ ਵਾਲੀ ਜਮੀਨ ਸਿਰਫ
ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ 14 ਤੋਂ 16 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪੈ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਠੋਕੇ 'ਤੇ
ਲੈਂਦੀ ਹੈ। (ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦਾ ਠੋਕਾ ਮਸਾਂ 32 ਤੋਂ 35 ਹਜ਼ਾਰ
ਰੁਪੈ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਵਾਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ) ਇਸ ਕੌਮ ਦੇ ਲੋਕ
ਦਿਨ ਰਾਤ ਯੂਰੀਆ ਪਾਕੇ ਸਬਜ਼ੀ ਜਲਦੀ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਮੰਡੀ 'ਚ
ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣਾ ਠੋਕਾ ਪੂਰਾ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਲਾਭ ਵੀ
ਕਮਾ ਸਕਣ। ਆਲੂਆਂ ਵਾਲੀ ਜਮੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ
ਹੀ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ
'ਤੇ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਛਿੜਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੌਸਰ
ਵਰਗੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਯੂਰੀਏ ਖਾਦ ਅਤੇ ਫਸਲ ਨੂੰ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਕੀੜਿਆਂ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ
ਹੈ। ਜਦ ਯੂਰੀਆ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਜਲਦੀ ਨਰਮ ਪੱਤੇ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਝੱਟ ਕੀੜੇ ਮਕੜੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੁਦਰਤੀ ਢੰਗ
ਨਾਲ ਪੌਦੇ ਦੇ ਪੱਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੀੜਾ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲ ਘੱਟ
ਆਕਰਸ਼ਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਕਿਸਾਨ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲੋੜੇਂ ਵੱਧ ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ
ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਯੂਰੀਆ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਇਸੇ ਦੁੱਧ ਘਿਓ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਿਥੇ ਪੇਟ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਸਾਰੇ
ਸਰੀਰ (ਲਹੂ) ਵਿਚ ਯੂਰਿਕ ਐਸਿਡ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ
ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਪੇਟ ਨੂੰ ਸੋਜ, ਗਠੀਆ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਹੋਣ ਵਰਗੀਆਂ
ਅਲਾਮਤਾਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ (ਪੰਜਾਬ ਦੇ 90 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕ ਯੂਰਿਕ
ਐਸਿਡ ਕਾਰਨ ਗੋਡੇ, ਗਿੱਟੇ, ਧੌਣ, ਅਤੇ ਕਮਰ ਦਰਦ ਆਦਿ ਤੋਂ
ਪੀੜਤ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ
ਲੋਕ ਕੁੱਝ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਪੁੰਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦ
ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚ
78 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਗੈਸ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। (ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਬਣਾਉਣ
ਵਾਲੇ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵੀ ਵਾਯੂਮੰਡਲ 'ਚੋਂ ਹੀ ਇਹ ਗੈਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ)
ਇਹ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਗੈਸ ਫਲੀਦਾਰ ਫਸਲਾਂ ਇਕੱਲੀਆਂ ਜਾਂ ਦੂਜੀਆਂ
ਫਸਲਾਂ 'ਚ ਰਲਾ ਕੇ ਬੀਜਣ ਨਾਲ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ
ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਫਲੀਦਾਰ ਫਸਲਾਂ ਵਾਯੂਮੰਡਲ 'ਚੋਂ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ
ਖਿਚ ਕੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਗਰਭ 'ਚ ਭੇਜਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਰ ਫਲੀਦਾਰ ਫਸਲ,
ਦਾਲਾਂ (ਮੂੰਗੀ ਮਸਰ, ਛੋਲੇ ਆਦਿ) ਲੋਬੀਆ, ਚੌਲੇ, ਗਵਾਰਾ ਅਤੇ
ਜੰਤਰ ਆਦਿ ਬੀਜ ਕੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ ਜਮੀਨ 'ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ
ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੰਤਰ (ਢੈਂਚਾ) ਜਮੀਨ 'ਚ ਵਾਹ ਕੇ ਵੀ ਇੰਜ ਕੀਤਾ
ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਲੂਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਟਾਂ 'ਤੇ ਛੋਲੇ ਬੀਜ ਕੇ ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ
ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਗਲਵਾੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਮਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਫਾਰਮ
'ਤੇ 32 ਏਕੜ 'ਚ, ਪਿੰਡ ਚੈਨਾ (ਜੈਤੋ) ਪਿੰਡ ਭੋਤਨਾ (ਬਰਨਾਲਾ)
ਆਦਿ ਵਿਖੇ ਜਾਕੇ ਇਹ ਸਫਲ ਤਜਰਬਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੈਤੋ

ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ...

* ਜਨਮ ਪੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜੀਨੋਮ ਪੱਤਰੀਆਂ

ਆਉਂਦੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਪੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜੀਨੋਮ ਪੱਤਰੀਆਂ ਨੇ ਲੈ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਜਨਮ ਪੱਤਰੀਆਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤੁੱਕਾ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸਦਾ ਠੀਕ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਗਲਤ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੋਤਿਸ਼ ਦਾ ਪੰਦਾ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਜੀਨੋਮ ਪੱਤਰੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸਲਾਈਬਾਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਡੀ. ਐਨ. ਏ. ਦਾ ਚਾਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੇ ਹੋਰ ਪੁਰਖਿਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸੂਗਰ, ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ, ਮੋਟਾਪਾ, ਕੈਂਸਰ ਆਦਿ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭੋਜਨ ਰਾਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਕਸਿਤ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਟੈਸਟ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਕੀਮਤ ਲਗਭਗ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਟੈਸਟ ਹੋਦਰਾਬਾਦ ਵਿਖੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਕੀਮਤ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾੜ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਹਾਈ ਹੋਣਗੇ।

* ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਤੇ ਕਸਾਬ ਕੌਮੀ ਗਦਾਰ

ਸਰਬਜੀਤ ਤੇ ਕਸਾਬ ਨੇ ਇਕੋ ਕੰਮ ਹੀ ਕੀਤਾ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਘਾਣ। ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਭਾਰਤ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਦੂਜੇ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਦਾਰ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਯੂ ਟਿਊਬ ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਲਾਹੌਰ ਵਿਖੇ ਪੰਜ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕੀਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਬੇਗੁਨਾਹ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜਾ ਪਏ। ਦੋ ਮੂੰਹੀ ਸਿਆਸਤ ਵਲੋਂ ਸਰਬਜੀਤ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਮੂੰਹੇ ਬਣਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਬਜੀਤ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਲੈਕਚਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬਜੀਤ ਦੀ ਭੈਣ ਦੁਆਰਾ ਢੁਹਾ ਕੇ ਵਸਤੂ ਸਾਸ਼ਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਮਕਾਨ ਵੀ ਸਰਬਜੀਤ ਨੂੰ ਬਚਾ ਨਾ ਸਕਿਆ।

* ਚਿਟ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀ

ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਗਰੁੱਪ ਵਲੋਂ ਇੱਕ ਚਿਟ ਫੰਡ ਕੰਪਨੀ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ ਇਹਨਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪੈਸਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲਾਲਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ

ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੇ ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਵੇਬਫਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਵਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਖਬਾਰੀ ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ 14 ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਈ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਓ ਕਿੰਨੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜੇਲ੍ਹੀ ਸੁੱਟੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜੋ ਦੀਵਾਲੀਏ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਪੱਛਮੀ

ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ
ਫੋਨ ਨੰ: 98887-87440

ਬੰਗਾਲ ਸਰਕਾਰ ਡੁਗਡੁਗੀ ਵਜਾ ਕੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਮਾਨ ਰਹੀ ਹੈ। ਘਟੀਆ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਰਕੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

* ਮਿਰਚਾਂ ਤੇ ਨਿੰਬੂ ਟੰਗਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਖਰਚੇ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਚੌਦਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਮਿਰਚਾਂ ਤੇ ਨਿੰਬੂ ਟੰਗ ਕੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਾਂ ਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਟੰਗੇ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਦੇ ਨਿੰਬੂ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡੀਜਲ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿੰਬੂ ਮਿਰਚਾਂ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਅੰਬਾਨੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਵਜਾਰਤ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਟਾਇਰਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਵਾਹਨ ਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਅਕਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਅਸਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਿਛਲੇ ਦਸ-ਵੀਹ ਸਾਲ ਦਾ ਹੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਪੰਦੇ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਨਿੰਬੂ ਮਿਰਚਾਂ ਟੰਗਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਟੰਗਣ ਲਈ ਮੇਘ ਵਾਲੀ ਸੋਟੀ ਤੇ ਝੋਲੇ ਵਿੱਚ ਪਰੇ ਕੇ ਰੱਖੇ ਨਿੰਬੂ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਲੈ ਕੇ ਹਰ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਟੰਗੇ ਉਤਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਵੇਂ ਟੰਗ ਕੇ ਦਸ ਰੁਪਏ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਨਿੰਬੂ ਮਿਰਚਾਂ ਟੰਗਵਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤੇ ਕਿੱਤੂ-ਪ੍ਰੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਚੌਦਾਂ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਿੰਬੂ ਤੇ ਮਿਰਚਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਹਰ ਸਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

* ਟਰੇਸੀ ਹੈਰਿਸ

ਟਰੇਸੀ ਹੈਰਿਸ ਲਿਖਦੀ ਹੈ।
ਰੱਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਕੋਲ,
ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲੇਗੀ।

TARKSHEEL SOCIETY (Regd.)

He who Does not allow his miracles to be investigated is a crook, he who does not have the courage to investigate a miracle is a gullible, and he who is prepared to behave without verification is a fool.

Dr. Abraham Kovoov

ਪਰ ਜੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਹੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤਾ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਹੈ

* ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬੁਝਾਰਤ

ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਫੇਸਬੁੱਕ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਨਾ ਰੱਬ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬੁਝਾਰਤ ਨਾ ਰੱਬ ਇੱਕ ਗੋਰਖਪੰਦਾ ਇਹ ਬੁਝਾਰਤ ਬੁੱਝ ਲਈ ਹੈ ਰੱਬ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ ਬੰਦਾ।

* ਨਕਲੀ ਦਰਵੇਸ਼ ਦਾ ਕਾਰਾ

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੁਲਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸਈਦ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਨਾ ਦੇ ਮੁਸਲਮ ਸੰਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਪਰ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੇ ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਸਲਮ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਬਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਚਾਰ ਨਬਾਲਗ ਲੜਕੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ ਨੇ ਡੁਰਗਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਖਾਨਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਡੇਰਾ ਚਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਡੇਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ 'ਤੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਸੀਹਤ ਦਿੰਦਾ ਕਿ “ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਰੀ ਮੈਲ ਉਤਰ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ” ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਕਰਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹ ਦਸਦਾ ਸੀ।

ਕੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ

ਸਾਧਾਂ ਸੰਤਾਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਸਵਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਈ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕੋਈ ਅੱਜ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਤਾਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1984 ਵਿੱਚ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਧਦੀ ਅੱਜ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵੀ ਡਾਵਾ ਡੋਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਲਹਿਰ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਹੀ ਸਗੋਂ ਆਰਥਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵੀ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਇਕੱਲੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਚੁਣੌਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸਾਧ ਸੰਤ ਅੱਧੇ ਮਿੰਟ ਲਈ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਅੱਗ ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਡੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਇੱਕ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਤਿਆਰ ਕਰੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਦਰਜ ਹੋਵੇ ਕਿ “ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਲਈ ਮੈਂ ਖੁਦ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਾਂ।”

ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਵੀ ਉਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਅਜਿਹਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੋਹਾ ਪਿਘਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਭੱਠੀ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਖ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚੁਣੌਤੀਕਾਰ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਗਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹਵਾ ਵਿੱਚੋਂ ਚੀਜ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾਉਣ ਦੀ ਹੈ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ ਪੁਲਟੋਨੀਅਮ

ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਉਹ ਪੁਲਟੋਨੀਅਮ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਧਾਤ ਤਾਂ ਨਾ ਉਸਨੇ ਵੇਖੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੁਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਦਸ ਗ੍ਰਾਮ ਪੁਲਟੋਨੀਅਮ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

* ਕੁਟੇਸ਼ਨਾਂ

ਮੈਂ ਕਦੇ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ ਪਰ ਮੇਰਾ ਮਜਬ ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

-0-

ਦਾਨ ਰੋਟੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਦੇਵੇ

-0-

ਕਿੱਤ ਬਾਲਮੀਕੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦੀ

-0-

ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਟੱਬਰ ਉਸਦਾ ਭੁੱਖਾ ਮਰਦਾ ਰਿਹਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਉਸਦਾ ਗੁਆਂਢੀ ਚੁਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ।

-0-

ਦੁਖੀ ਚਿਹਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੈਂਦੇ ਵੀ ਮੁਰਝਾਏ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

-0-

ਵਿਵੇਕ ਰਹਿਤ ਮਨੁੱਖ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ

-0-

ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਤੇ ਭੁੱਕੀ ਇੱਕੋ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ।

-0-

ਸੂਈ ਦੇ ਨੱਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣਾ, ਸੂਲਾਂ ਤੇ ਤੁਰਨਾਂ, ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖੱਲਾਂ ਲਾਹੁਣਾ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਸੀਆਂ ਤੇ ਪੈੜਾਂ ਪਾਉਣਾ ਹੀ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਹੈ।

-0-

ਵੱਡਾ ਦਰੱਖਤ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਹਿਲਦੀ ਹੈ, ਡੁੱਲੀ ਰੱਤ ਬਾਰੂਦ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ

‘ਪੰਜਰ ਭੋਕਵਾ ਮੇਲਾ’ ਮੂਰਖਮੱਤ ਦੀ ਹੱਦ

ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਜੀਭ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਵਾੜ ਕੇ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੇਟ ਵਿੱਚ ਬਰਛੀ ਗਡਾ ਕੇ ਉੱਛਲਕੁੱਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬਾਂਹ ਵਿੱਚ ਚਾਕੂ ਘੁਸਕੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਗੋਲਮੋਲ ਘੁੰਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਆਪਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਛੁਰਾ ਚੁਭੇ ਕੇ ਠਹਾਕੇ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੋਮਲ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵਾਲੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਭਾਉਣ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਰਛੀਦਾਰ ਗਡਾ ਕੇ ਨਾਚ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਢੋਲ, ਨਗਾਰੇ ਅਤੇ ਭੋੱਪੂ ਵੀ ਵੱਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਅਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ (ਇਕੋ ਇੱਕ) ਜਾਨਲੇਵਾ ਮੇਲਾ। ਇਸਨੂੰ ‘ਪੰਜਰ ਭੋਕਵਾ’ ਮੇਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਪਟਨਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਇਲਾਕੇ ਪਟਨਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਰਾਣੀਪੁਰ ਬੇਗਮਪੁਰ ਬਲੈਕ ਦੇ ਬਭਨਗਾਂਵਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ 14 ਤੋਂ 16 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਾਸ਼ਨ ਦੇ ਅਫਸਰ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਪਾਖੰਡ ਦੇ ਇਸ ਤਮਾਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਧ੍ਰਿਤਸੇਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸਤਿਆਵਾਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖੋਹਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਵਿੱਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਬਭਨਗਾਂਵਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕੁੱਝ ਦਿਨ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ‘ਪੰਜਰ ਭੋਕਵਾ’ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਆਦਮੀ ਅਪਣੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਦਰਦ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਢੋਂਗ ਰਚਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਨਾਨੀਆਂ ਅਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਮੰਗਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਾਹਲ/ਮੂਰਖ/ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗੀ ਖੋਖਲੇਪਣ ਦਾ ਪਤਾ ਚਲ ਗਿਆ।

ਪਿਛਲੇ 20 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ‘ਪੰਜਰ ਭੋਕਵਾ’

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਪਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਅਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ (ਇਕੋ ਇੱਕ) ਜਾਨਲੇਵਾ ਮੇਲਾ। ਇਸਨੂੰ ‘ਪੰਜਰ ਭੋਕਵਾ’ ਮੇਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਲਾ ਪਟਨਾ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਇਲਾਕੇ ਪਟਨਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਰਾਣੀਪੁਰ ਬੇਗਮਪੁਰ ਬਲੈਕ ਦੇ ਬਭਨਗਾਂਵਾ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ 14 ਤੋਂ 16 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਅਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬਰਛੀ ਅਤੇ ਤੀਰ ਗਡਾ ਕੇ ਨੱਚਣ ਵਾਲਾ ਦਿਨੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਹੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਬਰਛੀ ਧਸਾਉਣ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਖੂਨ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 7 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ‘ਪੰਜਰ ਭੋਕਵਾ’ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੰਸਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਭੋਲਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਘੁਸਣ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਦਰਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੀ ਦਵਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਟਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹੰਤ ਅਤੇ ਓਝਾਗੁਨੀ (ਸਿਆਣੇ) ਮੂਰਖਪੰਥੀ

**ਮੂਲ ਲੇਖ * ਜਗਦੀਸ਼ ਪੰਵਾਰ
ਅਨੁਵਾਦਕ * ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ ਰੱਤੋ**

ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਪਾਖੰਡਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਚਲਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਵੀ ਦਿਮਾਗ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਢੋਂਦੇ ਚਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਤੀਰ ਅਤੇ ਬਰਛੀ ਚੁਭਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰੁਪਏ, ਸੁਖ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪਾਗਲਪਣ

ਵਿੱਚ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਵੀ ਫੱਕੜ/ਫੱਕਰ (ਤੰਗੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ) ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਦਾਰ ਹਥਿਆਰ ਧਸਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਬਰਸਾਤ ਹੋਣ ਲਗਦੀ ਹੈ? ਮੂਰਖਮੱਤ ਦੀ ਘੁੱਟੀ ਪੀਣ ਦੇ ਬਾਦ ਪਾਗਲਪਣ ਦੀ ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਦਿਵਾਕਰ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਸੂਈ ਜਾਂ ਕਿੱਲ ਚੁਭ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਚੀਖ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ‘ਪੰਜਰ ਭੋਕਵਾ’ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਲੋਕ ਤੀਰ ਅਤੇ ਬਰਛੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਵਾੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੱਸਦੇ ਨੱਚਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦਿਮਾਗੀ ਦੀਵਾਲਿਆਪਣ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਮੇਲਾ 3 ਦਿਨ ਤੱਕ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਤੰਤਰ ਮੰਤਰ, ਝਾੜਫੁਕ ਅਤੇ ਓਝਾਈ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਓਝਿਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਭੂਤ ਝਾੜਨ ਅਤੇ ਡਾਇਣ ਨੂੰ ਪਕੜਣ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਡਰਾਮਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਰੇਆਮ ਤੀਰ, ਭਾਲਾ, ਛੁਰਾ, ਬਰਛੀ, ਤਲਵਾਰ, ਕਟਾਰ ਆਦਿ ਵਗੈਰਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪੁਸ਼ਾਸ਼ਨ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਮੂਰਖਮੱਤ ਦੇ ਠੋਕੇਦਾਰਾਂ, ਦਲਾਲਾਂ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵੱਧਣਾ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸ਼ੁਰੂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ

- ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ
(ਆਪਣੀ ਧੀ ਇੰਦਰਾ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ)

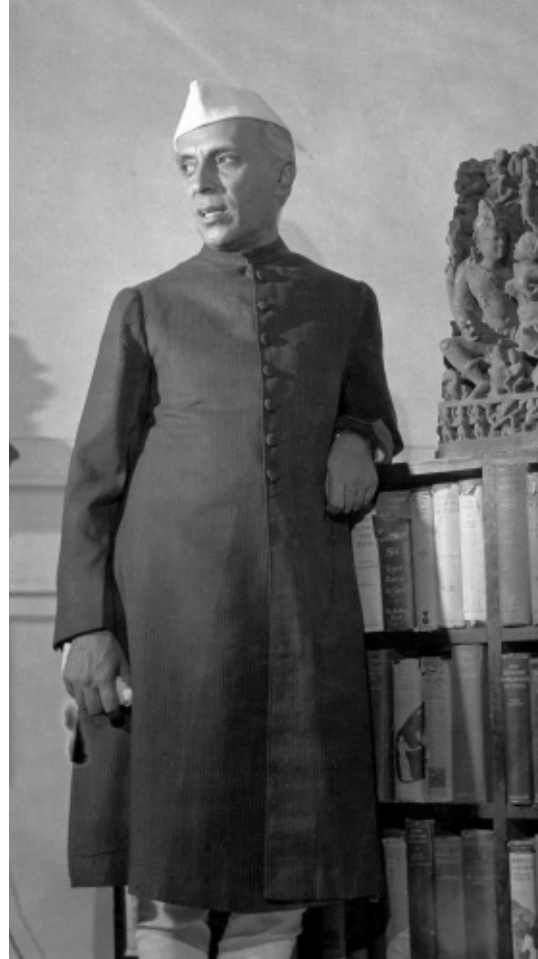
ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦਾ ਹਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਚਟਾਨ, ਪਹਾੜ, ਘਾਟੀਆਂ, ਨਦੀਆਂ, ਸਮੁੰਦਰ, ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼, ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਆਦਮੀ ਇਸ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ; ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਅਤੇ ਸਮਝਣਾ ਸਿੱਖ ਲਈਏ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਐਨੀਆਂ ਮਨੋਹਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਂਗੇ ਉਹ ਪਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਹਾਲ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਡੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਜਾਨਵਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਜਾਵਾਂਗੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਲੂਮ

ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਨਵਰ ਕਿਵੇਂ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਿਵੇਂ ਵੱਧਦੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਦਮੀ ਆਏ; ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਜਰਬਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਆਈ। ਇਸੀ ਤਾਕਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਅਸਲੀ ਤਾਕਤ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਭਿਆਨਕ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਕਤਵਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

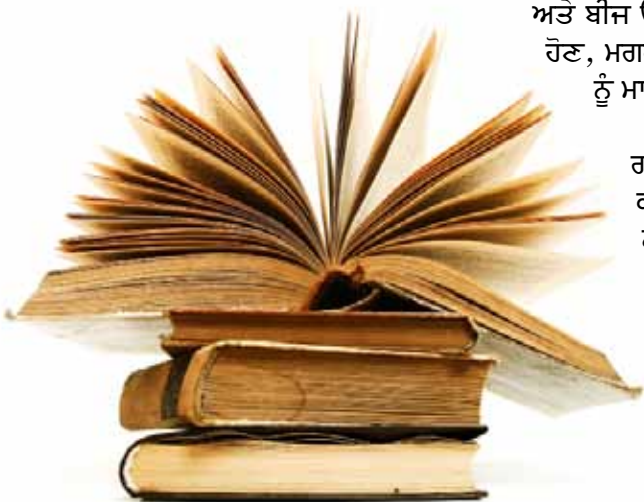
ਤੂੰ ਦੇਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਹਾਥੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਬੈਠਕੇ ਉਸਤੋਂ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਰਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਥੀ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਜਾਨਵਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਮਹਾਵਤ (ਆਦਮੀ) ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਲਵਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੀ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਮਹਾਵਤ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਉਹ ਮਾਲਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਉਸਦਾ ਨੌਕਰ। ਜਦੋਂ-ਜਦੋਂ ਆਦਮੀ ਵਿੱਚ ਸੋਚਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਉਸਦੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਵੀ ਵਧਦੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੋਚੀਆਂ। ਅੱਗ ਜਲਾਉਣਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਦਕੇ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀਆਂ, ਕੱਪੜਾ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪਹਿਣਨਾ ਅਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਈ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਦਮੀ ਮਿਲਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣੇ। ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋਕ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਘੁੰਮਦੇ-ਫਿਰਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਟੋਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਖਾਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਚੌਲ ਸੀ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਣਕ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰੋਟੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਦੂਸਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਫਲ ਅਤੇ ਬੀਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ ਲਈ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣ, ਮਗਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਹ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਖਾਂਦੇ ਸੀ।

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਦੇ ਗਏ ਲੋਕ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਕਲਾਵਾਂ ਸਿੱਖਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਲੋਕ ਭੋਜਪੱਤਰ ਜਾਂ ਤਾੜ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਦੇ ਗਏ ਲੋਕ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਕਲਾਵਾਂ ਸਿੱਖਦੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਖਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ। ਪਰ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਲੋਕ ਭੋਜਪੱਤਰ ਜਾਂ ਤਾੜ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ 'ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਪਰਾਣੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਭੋਜਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

'ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਪਰਾਣੀਆਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਜੋ ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਭੋਜਪੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਲਿਖਣ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਛਪ ਸਕਦੀਆਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਜਦੋਂ ਲਿਖ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਹੱਥ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਨਕਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਤੂੰ

ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਜਾਕੇ ਚਟਪਟ ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਖਰੀਦ ਸਕਦੀ। ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਨਕਲ ਕਰਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਲਗਦਾ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਫ਼ਾਰਸੀ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਸਰ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁੰਦਰ ਵੇਲ੍ਹ-ਬੂਟੇ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਬਣੀ। ਜੋ ਲੋਕ ਇੱਕ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਆਸ-ਪਾਸ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਜੋਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ। ਉਹ ਸਮਝਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲੱਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਆਈ, ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ ਕਿ ਲੜਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਵੱਧਕੇ ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ

ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜਿਸ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਬਣੇ ਉਸਦੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਣਨ ਦੇ ਲਈ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਾਂ, ਦੂਸਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਮਦਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹਾਲ ਪੱਥਰ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਖੰਭਾਂ 'ਤੇ ਲਿਖਵਾ ਦਿੰਦੇ ਸੀ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਗਜ਼ ਖਿਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀੜੇ ਖਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਪੱਥਰ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਤੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੂੰ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸ਼ੋਕ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲਾਟ ਦੇਖੀ ਹੈ। ਕਈ ਸੌ ਸਾਲ ਹੋਏ ਅਸ਼ੋਕ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਉਸ ਖੰਭੇ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਖੁਦਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੂੰ ਲਖਨਾਊ ਦੇ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿੱਚ ਜਾਵੇਂ, ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਮਿਲਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅੱਖਰ ਖੋਦੇ ਹਨ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਨ

ਲੱਗੇਗੀ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਜੋ ਚੀਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤੇ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲੀ ਜਾਤੀਆਂ ਵਸਦੀਆਂ ਸੀ। ਤੈਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਉਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਹਾਲ ਵੀ ਮਾਲੂਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਭਾਰਤ ਲਿਖੇ ਗਏ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਧਨਵਾਨ ਦੇਸ਼ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਮੁਲਕ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਜਾਤੀ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਇਹ ਹਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਫਿਰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਸੁਧਾਰ ਸਕਾਂਗੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਉਠਣਾ ਵੀ ਆਰਾਮਦੇਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਯੂਰਪ ਦੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਗਲੇ ਖ਼ਤ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਮਨੋਹਰ ਕਹਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲਿਖਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰੂੰਗਾ।

ਤਹਾਡੇ ਖ਼ਤ

ਪਿਆਰੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀਓ,

'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦੇ ਮਈ-ਜੂਨ, 2013 ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ, ਸਰਹਿੰਦੀ ਦਾ ਲੇਖ-‘ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬੋਲਣ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ?’ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਲੱਗਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਸਰਹਿੰਦੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਅਹੁਲ ਕੇ, ਚਾਅ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰਾ ਨਿਵੇਕਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਗਿਆਨ-ਵਰਧਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਬਾ-ਦਲੀਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਾਇਦਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੂਝਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਲੇਖ ਰਾਹੀਂ ਇਸਤਰੀ-ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇਹ ਮਨੋਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਧੇਰੇ ਮਰਦ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਬਾਰੇ, ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓ, ਨਿੱਠ ਕੇ, ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਨੁਕਤਾ-ਨਜ਼ਰ ਨਿਰੋਲ ਮਰਦਾਵਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਕਤ ਲੇਖ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਵੀ ਤਾਂ ਮਰਦਾਵਾਂ ਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕੁਦਰਤੀ ਵੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਮ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਮਰਦਾਵੇਂ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਹੀ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ।

ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਡਾ. ਸਰਹਿੰਦੀ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਬੜਾ ਕੀਮਤੀ ਸੁਝਾਅ

ਦਿੱਤਾ ਹੈ-

“ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੰਢੀ ਲੀਹ 'ਤੇ ਰਹੋ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੋ ਕਿ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।”

ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਮੇਰਾ ਬੁੜੀਆ ਅੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਹੀ ਤਾਂ ਕੰਮ ਔਖਾ ਹੈ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣ ਨੂੰ ਤੌਬਾ ਤੌਬਾ!!

ਕਿਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲੇਖਕ ਨੇ (ਜਿਹਦਾ ਮੈਨੂੰ ਨਾਂ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ) ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

“I have been pressing the same pillow with my wife for forty long years; but I am still unable to understand her.”

ਪਰ, ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਤੁੀਆ-ਹਠ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਤੇ ਤੁੀਆ-ਚਿਲੱਤ੍ਰਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਵੀ ਗੋਲੇ ਕਬੂਤਰ ਬਣ ਗਏ। ਹਮਾਤੜ ਇਹਦੀ ਹਾਥ ਕਿਵੇਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

ਇੱਕ ਲਤੀਫ਼ਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ-

ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਨਹਿਰੇ-ਨਹਿਰ, ਉੱਪਰ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਜਾਏ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੀ ਜਾਏ -“ਐਉਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤੀਵੀਂ ਰੁੜ੍ਹਦੀ ਜਾਂਦੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ?” ਹਰ ਕੋਈ ਕਹੇ-“ਜੇ ਉਹ ਨਹਿਰ 'ਚ ਪੈ ਹੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਰੁੜ੍ਹਨਾ ਸੀ; ਤੂੰ ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਲਭਦਾ ਫਿਰਦੇ?”

“ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ”-ਬੰਦੇ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ।

ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਕਹਿ ਕੇ ਵੀ ਮੈਂ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਔਰਤ, ਹਰ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਧੀ, ਪਤਨੀ, ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ-ਤੇ ਹਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਰਦ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਹੈ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਗੈਰ ਮਰਦ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ? ਇੱਕ ਔਖੀ ਘਾਟੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ।

ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਨਾਟਕ ਵਿੱਚ- ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਪਰਿਵਾਰ, ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ, ਯੌਰਪ ਤੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹਾ। ਔਰਤ ਮਰਦ ਪੱਕੀ ਉਮਰ ਦੇ ਤੇ ਬੱਚੇ ਜਵਾਨ। ਔਰਤ ਘੜੀ 'ਚ ਤੋਲਾ, ਘੜੀ 'ਚ ਮਾਸਾ! ਇਸ ਅਨੌਖੇ ਵਰਤਾਰੇ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ, ਉਸਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਪਤੀ, ਇੱਕ ਡਾਇਲਾਗ ਸੁੱਟਦਾ ਹੈ -

“ਔਰਤ ਭੀ ਅਜੀਬ ਚੀਜ਼ ਹੈ! ਇਸ ਕੇ ਸਾਥ ਰਹਿਨਾ ਭੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ, ਇਸ ਕੇ ਬਗੈਰ ਰਹਿਨਾ ਭੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ!!”

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬੱਸ, ਏਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਥ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਸੁਹਾਵਣੀ ਹੈ।

ਮੋਹ ਨਾਲ -
ਤਹਾਡਾ ਆਪਣਾ,
-ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ
ਸ਼ਾਹ ਸਿਕੰਦਰ।

‘ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ’ ਦੇ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਛੜਯੰਤਰ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼

ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਤੇ ਲਾਈਲੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਣ ਲਈ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ 2,3,4 ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਬਦਲੇ ਕੁੱਝ ਕੁ ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ‘ਛੜਯੰਤਰ’ ਨਾਲ ‘ਮੱਕੜਜਾਲ’ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਮੱਕੜੀ ਆਪਣੇ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ‘ਜਾਲੇ’ ਵਿੱਚ ਮੱਖੀਆਂ-ਮੱਛਰਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੁਸਦੀ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਹ ਚਿੱਟਫੰਡ ਜਾਂ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਭੋਲੇ-ਭਾਲੇ ਤੇ ਲਾਈਲੋਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਚਲਾਕੀ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਸਕੀਮਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਧੰਨ-ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਰਖ ਤੇ ਲਾਈਲੋਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਤੇ ਉੱਚ-ਆਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਵਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕ, ਡਾਕਟਰ, ਵਕੀਲ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਤੇ ਪੁਲਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੂਰਖਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅੱਗਿਓਂ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਪਾਲਤੂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟਾਂ (ਦਲਾਲਾਂ) ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਕੀ ਭਰੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਬਣੇ ਹੋਏ ਮੂਰਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਧੰਨ-ਦੌਲਤ ਤੇ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਨ, ਜਿਵੇਂ ਬੈਸਲਟ, ਘੜੀ, ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ, ਜਹਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਫੌਰਨ ਦਾ ਟੂਰ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਮਾਨ, ਨਹਾਉਣ-ਧੋਣ ਦਾ ਸਮਾਨ, ਪੈਂਟ-ਕਮੀਜ਼ ਦਾ ਕੱਪੜਾ, ਲੈਪਟੌਪ, ਮੋਟਰਸਾਇਕਲ ਅਤੇ ਗੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਫਸਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਟਫੰਡ ਅਤੇ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਚਲਾਕੀ ਭਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ, ਮੈਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਕਲਪਨਿਕ ਕਹਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਸਾਧਾਰਨ ਅਕਲ ਵਾਲਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ, ਏਜੰਟਾਂ ਤੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕੇ ਤੇ ਲੁੱਟ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੇ। ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ ਨੂੰ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸਨੂੰ ਮੈਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ :-

ਜਿੰਦੀ ਪੈਂਟਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲ

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਚਲਾਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ 5-6 ਫੁੱਟ ਡੂੰਘਾ ਟੋਇਆ ਖੁੱਟ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਉੱਪਰੋਂ ਕੱਖਾਂ-ਕਾਨਿਆਂ ਤੇ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿਹੀ ਛੱਤ ਬਣਾ ਕੇ ਢੱਕ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਉੱਪਰੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਨਵਰ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗ ਕੇ ਫਸ ਸਕੇ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਉਸਨੂੰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਉੱਤੇ ਵੇਚਕੇ ਭਾਰੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਘਰ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਚਲਾਕ ਲੁੰਬੜੀ ਭੱਜਦੀ ਆ ਰਹੀ, ਉਸ ਘਾਹ-ਫੂਸ ਨਾਲ ਢਕੇ ਹੋਏ ਟੋਏ ਉੱਪਰੋਂ ਭੁਲੇਖੇ ਨਾਲ ਲੰਘਣ ਲੱਗੀ, ਤਦ ਉਹ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਇੱਕ ਦਮ ਛੱਤ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡਿੱਗੀ। ਉਸਨੇ ਟੱਪੂਸੀਆਂ ਮਾਰ ਕੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ

ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਨਿਕਲ ਨਾ ਸਕੀ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਇੱਕ ਬੱਕਰੀ ਹਰਾ-ਹਰਾ ਘਾਹ ਚਰਦੀ ਹੋਈ ਟੋਏ ਕੋਲ਼ ਆ ਕੇ ਅੰਦਰ ਲੁੰਬੜੀ ਵੱਲ ਝਾਕਣ ਲੱਗੀ। ਬੱਕਰੀ ਵੱਲ ਦੇਖ ਕੇ ਲੁੰਬੜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਭਰੀ ਤਰਕੀਬ ਸੁੱਝੀ। ਉਸਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕੇ ਜੇਕਰ ਬੱਕਰੀ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਆਏ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਸਕਦੀ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਉਸ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਉਤਰਨ ਲਈ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਾਫੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਚਲਾਕੀ ਭਰਿਆ ਖਿਆਲ ਆਇਆ। ਉਸਨੇ ਬੱਕਰੀ ਨਾਲ ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਚਾਪਲੂਸੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਖੂਬ ਸਿਫਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਆਖਿਆ, “ਬੱਕਰੀ ਭੈਣ! ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤੇ ਸਮਝਦਾਰ ਏ, ਤੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿੰਨੀ ਮਿੱਠੀ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੇਰਾ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਹੈ!” ਬੱਕਰੀ ਭੋਲੀ ਸੀ, ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ‘ਗਰਮ ਹੋਏ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਸੌਂਟ ਮਾਰਨ’ ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਚਲਾਕ ਲੁੰਬੜੀ ਨੇ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਚਾਮਲੀ ਹੋਈ ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਮੇਰੀ ਪਿਆਰੀ ਭੈਣ! ਤੂੰ ਵੀ ਇੱਥੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਕੇ ਦੇਖ ਕਿੰਨੀ ਠੰਡੀ-ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਆਰਾਮ ਭਰਿਆ ਸਕੂਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਹੀ ਮੈਂ ਇਸ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਵੜੀ ਹੋਈ ਆਂ। ਤੂੰ ਵੀ ਏਥੇ ਆ ਕੇ ਮਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਦੇਖ, ਤੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਗੇਗਾ। ਭੋਲੀ ਬੱਕਰੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਲਾਕੀ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਸਕੀ ਤੇ ਯਕੀਨ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੀ ਮਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਉਤਰ ਗਈ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਚਲਾਕ ਲੁੰਬੜੀ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਉੱਪਰ ਚੜ੍ਹਕੇ ਟੋਏ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਛਲਾਂਗ ਲਗਾਈ ਤੇ ਭੱਜ ਗਈ। ਲੁੰਬੜੀ ਤਾਂ ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਈ ਪਰ ਭੋਲੀ ਬੱਕਰੀ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਫਸੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਬੱਕਰੀ ਨੇ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਨਿਕਲ ਨਾ ਸਕੀ। ਬੱਕਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਲੁੰਬੜੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਕੋਲ ਦੂਜਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਚਿਰਾਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਆਇਆ ਤੇ ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗੀ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਬੱਕਰੀ ਨੂੰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚਣ ਲਈ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮਹਿੰਗੇ ਭਾਅ ਵੇਚ ਕੇ ਭਾਰੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਘਰ ਮੁੜਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਫਿਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅਗਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦੀ ਭਾਲ

ਵਿੱਚ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਕਹਾਣੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ : 'ਆਪਣਾ ਮਤਲਬ ਕੱਢਣਾ' ਜਾਂ 'ਆਪਣਾ ਉੱਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰਨਾ' ਜਾਂ ਫਿਰ 'ਕੋਈ ਮਰੇ ਕੋਈ ਜੀਵੇ, ਸੁਥਰਾ ਘੋਲ ਪਤਾਸੇ ਪੀਵੇ'। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਕਲਪਨਿਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉੱਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੁੱਕਦੀ ਹੈ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਬੱਕਰੀ ਹੀ ਫਸਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਹੀ ਫਸਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਚਲਾਕ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇੱਕ ਸੋਚੀ-ਸਮਝੀ ਚਾਲ ਦੁਆਰਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਕਰੀ ਵਾਂਗ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਤੇ ਚਲਾਕ ਲੁੰਬੜੀ ਵਾਂਗ ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਤੇ ਚਾਪਲੂਸੀ ਨਾਲ ਧੰਨ-ਦੌਲਤ ਤੇ

ਮਹਿਰੀਆਂ-ਮਹਿਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਦਾ 'ਮੱਕੜ ਜਾਲ' ਫੈਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਜਾਲ' ਵਿੱਚ ਜਾ ਫਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ ਚਲਾਕ ਲੁੰਬੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ

ਕੇ ਹੀ ਕੁੱਝ ਥੋੜ੍ਹਾਂ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਲੁੰਬੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਬੱਕਰੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਕੇ ਆਪਣੇ ਲਗਾਏ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰੁਪਏ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਠੱਗ ਮਾਲਕਾਂ ਤੇ ਏਜੰਟਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਇਸ ਠੱਗੀ ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਮਝਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਠੱਗੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮੂਰਖ ਤੇ ਲਾਈਲੋਗ ਮੈਂਬਰ, ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਕੇ ਫਸਣ ਦਾ ਮਤਲਬ, ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫਸਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੱਟ ਫੰਡ ਅਤੇ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਲੁੰਬੜੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾਕ ਤੇ ਗਿਰਗਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕਲਾ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਉਹ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹੇਠਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਇਆਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਚਲਾਕ ਲੁੰਬੜਾਂ ਤੇ ਰੰਗ-ਬਦਲਣੇ ਗਿਰਗਟਾਂ ਨੂੰ ਚਮਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬੜੇ ਬਹਾਦਰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ, ਜਦਕੇ ਇਹ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ 'ਮੂਰਖਤਾ' ਹੈ। ਇਹ ਚਲਾਕ ਤੇ ਮੂਰਖ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਏਜੰਟ ਆਪਣੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਟੇਜੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹੋਟਲ ਜਾਂ ਆਡੀਓਟੋਰੀਅਮ ਬੁੱਕ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹਰ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫਸਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਪਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਆਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮਹਿਰੀ ਭਾਅ ਦੀ ਟਿਕਟ ਵੇਚ ਕੇ ਕਈ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਵੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਟੇਜ ਉੱਪਰ ਸਿਰਫ ਓਹੀ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਏਜੰਟ ਬੋਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਗਿਰਗਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕਲਾ ਤੇ

ਚਲਾਕ ਲੁੰਬੜੀ ਵਰਗਾ ਦਿਮਾਗ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਚਲਾਕ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਏਜੰਟ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਸੂਟ-ਬੂਟ ਤੇ ਪੈਂਟ-ਕੋਟ ਨਾਲ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਟਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਗਿਰਗਟ ਦੇ ਰੰਗ ਬਦਲਣ ਵਾਂਗ ਹੀ ਅਸਰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਟੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਕੇ ਹੀ

ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਮੈਂਬਰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਜਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਕੱਪੜੇ ਮੰਗ ਕੇ ਜਾਂ ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਸਮਝਣ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਮਝਦਾਰ ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ 'ਮਕੜਜਾਲ' ਵਿੱਚ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਫਸ ਸਕਣ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ-ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਟੇਜ ਉੱਪਰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਚਲਾਕ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਏਜੰਟ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਚਲਾਕੀ ਭਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ 'ਹਿਪਨੋਟਾਈਜ਼' ਭਾਵ ਵੱਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੁੱਝ ਮਨਘੜਤ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਏ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਲਪਨਿਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੋਤੇ ਵਾਂਗ ਰਟਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਪੂਰੇ ਹੌਂਸਲੇ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਿਕ ਉਦਾਹਰਣ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗ਼ਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀ ਰਿਕਸ਼ਾ ਚਲਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪੇਟ ਭਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਾਟੇ-ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਚੱਪਲਾਂ ਪਹਿਨੀਆਂ

ਸੁਚਾਰਨਾ

ਸਾਲ 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011 ਅਤੇ 2012 ਦੀਆਂ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਛੇ-ਛੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਫਾਈਲ ਸਿਰਫ 50 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 90 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 130 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 160 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ 200 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ 400/- ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਫਾਈਲਾਂ ਵੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 01679-241744 'ਤੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਨੋਟ: ਵੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦਾ ਖਰਚਾ ਵੱਧਰਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਤੰਗੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਉਸਦਾ ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੇਠਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਭਾਰੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਨੌਨ-ਭੱਜ ਕਰਕੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਥੱਲੇ ਜੋੜ ਲਏ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਦੇ ਕਈ ਚੈੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ, ਉਹ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਉਸ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵਧੀਆਂ ਕੋਠੀ ਤੇ ਗੱਡੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਰਾ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ ਇੱਕ ਰਿਕਸ਼ੇ ਵਾਲਾ ਜੇਕਰ ਅਮੀਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ! ਚਲਾਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ 'ਹਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ' (ਵਸ ਵਿੱਚ ਕਰਨ ਵਾਲੇ) ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਤੇ ਮੂਰਖ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਮੱਕੜਜਾਲ' ਵਿੱਚ ਫਸ ਕੇ ਲੁੱਟ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਇਸ 'ਮੱਕੜਜਾਲ' ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਉਹ ਜਲਦੀ ਹੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਲਚ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਠੱਗੀ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁੱਢਲਾ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਪੈਸੇ ਭਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਥੱਲੇ ਮੈਂਬਰ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਲੁੱਟ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਕੁੱਝ ਕੁ ਹਿੱਸਾ (ਆਟੇ ਵਿੱਚ ਲੂਣ ਬਰਾਬਰ) ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਆਪ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ, ਝੂਠ-ਤੂਫ਼ਾਨ ਬੋਲਕੇ ਬਣਾਉਣੇ (ਫਸਾਉਣੇ) ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਇਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕੇ ਮੁੱਢਲਾ ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਈ ਹੋਈ ਧੰਨ-ਦੌਲਤ ਦਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾ ਬੈਠਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੁੱਖਾਂ-ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਫਸ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਹੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗੋਰਖ ਧੰਦਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਅਗਿਆ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗੋਰਖ ਧੰਦੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਿੱਟ ਫੰਡ ਜਾਂ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਲੁੱਟਣ ਲਈ, ਇਹ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ? ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਨ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਾਡੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਖੂਨ-ਪਸੀਨੇ ਨਾਲ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਧੰਨ-ਦੌਲਤ ਨੂੰ 'ਬੇਫਿਕਰ' ਹੋ ਕੇ ਲੁੱਟ ਲੈਣ। ਕੀ ਇਹ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੇ ਠੱਗ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾ ਕੇ ਲੁੱਟਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ 'ਛੜਯੰਤਰ' ਤੇ 'ਮੱਕੜਜਾਲ' ਨਹੀਂ ਹੈ? ਜ਼ਰਾ ਸੋਚੋ ਤਾਂ!

ਪਿੰਡ ਬਿਰਕ, ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ -144632
ਮੋਬਾਇਲ : 98156-81834

ਤਰਕ ਦਾ ਰਾਹ ਤੂੰ ਫੜ੍ਹ ਬੰਦਿਆ

ਸੁਣ ਬੰਦਿਆ ਹੁਣ ਗੱਲ ਤੂੰ ਮੇਰੀ
ਕਿਸੇ ਨਾ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਤੇਰੀ
ਫਿਰ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਏ ਦੇਰੀ
ਉਂਨਤੀ ਦੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹ ਬੰਦਿਆ।
ਛੱਡਦੇ ਸਾਰੇ ਹੋਰ ਝਮੇਲੇ, ਤਰਕ ਦਾ ਰਾਹ ਤੂੰ ਫੜ੍ਹ ਬੰਦਿਆ।

ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ ਤੇ ਜਾਦੂ ਟੁਣੇ
ਜਲ ਧਾਰੇ ਤੇ ਤਪਦੇ ਧੂਣੇ
ਇਹਨੇ ਸਾਰੇ ਹੱਲ ਨਿਗੂਣੇ
ਆਪਣੇ ਪੈਰੀਂ ਖੜ੍ਹ ਬੰਦਿਆ। ਛੱਡਦੇ...

ਕਿਉਂ ਤੂੰ ਟੱਲ ਫਿਰੋਂ ਖੜ੍ਹਕਾਉਂਦਾ
ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਗਵਾਉਂਦਾ।
ਜੋਤਾਂ-ਧੂਫਾਂ ਫਿਰੇ ਜਗਾਉਂਦਾ (ਧੂਖਾਉਂਦਾ)
ਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਪੜ੍ਹ ਬੰਦਿਆ। ਛੱਡਦੇ...

ਪੱਥਰਾਂ ਮੂਹਰੇ ਨੱਕ ਰਗੜਦਾ,
ਧਰਮਾਂ ਖਾਤਰ ਫਿਰੋਂ ਝਗੜਦਾ,
ਸੱਚ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਦਾ,
ਹੋਰਨਾ ਤੇ ਨਾ ਸੜ ਬੰਦਿਆ। ਛੱਡਦੇ...

ਰੱਬ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤਰਲੇ ਕਰਦਾ
ਸਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਤੂੰ ਚੌਂਕੀਆਂ ਭਰਦਾ
ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਗਹਿਣੇ ਧਰਦਾ
ਪੁੱਟਦੇ ਸਭ ਦੀ ਜੜ ਬੰਦਿਆ। ਛੱਡਦੇ...

ਮੁੱਠੀ ਚਾਪੀ ਕਰੀ ਬਬੇਰੀ
ਕਿਸੇ ਨੇ ਝੋਲੀ ਭਰੀ ਨਾ ਤੇਰੀ
ਕੀਤੀ ਸਭ ਨੇ ਲੁੱਟ ਬਬੇਰੀ
ਹੁਣ ਦਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚੜ੍ਹ ਬੰਦਿਆ। ਛੱਡਦੇ...

ਛੱਡਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਆਸ ਉਮੀਦਾਂ
ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਪੀਰ-ਮੁਰੀਦਾਂ
ਕਿਉਂ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਫਿਰਦਾਂ
ਹੁਣ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਵੜ ਬੰਦਿਆ। ਛੱਡਦੇ...

ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦਾ ਗੱਲ ਤੂੰ ਮੇਰੀ
ਸ਼ਾਇਦ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਗਈ ਤੇਰੀ
ਗੱਲ ਤਾਂ ਕਹੀ ਮੈਂ ਚਾਲੀ ਸੇਰੀ
ਜੇ ਅਕਲ 'ਚ ਜਾਵੇ ਵੜ ਬੰਦਿਆ। ਛੱਡਦੇ..

ਉੱਚ ਨੀਚ ਦਾ ਭੇਦ ਮਿਟਾ ਤੂੰ
ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੰਡਕੇ ਖਾ ਤੂੰ
ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਆ ਤੂੰ
ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੱਗ ਨਾ ਲੜ ਬੰਦਿਆ। ਛੱਡਦੇ...

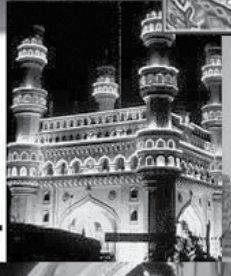
- ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਹੰਡਿਆਇਆ

ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ

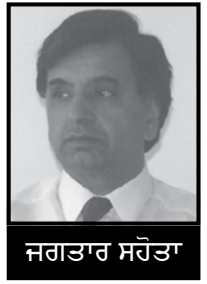
ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਦੌਰ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੰਮੇਰੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਚਿੰਤਨ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਗੁਲਾਮ ਅਧੀਨਤਾ ਵਾਲੀ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਰੱਖ ਸਕੇ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਉਸ ਦੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ। ਜਾਤਪਾਤ ਦੀ ਤਿਖੀ ਵੰਡ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਕੌਮੀ ਭਾਵਨਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਗੁਲਾਮੀ ਅਤੇ ਨਸਲੀ ਵਿਤਕਰਾ ਝਲਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਏਕਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਲੜ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਸਗੋਂ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਉਪਰਲਾ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨਾ ਤਬਕਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਢਿਡ ਭਰਦਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਧਰਮ ਵੀ ਉਹ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡਦਾ ਹੋਵੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਤਿਖੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਕਤ ਨਾਲ ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਸਾਡੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਵਿਦਿਆ

ਅਕਸਰ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਵਿਚ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਬਦੀਲੀ ਲਿਆਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਇਕ ਧਰਮ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਸੀ, 'ਬੀਜ ਮੰਤਰ ਸਰਬ ਕੋ ਗਿਆਨ'। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿਚੂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਪਿੱਛਾ ਨਾ ਛੁੱਡਾ ਸਕੀ। ਹਿੰਦੂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ (ਧਾਰਮਕ ਉਸਤਾਦ) ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਉਹ ਸੋਲਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਤਕ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਦਿਆ ਮਜ਼ਹਬ (ਜਾਣੀ ਮਦਰਸਾ) ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆ ਇਕ ਤਾਂ ਤਰਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਨਾ ਬਣਾ ਸਕੀ, ਦੂਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਜੋ ਲਕੀਰ ਦੇ ਫਕੀਰ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਵੀ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਆਧਾਰ, ਤਰਕ ਤਾਂ ਕੀ ਬਨਾਉਣਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਕਲੱਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਛੜਿਆਂ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਠੋਸਿਆ

ਅਤੇ ਹੁਣ ਹੋਰ ਅੰਧ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਜੋਤਸ਼ਪੁਣਾ ਆਦਿ ਨੂੰ ਠੋਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਦੇ ਅਜ਼ਾਦ ਸੋਚ ਦੇ ਨਾ ਬਣ ਸਕਣ ਸਗੋਂ ਪਛੜਿਆ ਹੋਇਆਂ ਧਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਡੰਡੇਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਜੀਵਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਲਚੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਪਿਆ ਅਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਪੈ ਸਕਣ ਦੀ ਆਸ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਦਾ ਸਾਡੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਖਿਆਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੈ ਵੀ। ਲੋਕ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਸੋਚ (ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭੇਡ ਚਾਲ) ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੀ ਚੰਗੇ ਜਾਂ ਮਾੜੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਗਤਾਰ ਸਹੋਤਾ

ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਮੱਕਾਰੀ : ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਾਠ ਪੂਜਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਠੋਸਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਰੇਡੀਉ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਪਰਚਾਰ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਇਹੋ ਅਦਾਰੇ ਐਨ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਗੰਦੇ ਤੋਂ ਗੰਦੇ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮੀ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਹੜ੍ਹ ਲਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਪਰ ਫਿਲਮੀ ਗੀਤ ਜਰੂਰ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੀਤ ਹੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਦਰਪਣ ਹੈ। ਆਓ! ਜਪਾਨ

ਦੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਦਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਬੁਧ ਧਰਮ ਦਾ

ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰੀਏ। ਜਪਾਨ ਵਿਚ, ਭਾਰਤ ਵਾਂਗ, ਨਾ ਹੀ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਖੰਡੀ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਦਾ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰੌਲਾ ਹੈ। ਜਪਾਨੀ ਦੂਸਰੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਨ

ਵਿਚ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਜਪਾਨ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਜੁਰਮ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬੱਸਾਂ, ਟੈਕਸੀਆਂ, ਕਾਰਾਂ ਆਦਿ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਹਾਦਸੇ ਵੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਧਰਮ ਦਾ ਪਖੰਡਵਾਜ਼ ਹੀ ਹਾਦਸਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਤਨੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਰੱਬ ਤੇ ਟੋਕ ਰੱਖਣ ਨਾਲੋਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਹਾਦਸੇ ਘੱਟ ਵਾਪਰਨ।

ਲਕੀਰ ਦੇ ਫਕੀਰ ਲੋਕ : ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕ

ਪਰਤੱਖ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ। ਕਿੰਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਨ ਜੋ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਲੋਕੀ ਮੜ੍ਹੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਜਦ ਵਾਪਸ ਭਾਰਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਦ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁੱਛ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਪੂਜਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ? ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜਦ ਘਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਤਦ ਉਹ ਕੋਈ ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਪਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਦੇਖ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਤੇ ਕਿੰਤੂ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸਿਖਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁੱਛ ਨਹੀਂ ਸਿਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਜਾਤ ਪਾਤ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਜਾਤ ਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮੋਚੀ ਦੀ ਜੇ ਵੱਧ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦੂਸਰੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹੀ ਕਦਰ ਜਰੂਰ ਹੈ। ਉਹ ਭੈੜੇ ਤੋਂ ਭੈੜੇ ਕੰਮ ਜਿਵੇਂ ਟੱਟੀਆਂ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਵੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਇਹ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੇ ਤਦ ਜੀਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਬਾਬਤ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਲਕੀਰ ਦੇ ਫਕੀਰ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਜਾਤ ਪਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾੜ੍ਹ ਲਿਆ ਪਰ ਬਾਹਰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦਾ ਢੋਲ ਪਿੱਟ ਲਿਆ; ਵਹਿਲੇ ਸਮੇਂ ਧੋਤੀ ਪਹਿਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਜਾਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਛੜੀ ਹੋਈ ਸੋਚ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮਖੌਲੀਏ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਦੀ ਖੜੌਤ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੌਰਮੈਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਖਾਣੇ ਤੇ ਸੱਦ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼

ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਸਮੇਤ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਐਨੇ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਘਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਲਾਉਂਜ ਵਿਚ ਬਿਠਾਲ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਿਬਾਸ ਉਤਾਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਭਾਰਤੀ ਆਪਣੇ ਕਪੜੇ ਉਤਾਰ ਹੱਟਦਾ ਹੈ, ਤਦ ਉਸਦਾ ਥੱਲਿਉਂ ਦੇਸੀ ਕੁੜ੍ਹਤਾ ਪਜਾਮਾ ਪਾਇਆ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਗੋਰੇ ਕਾਲੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਤਨੀ ਨਫਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜਿਤਨੀ ਭਾਰਤੀ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਮੜੀ ਦਾ ਰੰਗ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਲਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟੀਆ ਆਰੀਆ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ।

ਵੱਢੀਖੋਰੀ : ਕੋਰਨਵਾਲਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਢੀਖੋਰ ਕਹਿਕੇ ਗਰਦਾਨਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਅੰਤ ਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਵੱਢੀਖੋਰ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵੱਢੀ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ। ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਕਲਰਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੱਕ ਵੱਢੀ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਵੀ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਰਾਖਵਾਂ ਹੱਕ ਦੇ ਕੇ ਅਨੁਸੂਚਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਢੰਢੋਰਾ ਪਿਟਦੇ ਹਨ। ਜਾਣੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਵੱਢੀ ਦੇ ਕੇ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਜੇਕਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਉਪਰ ਚੁਕਣਾ ਹੋਵੇ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਖਾਣ ਪੀਣ ਅਤੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਨਣ ਦੀਆਂ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣੀਆਂ

ਪੈਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਚੁਕਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮੱਦਦ ਵੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਭਾਅ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਤੈਅ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰਤਾ ਦੁਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਵੱਢੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਖਤ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਅਵਸ਼ਕਤਾ ਹੈ। ਵੱਢੀਖੋਰੀ ਗਿਆਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਨੌਕਰੀ ਵੱਢੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਫਿਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਕੀ ਜਰੂਰਤ ਹੈ? ਵੱਢੀ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਅਮੀਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੱਢੀ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਲਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਾਉਣਾ ਬਹੁੱਤ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਵੱਢੀ ਵਿਚ ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ

ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਅਤੇ ਭੇਡ ਚਾਲ : ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸੂਲ ਨਾਲ ਜੀਣ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਉਲੂ ਸਿਧਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਧਰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿਤੀ ਹੋਈ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜਾ ਰਲਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੱਗਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਬਦਲਣਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਅਕਸਰ

ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕ ਵੋਟਾਂ ਭੇਡ ਚਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਘਰ ਖਰੀਦਣ, ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਅਤੇ ਰਸਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭੇਡ ਚਾਲ ਹੀ ਹੈ। ਵਿਆਕਤੀ ਜਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸੋਚ ਦੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਤਾ ਨਹੀਂ। ਇਤਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਸੋਚ ਹੀ ਉਨਤੀ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣੀ ਹੈ।

ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੈਂਡਿਅੰਡ ਟਾਇਮ : ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਫਤਰ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਵਾਹਨ ਸਮੇਂ ਦਾ ਪਾਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਥੇ ਤੱਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀਆਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਮੈਂ, ਇਕ ਏਸ਼ੀਅਨ ਤਰਕਸ਼ੀਲਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ, ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੀਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖ ਦਿਤਾ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੇ ਇਸ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਜੁੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੇਂ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ। ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਲੜਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ, ਇਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਸ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤਾ, ਚੁੱਪ ਹੀ ਧਾਰ ਗਏ। ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ (commitment) ਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਜੇ ਕੰਮ ਤੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤੱਦ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਤੇ ਵੀ, ਬਾਕੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਉਪਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਲੋਕ ਡੰਡੇ ਦੇ ਹੀ ਯਾਰ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਾਠ ਪੂਜਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਲਾਉਡ ਸਪੀਕਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਠੋਸਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।

ਲੋਕ ਰਾਜ ਤੱਦ ਹੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਆਧੁਨਿਕ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਮਾਜ ਦੀ ਦੇਖ ਭਾਲ ਅਤੇ ਭਲਾਈ : ਗੁਲਾਮ ਸੋਚ ਨੇ ਇਹ ਦੋਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਘਟਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ। ਉਹ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਕੱਲਾ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵੱਧ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਮੀਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਗੰਦਗੀ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਅਮੀਰ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਆਪਣਾ ਧਨ ਦੂਸਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੁਕਾਉਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਖਦੀ ਨੀਂਦ ਆਪ ਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਹੀ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੌਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਕਸਤ ਸਮਾਜ ਚੰਗੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਬਲਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਤਮਾਸ਼ਬੀਨਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਕੇ ਹਰੇਕ ਕੰਮ ਲਈ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਸੂਲ ਦੀ ਉਹ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਚੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਅੱਜ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੱਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਏਕਤਾ ਹੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨੂੰਹ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦਾ ਢੇਲ ਪਿਟਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਸੱਸ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਤੱਦ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਨਾਲ ਉਹੀ ਬੁਰਾ ਸਲੂਕ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਔਰਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਗੁਲਾਮ ਸੋਚ ਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਹੈ। ਅਜ਼ਾਦ ਵਿਆਕਤੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਅਤਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦੂਸਰੇ ਤੇ ਕਦੇ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ।

ਔਰਤ : ਹਿੰਦੂ ਸਮਾਜਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਔਰਤ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਪਤੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਸੋਚ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਵਰਗ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਮਰਦ ਪਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਏਕਤਾ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕਈ ਅਸੂਲ ਬਣਾਏ ਜਿਵੇਂ ਬਦਕਾਰੀ, ਵਰਜਤ ਭੋਗ, ਸਮਲਿੰਗਤਾ ਬਾਬਤ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਔਰਤ ਆਦਮੀ ਦੇ ਤਰਸ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਕੋਡ ਬਿੱਲ, ਔਰਤ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀ ਇਕ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ, ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਛੇ ਸਾਲ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪਰਵਾਰ, ਸਮਾਜ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਦ ਤੱਕ ਉਹ ਔਰਤ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਮਰਦ ਪਰਧਾਨ ਸਮਾਜ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਣੀ ਅੱਧੇ ਹੁਨਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਾ : ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੱਛੜੇ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਜਬਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵੰਡ ਲਿਆ ਹੈ। ਭਾਸ਼ਾ, ਅਕਸਰ, ਇਲਾਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਬਾਨ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਨਾਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਰਦੂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿਤਾ ਜਾਂ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਧਰਮ ਨਾਲ ਜਬਾਨ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਜਬਾਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਧਰਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕਰਿਤੀ ਸਥੈਤਿਕ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਗਲਾਣ ਦਾ ਚਿਨ੍ਹ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਰੂਪ ਢੂੰਢਣੇ ਪੈਣਗੇ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਥਿਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਗੂ ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸਦੀਵੀਂ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ। ਅਦਾਰਾ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀ ਵਸੀਅਤ ਇਥੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ:

ਕਾਮਰੇਡ ਸੱਤਪਾਲ ਡਾਂਗ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਵਸੀਅਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਸਤਕ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੀ ਉਸਦਾ ਅੰਤ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਜਨਮ ਹੋਣਾ ਇਕ ਕੋਰੀ ਕਲਪਨਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਵਸੀਅਤ ਰਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਚਿਖਾ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਸਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇੜਲੇ ਦਰਿਆ 'ਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ੋਕ ਸਮਾਚਾਰ

- * ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਚਿੰਤਕ ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖ ਰਹਿੰਦੇ ਜਵਾਈ ਦਾ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ।
 - * ਸਾਬੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁਖਪੁਰਾ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
 - * ਸਾਬੀ ਜਗਰਾਜ ਸਿੰਘ ਟੱਲੇਵਾਲ ਜੀ ਦੀ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
 - * ਸਾਬੀ ਰਣਜੀਤ ਲਹਿਰਾ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
 - * ਸਾਬੀ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਸਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਸਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
 - * ਸਾਬੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਠੀਕਰੀਵਾਲਾ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਮਾ. ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।
- ਅਦਾਰਾ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਸਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਜਦੋਂ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਮਿਤ ਮਿੱਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਈਇੰਜਤ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ। ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਐਨ੍ਹਾ ਝੂਠਾ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰਜ ਲੱਗਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮਾਣਯੋਗ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਹ ਕੇਸ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਅਸੀਂ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਰੱਬ

ਇਥੇ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਮ ਇਜ਼ਾਜਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਫਰੋਲਣ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨੀ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਨੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਅਸੀਂ ਕੌਣ ਹਾਂ ? ਸਾਨੂੰ ਇਥੇ ਕਿਸ ਨੇ, ਤੇ ਕਿਸ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ? ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਕਿੱਥੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ? ਕੀ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਪੁਨਰ ਜਨਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜਾਂ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ ਤੇ ਨਰਕ ਜਾਂ ਸਵਰਗ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? ਕੀ ਕੋਈ ਰੱਬ ਹੈ ? ਜੇ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਹੋ-ਜਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ? ਜਾਂ ਫਿਰ, ਰੱਬ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਿਰੋਲ ਕਲਪਨਿਕ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਡਰਾ-ਧਮਕਾ ਕੇ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਚਲਾਉਣ ਜਾਂ ਬੇਵਕੂਫ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਘੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ? ਇਹ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਣ ਤਕ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਧਾ, ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਰਵ-ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਉਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਗੱਲ ਮਨੁੱਖ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਜੀਵ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਿਕ ਫੁਰਨਿਆਂ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਰਾਮਦਾਇਕ ਅਤੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਲਚੀ, ਸਵਾਰਥੀ ਅਤੇ ਮੂਰਖਾਨਾ ਬਿਰਤੀ ਨੇ ਉਸ ਲਈ ਕਈ ਨਵੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੂਝਵਾਨ, ਦਇਆਵਾਨ, ਦਿਆਲੂ ਅਤੇ ਨੇਕ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡਾ ਵਾਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਇਨਸਾਨ ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਾਡੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣਾ ਸਵਾਰਥ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੱਦ ਤਕ ਗਿਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬੁਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਉਸ ਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਜੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਭਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਜੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੁਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿਰਜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਭਲਾਂ

ਲੋੜ ਹੀ ਕੀ ਸੀ ? ਇਹ ਆਮ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਸੁਭਾਅ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ? ਜਾਂ ਫਿਰ, ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਖੁਦ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕੁਝ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਕਾਰਣ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਨੁਕਸ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਇਕ ਸੁਝਾਅ ਇਹ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਿਆ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸਬੂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਰੱਬ ਨੂੰ ਨਿਰਅਕਾਰ, ਅਜੂਨੀ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤਸੱਵਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਸਦਾ ਭਰਮ ਜਾਂ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ?

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਹੱਸਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਮੁੱਢ-ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਰਹੱਸਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ -ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਰਾਹ ਤੌਰਨ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਧਰਮ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਹੈ, ਆਦਿ-ਜੁਗਾਦਿ ਉਹੀ-ਨਾਮ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਰੱਖ ਲਵੇ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਹਿ ਲਵੇ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਲਵੇ, ਅੱਲ੍ਹਾ ਕਹਿ ਲਵੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ। ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ, ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਇਕ ਹੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਭਿੰਨਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਜਹਬ ਨਫਰਤ, ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਜਾਂ ਮਾਰਧਾੜ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਪਰ ਇਹ ਕੀ ? ਇਥੇ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਉਹ ਕੁਝ ਹੋ

ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ 1947 ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕ।

ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਇਕ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਂਗ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ? ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨਾ ਤਾਂ ਧਰਮ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਰਥ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਧਰਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਧਰਮ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਸ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ। ਹਰ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨਾ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਰੰਗਣੇ ਮਾਨਵਤਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦਾ ਘੋਰ ਅਪਮਾਨ ਹੈ।

ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਤੇ ਜਾ ਕੇ, ਰਸਮੀ ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਜਿਹਾ ਅਭੰਬਰ ਕਰਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਤੀਰਥ, ਵਰਤ, ਦਾਨ ਅਤੇ ਬਾਹਰੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ। ਧਾਰਮਿਕ ਬਣਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਧਰਮ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਇਹ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਹਰ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰੀਏ, ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੱਕ ਨਾ ਮਾਰੀਏ, ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀਏ, ਫਰਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹੀਏ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ

ਵੈਰੀ ਜਾਂ ਬਿਗਾਨਾ ਨਾ ਸਮਝੀਏ। ਹੁਣ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ? ਇਸ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਉੱਤਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਬਾਰੇ ਨਾ ਬੁਰਾ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਅਕੀਦਤ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਹਰ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਰੱਬ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਡਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਝਿੜਕ ਤੇ ਕੁੱਟ ਦਾ ਡਰ ਉਸ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੋਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਅਧਿਆਪਕ ਤੋਂ ਵੀ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਡਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿੱਚ ਨਾਲਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ਰਾਰਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਵੀ ਚੋਰ-ਉਚੱਕੇ ਜਾਂ ਬੁਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਡਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਊ, ਸ਼ਰੀਫ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਕਾਹਦਾ ਡਰ ? ਸੋ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਗਲਤ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹਰ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਪੂਰੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਰੱਬ ਤੋਂ ਕਾਹਦਾ ਡਰ ? ਜੇਕਰ ਭੁੱਲ-ਭੁਲੇਖੇ ਕੋਈ ਨਿੱਕੀ-ਮੋਟੀ ਗਲਤੀ ਹੋ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮੁਆਫ਼ ਵੀ ਕਰ ਦੇਵੇ ਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾ ਬੜਾ ਦਿਆਲੂ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ, ਦਇਆਵਾਨ ਅਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੈ।

ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਦਵਾਪੂਰਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਰੱਬ ਹੈ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਆਸਤਿਕ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਹਨ ਕਿ ਸਮੁੱਚੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰੱਬ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸਤਿਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਂਦੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਇਕ ਸਵੈ-ਚਾਲਿਤ ਮਸ਼ੀਨ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਅੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਤਾਂ ਆਸਤਿਕ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਾਸਤਿਕ ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਨਾਂਅ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੱਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਤਾਂ ਆਸਤਿਕ (Theist) ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਾਸਤਿਕ (Atheist), ਉਹ ਤਾਂ ਅਗਿਆਤਵਾਦੀ (Agnostic) ਹੈ। ਅਗਿਆਤਵਾਦੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਸੋ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਾਂ ਅਣਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਬੇਲੋੜੀ ਬਹਿਸ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਿਹਤਰ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਇਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੀਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਗੋਂ

ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ

ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ 500/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਮੁਫਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ 5000/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਾਈਫ ਭਰ ਲਈ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਮੁਫਤ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

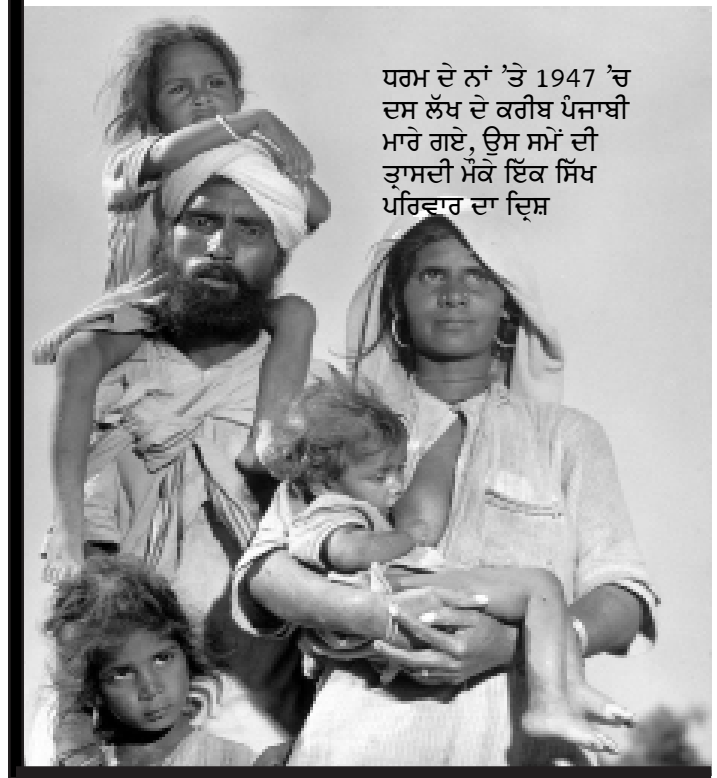
ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਾਇਰ, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਨਿਮਨ ਸਤਰਾਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਭਰਪੂਰ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ:

ਰੱਬ ਇਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬੁਝਾਰਤ, ਰੱਬ ਇਕ ਗੋਰਖਪੰਦਾ।
ਖੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਪੇਚ ਏਸ ਦੇ ਕਾਫ਼ਰ ਹੋ ਜਾਏ ਬੰਦਾ।
ਕਾਫ਼ਰ ਹੋਣੋਂ ਡਰ ਕੇ ਜੀਵੋਂ, ਖੋਜੋਂ ਮੂਲ ਨਾ ਖੁੰਝੀਂ,
ਲਾਈਲਗ ਮੋਮਨ ਦੇ ਕੋਲੋਂ, ਖੋਜੀ ਕਾਫ਼ਰ ਚੰਗਾ।

ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਨੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਭਜਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਪੱਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਿਲਦਾ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਉਸਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਪਹੁੰਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜਾਂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤਕਰਮਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਇਸ ਬਿਨਾ ਤੇ ਕਿਨਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ ਉਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬ ਸ਼ਕਤੀਮਾਨ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਲਈ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੜ੍ਹਾਂ, ਭੂਚਾਲਾਂ, ਤੂਫਾਨਾਂ ਆਦਿ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦਾ ਆਉਣਾ ਵੀ ਇਕ ਕੁਦਰਤੀ ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਭੂ-ਗਰਭ ਅੰਦਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਸਧਾਰਣ ਬਦਲਾਵ ਜਾਂ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ-ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਆਫ਼ਤਾਂ ਦੌਰਾਨ ਤਾਂ ਅਣਗਿਣਤ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ ਵੀ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸੋਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ?

ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਸਵਰਗ-ਨਰਕ ਬਾਰੇ ਵੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਡੂੰਘੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੇ ਸਵਰਗ-ਨਰਕ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਨਿਰੀਆਂ ਮਨੋ-ਕਲਪਿਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਵਰਗ-ਨਰਕ ਸਭ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੰਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਭੋਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਜਿਹੇ ਪੰਜ-ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਜਾਂ ਮਹਿਲ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਨੇਕ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀਆਂ ਜਾਂ ਤਸੀਹਾ ਘਰ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਬੁਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਸਰੀਰ ਤਾਂ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਫਿਰ ਸਵਰਗ ਜਾਂ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਕੇਵਲ ਰੂਹਾਂ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਰੀਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਜੀਵ-ਜੰਤੂਆਂ ਦਾ ਕੀ ਬਣਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਰਮਾਂ ਜਾਂ ਕੁਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਵਰਗ ਜਾਂ ਨਰਕ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਵਿਧੀ-ਵਿਧਾਨ ਹੈ? ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਵਰਗ-ਨਰਕ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਡਰਾਉਣ, ਪਰਚਾਉਣ, ਲੁੱਟਣ ਜਾਂ ਭਰਮਾਉਣ ਲਈ ਦਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਵਿਹਾਰਿਕਤਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਸ਼ਾਇਰ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾੜ੍ਹਕ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰੋੜ੍ਹਤਾ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾਪਦੀਆਂ ਹਨ :

ਸਵਰਗ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਸੁਣਾ, ਲੁਟ ਲੁਟ ਖਾਨਾ ਏ ਕਾਹਨੂੰ ?
ਨਰਕ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਦਿਖਾ, ਰੋਜ਼ ਡਰਾਨਾ ਏ ਕਾਹਨੂੰ ?
ਮੈਂ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਨਿਡਰ, ਹੋ ਕੇ ਨਿਆਰਾ ਬੈਠਾਂ,

ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ 1947 'ਚ ਦਸ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਮੌਕੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਫੇਰ ਵੀ ਫਤਵਿਆਂ ਦੇ, ਤੀਰ ਚੁਭਾਨਾ ਏ ਕਾਹਨੂੰ ?

ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਨਰਕ-ਸਵਰਗ ਦੇ ਝਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰੱਬ ਬਾਰੇ ਬੇਲੋੜਾ ਵਿਵਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਸਮਝਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵੀ ਧਰਮ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਮਿਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਭੇਖ ਅਤੇ ਅਭੰਬਰ ਧਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ-ਭਗਤੀ ਲਈ ਨਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਚੋਲੇ ਜਾਂ ਭਾੜੇ ਦੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਰਸਮੀ ਭੇਟ ਜਾਂ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੀ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ, ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ, ਹਰ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਸਹਿਜ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸੁਖਦ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸਦੀ ਕਾਰਜ-ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦੀ ਜੱਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੋਭਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਹ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਾਣ ਸਕੇਗਾ।

-ਪ੍ਰੋ ਅੱਛਰੂ ਸਿੰਘ

ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ, ਮੋਬਾਇਲ 98155-01381

ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ

- ✪ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫੀਸ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ 80/-
- ✪ ਦੋ ਸਾਲ ਲਈ 150/-

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਵੀ ਵੀਪੀਪੀ ਰਾਹੀਂ 'ਵਿਗਿਆਨ ਜੋਤ' ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਨੰਬਰ 01679 241744 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

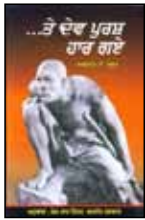
ਤਰਕਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਸਤਕ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਾਡਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਹੈ : 01679-241744, 233244

ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ
20.00

...ਤੇ ਦੇਵ ਪੁਰਸ਼ ਹਾਰ ਗਏ
50.00

ਦੋਵ ਦੈਂਤ ਤੇ ਰੂਹਾਂ
50.00

ਬਾਬਾ ਰਾਮਦੇਵ ਤਰਕ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ
40.00

ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ
30.00

ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਡਾ. ਹਰਸ਼ਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ
100.00

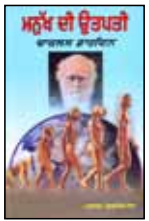
ਬਾਲ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਝਾੜ
120.00

ਸਾਡੇ ਬੱਚੇ ਸਾਡੇ ਚਿਰਾਗ਼
60.00

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੇ ਇਲਾਜ
100.00

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਉਤਪਤੀ
100.00

ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਦੀ ਅਦਭੁੱਤ ਦੁਨੀਆਂ
80.00

ਨਸ਼ੇ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡੀਏ
70.00

ਕਸਰਾਂ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ
40.00

ਮਨੋ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
80.00

ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ
120.00

ਸੁਗਰ ਰੋਗ
20.00

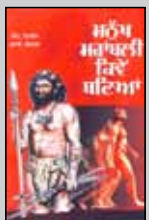

ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਹੇਠ ਰੱਖੋ
20.00

ਸੁਗਰ ਰੋਗ ਅਸਾਨ ਹੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
80.00

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨੀ ਡਾ. ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ

ਮਨੁੱਖ ਮਹਾਂਬਲੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਿਆ
100.00

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜਾਂ
50.00

ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀ
70.00

ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਅਦਭੁੱਤ ਦੁਨੀਆਂ
80.00

ਮਨੁੱਖੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ
80.00

ਤੰਦਰੁਸਤ ਕਿਵੇਂ ਰਹੀਏ
40.00

ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਲਾਹ
40.00

ਗਿਰਜਿਆਂ ਦਾ ਕਾਤਲ
40.00

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ
60.00

ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰ
70.00

ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਗਿਆਨ
80.00

ਫੋਲ ਰਹੀ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਏਡਜ਼
40.00

ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰਾ
90.00

ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰਹੱਸ
80.00

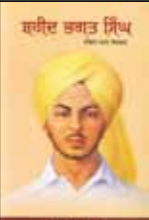
ਦਫ਼ਤਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖੀਏ/120/-

ਆਓ ਕੰਪਿਊਟਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਸਿੱਖੀਏ/80/-

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਬੰਧੀ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ/80/-

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ
60.00

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ
60.00

ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ
50.00

ਸ਼ਹੀਦੇ ਆਜ਼ਮ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਡਾਇਰੀ
80.00

ਇਨਕਲਾਬ
80.00

ਪਾਸ਼ ਦੀ ਚੋਣਵੀਂ ਕਵਿਤਾ
50.00

ਦਿਲ ਦੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਸਿਹਤ
60.00

ਸੱਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਗੀਤ
40.00

ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸੂਚੀ ਖੱਤਰ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਹੀ ਫੋਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਪੁਰਾਣੀ ਸਬਜ਼ੀ ਮੰਡੀ, ਕੱਚਾ ਕਾਲਜ ਰੋਡ, ਬਰਨਾਲਾ-148101, ਫੋਨ : 01679-241744, 233244 ਫੈਕਸ : 01679- 241744
ਈਮੇਲ: tarksheel@gmail.com, Website: www.thepunjabi.com

ਜਨਰਲ ਨਾਲਿਜ਼
60.00

ਪੰਜਾਬ ਵਸੀਕਾ ਨਵੀਨੀ
250.00

ਕਚਹਿਰੀ ਬਬਦ-ਕੋਥ
150.00

ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ 2005
30.00

ਆਰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖੀਏ
50.00

ਰਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ
25.00

ਕੰਪਿਊਟਰ ਬਾਰੇ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
60.00

ਰਿਪਨੋਟਿਜ਼ਮ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖੀਏ
40.00

ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਗਣਿਤਕ ਉਲਝਣਾਂ
70.00

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਦਿਮਾਗੀ ਕਸਰਤਾਂ
40.00

ਦਿਮਾਗੀ ਵਿਕਾਸ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ
40.00

ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ
40.00

ਵਿਗਿਆਨਕ ਜਾਦੂਗਰ
30.00

ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਜਾਦੂਗਰ
40.00

ਸਟੇਜ ਦੇ ਜਾਦੂ
40.00

ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਹੱਸ
150.00

ਵਸਤੂ ਸਾਸ਼ਤਰ ਕੌਰਾ ਝੂਠ
40.00

ਰਜਨੀਸ਼ ਬੇਨਕਾਬ
30.00

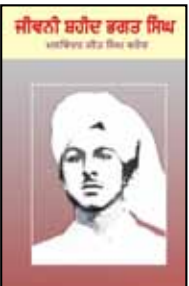

ਸ਼ੰਕਾ ਨਵਿਰਤੀ
50.00

ਕਣ ਕਣ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ
20.00

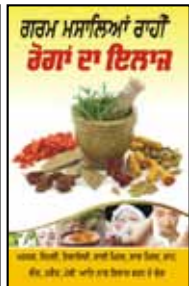
ਨਵੀਆਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਿਤਾਬਾਂ

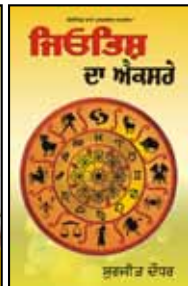
ਜੀਵਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ/ਪ੍ਰੋ. ਵੜੈਚ
80.00

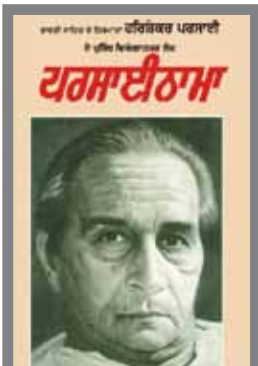
ਮਾਂ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦਾ ਸਫ਼ਰ
80.00

ਗਰਮ ਮਸਾਲਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ
80.00

ਜਿਓਤਿਸ਼ ਦਾ ਐਕਸਰੇ
80.00

ਭਾਰਤੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਹਰਿਸ਼ੰਕਰ ਪਰਸਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਅੰਗਆਤਮਕ ਲੇਖ ਸੰਪਾਦਕ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ: ਡਾ. ਕਰਾਂਤੀ ਪਾਲ, ਮੁੱਲ : 100/-

ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਫੁੱਟਕਲ ਜਾਣਕਾਰੀ

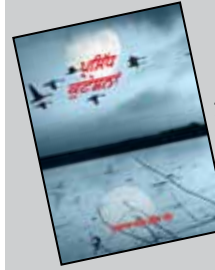
ਆਰ. ਕੇ. ਭਾਰਦਵਾਜ਼, ਮੁੱਲ : 150/-

ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼, ਮਾਪ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੈਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ, ਜਗ੍ਹਾ ਦਾ ਹਿਸਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰਫਲ ਕੱਢਣਾ, ਜਮ੍ਹਾਂਬੰਦੀ, ਗਿਰਦਾਵਰੀ, ਇੰਤਕਾਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਿਕਾਰਡ, ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਫੁੱਟਕਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੁਟੇਸ਼ਨਾਂ

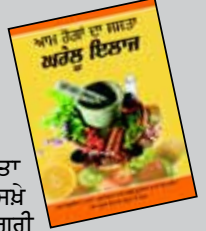
ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ - ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਕੱਟ, ਮੁੱਲ : 120/-

ਮਹਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਚਾਰ ਪੜ੍ਹਕੇ ਹੀ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਆਕਾਰੀ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਉੱਤੇ ਲੱਗਭੱਗ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ 2500 ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦਰਜ ਹਨ।

ਆਮ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸਸਤਾ ਘਰੇਲੂ ਇਲਾਜ

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ - ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ, ਮੁੱਲ - 80/-

ਰੋਗ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਉਹ ਨੁਸਖੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਾਨੂੰ ਸਸਤੀ ਅਤੇ ਸੌਖੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਫਲ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲਾਂ, ਮਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜੜ੍ਹੀ-ਬੂਟੀਆਂ ਨਾਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਫਲ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਜ਼ਾਇਕੇਦਾਰ ਪਕਵਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ - ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ, ਮੁੱਲ : 80/-

ਭੋਜਨ ਬਣਾਉਣਾ ਇੱਕ ਕਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਰਾਹੀਂ ਤੁਸੀਂ 170 ਰੂਪਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਠਾਈਆਂ, ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਪਕਵਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮਾਈਕ੍ਰੋਵੇਵ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚੋਂ ਪੜ੍ਹਕੇ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਵਨ ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ ?

ਇੰਜ. ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਅਗਰਵਾਲ, ਮੁੱਲ : 120/-

ਸੁੰਦਰ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਭੂਚਾਲ ਨਿਰੋਧਕ ਘਰ ਕਿਵੇਂ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ, ਘਰ 'ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖਰਚ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਘਰ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਈਏ, ਸਰੀਆ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਵਰਤੀਏ, ਸੀਮਿੰਟ ਕਿਵੇਂ ਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ ਆਦਿ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਆਈ. ਟੀ. ਆਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥ ਜਾਂ ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਵਾਂ ਘਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਖ਼ਬਰਾਂ

ਇਹ ਰਿਮੋਟ ਨਹੀਂ ਸਮਾਰਟਬਰਡ ਹੈ

ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਪੰਛਿਆਂ ਵਾਂਗ ਉੱਡਣ ਦੀ ਚਾਹੁਤ ਸੀ। 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਤਾਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪਰ ਉਹ ਖੁਦ ਪੰਛੀਆਂ ਵਾਂਗ ਖੰਭ ਫੜਫੜਾ ਕੇ ਨਾ ਉੱਡ ਸਕੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਖੰਭ ਫੜਫੜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਛਲਾਂਗ ਲਗਾਕੇ ਉੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਦਦ ਦੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕ ਚਿੜੀ ਦੇ ਵਰਗਾ ਹੈ ਪਰ ਸਮਾਰਟਬਰਡ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਸ਼ੀਨ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਕੇ ਇੰਜਨੀਅਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਰਿਬੋਟ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦ ਉੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਰਟਬਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਇਨਰਿਸ਼ ਫ਼ੋਂਤਸੇਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਜਦ ਇਸ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਛਲਾਂਗ ਲਗਾਈ ਹੈ। “ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਛੀ ਕਿਵੇਂ ਉੱਡਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਰਾਜ ਅਸੀਂ ਜਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇੰਜਨੀਅਰ

ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਬਾਇਨਕਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੰਛੀ ਕਿਵੇਂ ਉੱਡਦੇ ਹਨ। ਮੱਛੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਤੈਰਦੀਆਂ ਹਨ।” ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੱਛੀਆਂ ਅਤੇ ਪੇਂਗਵਿਨ ਤੋਂ ਹੋਈ। ਖੋਜਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਾਣੀ 'ਚ ਜਾਨਵਰ ਕਿਵੇਂ ਤੈਰਦੇ ਹਨ। “ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣ ਲਿਆ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਸਮੁੰਦਰੀ ਚਿੜੀਆਂ ਲਈ ਅਤੇ ਉੱਡਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਰਿਬੋਟ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ।

ਖੁਦ ਚੱਲਣਗੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ : ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਉਡਾਣ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਸਮਾਰਟਬਰਡ ਨੂੰ ਕਈ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਕੇ ਲੰਘਣਾ ਪਿਆ। ਕਈ ਟੈਸਟ ਬੇਕਾਰ ਵੀ ਗਏ ਪਰ ਖੋਜਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਯੰਤਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ 300 ਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਪੰਛੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਉੱਡ ਸਕੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਅਸਲੀ ਚਿੜੀ ਵਰਗਾ। ਹਰ ਇੱਕ ਪੁਰਜੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਖਾਸ ਕੰਮ ਹੈ। ਇੱਕ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਮੋਟਰ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਟਿਲ ਫਰੇਮ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਖੰਭਾਂ ਵਾਂਗ ਲਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੇਂਸਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਮਾਰਟਬਰਡ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਖੁਦ ਤਹਿ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਰਟਬਰਡ ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਨੇ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਹ ਖੋਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਵਿਕਸਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਰਜਾ ਬਚਾਉਣ ਲਈ।

ਵਧੀਆ ਹੋਣਗੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ : ਬਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਾਸਟਰ ਬਲੇਕਮਨ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਖੰਭਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ

ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਦਲਦੀ ਹਵਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਿੜੀਆਂ ਦੀ ਉੱਡਣ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਬਲੇਕਮਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ, “ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਉੱਡਾਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਉੱਡਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਉੱਡਾਣ ਦੀ ਗਤੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਕਰ ਸਕੋਗੇ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਉੱਡਣ ਤੇ ਕੋਈ ਖੋਜ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੇਗੀ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਵਧਿਆ ਜਹਾਜ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।” ਬਲੇਕਮਨ ਇਸ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿੱਚ ਡੇਨ

ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਤੇਜ਼ ਉੱਡ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਲਈ ਦੂਸਰੇ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸਮਾਰਟਬਰਡ ਇੰਜਨੀਅਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਹੈ ਪਰ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਕੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ

ਵਿਨੇਗਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਸਰਵਾਇਕਲ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਡੇਢ ਲੱਖ ਗਰੀਬ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ 31 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮੌਤਾਂ ਰੋਕੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਅਮਰਿਕੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਕਲੀਨੀਕਲ ਔਕੋਲਾਜੀ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਟੀਮ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ 22,000 ਔਰਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਮੌਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ

ਹਰ ਸਾਲ 72,000 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਟਾਟਾ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਾਸਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ, “ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਵਿੱਚ 31 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਨਜ਼ਰ ਆਈ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਦਰ 7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਇਹ ਸੰਖਿਆ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦਾ ਕੈਂਸਰ : ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕੈਂਸਰ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦਾ ਕੈਂਸਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੈਂਸਰ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਡਾ. ਕੈਥਲੀਨ ਸਮੇਲਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਸਤੇ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।” ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵਿਕਸਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਜ਼ਿਮਿਟਕ, ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਉੱਚੇ ਖਰਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, “ਸਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨਤੀਜੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਣਗੇ।” ਇਸ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ 20 ਝੁੰਗੀਆਂ ਝੋਪੜੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਵੇ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਟੀਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਸਮੁਦਾਇਕ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਲਈ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਘਟ ਤੋਂ ਘਟ ਦਸਵੀਂ ਕਲਾਸ ਪਾਸ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿਰਕੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿਵੇਂ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਟੈਸਟ ਸਫਲ : ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹਨਾਂ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ 89 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਹੀ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ 35 ਤੋਂ 64 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਕੈਂਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਨੂੰ ਅਨਿਯਮਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੁਣ ਕੇ ਜਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੀ ਵਿਨੋਗਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਿਸਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੈਂਸਰ ਵਾਲੇ ਟਿਸ਼ੂ ਇੱਕ ਮਿੱਟ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੀ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਵੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਦੋ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਵਾਰ ਸਿਰਕੇ ਵਾਲੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਗਰੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਐਂਜੂਕੇਸ਼ਨ ਗਰੁੱਪ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ 31 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟ ਮੌਤ ਹੋਈ। ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਰਵੇ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਸਵਾਸਥ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਹੈਲਥ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਦੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿੱਚ 35 ਸਾਲ ਤੋਂ 64 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅਹਿਮ ਟੈਸਟ : ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੀਏਪੀ ਟੈਸਟ ਦਾ ਚੰਗਾ ਵਿਕਲਪ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਔਹਾਯੋ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਸੈਂਟਰ ਵਿੱਚ ਗਾਇਨੋਕੋਲੋਜਿਕਲ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਮਾਹਰ ਪਾਸਕੋਟ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, “ਅਸੀਂ ਸਕ੍ਰੀਨਿੰਗ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਵਿਨੋਗਰ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਪੀਏਪੀ ਟੈਸਟ ਉਪਲੱਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਤੁਲਨਾ ਯੋਗ ਹੈ।” ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਕੈਂਸਰ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਮੋਨਿਕ ਸ਼ਿਪਲਮਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਸ਼ਮੇਲਰ ਵੀ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਅਤੇ ਅਲ ਸਲਵਾਡੋਰ ਵਿੱਚ ਵਿਨੋਗਰ ਤਕਨੀਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਟੈਸਟ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ਿਪਲਮਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸਸਤੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇੱਕ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਾਫ਼ੀ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੀ ਦੀਵਾਰ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ ਟਚਸਕਰੀਨ

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਤਕਨੀਕ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਤ ਨੂੰ ਟਚਸਕਰੀਨ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਬਸ ਹੱਥ ਨਾਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਢਾਲ ਲਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਸੈਟਿੰਗ ਬਦਲਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ। ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਾਇਸ ਕਮਾਂਡ (ਆਵਾਜ਼ ਜਾਂ ਧੁਨੀ) ਨਾਲ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਸਿਸਟਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਫ੍ਰੀ ਸਪੇਸ ਜਾਂ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਟਚਸਕਰੀਨ ਡਿਵੇਲਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਸਿਸਟਮ? : ਕਾਰਨੇਗੀ ਮੇਲਨ ਯੂਨਿਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਕੈਮਰਾ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ‘ਵਲਡਰ ਕਿਟ ਸਿਸਟਮ’ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਆਪ ਸੋਫੇ ਦੇ ਹੇਂਡਲ 'ਤੇ ਬਸ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਘੁੰਮਾਕੇ ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸਦੇ ਇਲਾਵਾ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੈਲੰਡਰ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇਸ ਟਚਸਕਰੀਨ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਘੁੰਮਾਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸਨੂੰ ਮੋਡਿਫਾਈ ਜਾਂ ਡਲੀਟ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਚੱਲਣ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਗੱਲ

ਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਨਾ ਹਟੇ ਇਸ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁੱਝ ਯੰਤਰ ਨਵੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਖੋਜ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵੱਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਐਸਐਮਐਸ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ ਯੰਤਰ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਸਕਣ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸਿੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਯੰਤਰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਐਸਐਮਐਸ ਟਾਇਪ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਘਟਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਮਾਨਕ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਉੱਟਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਰਿਸਰਚ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 32 ਡ੍ਰਾਇਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਕੇ ਨਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਡ੍ਰਾਇਵਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਸੇਂਸਰ ਦੀ ਤਾਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਜੋੜਕੇ ਸਿਮਯੂਲੇਟਰ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਈ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਰਿਸਰਚ ਤਾਂ ਹੁਣ ਵੀ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁਝ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਨਤੀਜੇ ਦੱਸ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਮਹਿਜ਼ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਐਸਐਮਐਸ ਭੇਜ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰ ਵੀ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਰੇਡੀਓ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਜਾਂ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਝ ਨਵੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯੰਤਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਖੋਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, “ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਗੱਡੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਧਾਰਿਤ ਯੰਤਰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਜੋ ਆਸ ਉਮੀਦ ਤੋਂ ਹਟਕੇ ਹੈ ਇਹ ਯਤਨਾਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੜਕ ਤੋਂ ਨਿਗਾਹ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚਲਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ 12 ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ 20 ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਤੋਂ 33 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਡ੍ਰਾਇਵਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਚੰਗਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਭ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਕਿ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡ੍ਰਾਇਵਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੇਫਟੀ ਕੌਂਸਲ ਦੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਟਕਰਾਉਣ ਨਾਲ 24 ਫੀਸਦੀ ਹਾਦਸੇ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਗੱਡੀ ਚਲਾਉਣ ਸਮੇਂ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦ - ਉਦਯੋਗ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੁਟ

ਕੰਜੂਅਮਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਉੱਟਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਖੋਜ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਦੇ ‘ਤੌਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਘਾਟਾਂ ਹਨ।” ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ, ‘ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਵਾਨ ਡ੍ਰਾਇਵਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਈ, ਖਾਸ ਕਰ ਹੈਲਮੇਟ ਪਹਿਨਾਅ ਕੇ ਏਕਾਂਤ ਵਾਲੇ ਰੂਟਾਂ 'ਤੇ ਡ੍ਰਾਇਵਿੰਗ ਕਰਵਾਕੇ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਸਤਵਿਕ ਡ੍ਰਾਇਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਕੇ ਨਹੀਂ।’ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਵਜ਼ੋਰਨਿਆ ਟੇਕ ਦੀ ਇਕ ਖੋਜ ਨੂੰ ‘ਸਚਮੁੱਚ ਵਾਸਤਵਿਕ’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹਾਇਵੇ ਟ੍ਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਸੇਫਟੀ ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

400 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਗੋਬ

400 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਕੰਕਾਲ ਹੀ ਬਚਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਗੋਬ ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਲਜੁਲ ਹੋਣ ਦਾ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਸ ਏਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ (ਤਕਰੀਬਨ 400 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ) ਫ੍ਰੀਜ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਗੋਬ ਹੁੰਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਸੈਂਪਲਸ ਨੂੰ ਬ੍ਰਾਏਫਾਇਟਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੋਬ ਲੈਬੋਰਟਰੀ ਵਿੱਚ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਇਹਨਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਿਤ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਲਬਰਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਆਕਰਟਿਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਦੀ ਸਟੇਡੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਿਘਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਹੀ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਥਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਿੱਥੇ ਆਇਸ ਏਜ ਦੇ ਬਾਅਦ ਧੁੱਪ ਦੀ ਕਿਰਨ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ। ਇੱਕ ਨਿਊਜ਼ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਇੱਥੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਜਦਕਿ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਬ੍ਰਾਏਫਾਇਟਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਆਮ ਦੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਸਕੂਲਰ ਟਿਸ਼ੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਲ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ। ਬਰਫ਼ ਦੇ ਹੇਠ ਵੀ ਇਹ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਰਮ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਗੋਬ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਲੈਬ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਤਣਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

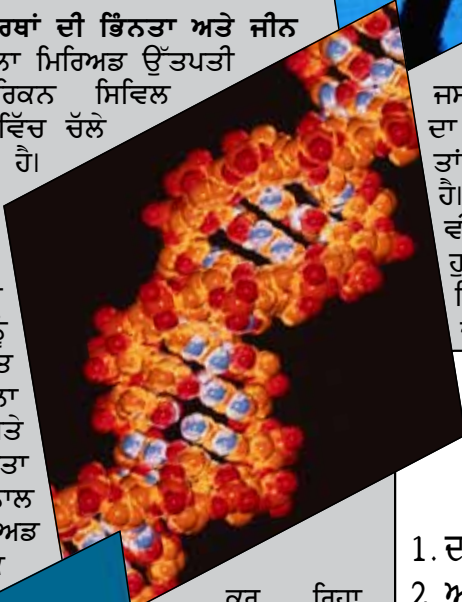

ਮਨੁੱਖੀ ਡੀਐਨਏ ਬਾਰੇ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤਿਕ ਡੀਐਨਏ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਪਰ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਡੀਐਨਏ ਪ੍ਰਤੱਖ ਯੋਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੋਰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡੀਐਨਏ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਖੋਜ ਦੇ ਲਈ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਿਰਿਅਡ ਜੇਨੋਟਿਕਸ ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦੁੱਧ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੀਨਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਣ ਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਸਬੰਧੀ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਦੇ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੁਰਗਾਮੀ ਨਤੀਜੇ ਹੋਣਗੇ। ਅਮਰੀਕੀ ਜੈਵ ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਬਰਾਦਰੀ ਨੇ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤੱਖ 'ਤੇ ਰੋਕਾਂ ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਜੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੋਧਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

ਰਸਾਇਣਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਜੀਨ : ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮਿਰਿਅਡ ਉੱਤਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਅਮੇਰਿਕਨ ਸਿਵਿਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਵਿੱਚ ਚੱਲੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਨੇ 2009 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਦੇ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਿਰਿਅਡ ਉੱਤਪਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਟੈਸਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਦੇ

ਕੱਢਕੇ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। 2010 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਿਊਯਾਰਕ ਫ਼ੇਡਰਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਰਿਅਡ ਜੇਨੋਟਿਕਸ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਡੀਐਨਏ ਦਾ ਰਸਾਇਣਕ ਪਦਾਰਥ ਕੁਦਰਤੀ ਵੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਨਿਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਟਾਮਸ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ 'ਜੀਨ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।'

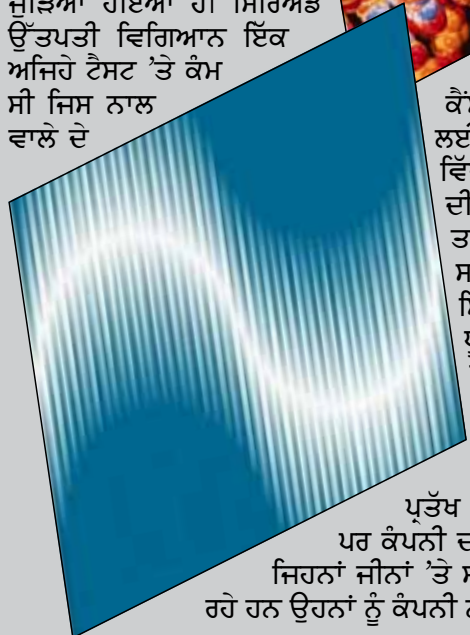
ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਸਟਿਸ ਏਨਟੋਨਿਨ ਸਕੋਲਿਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡੀਐਨਏ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਜੇਕਰ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਕੁਦਰਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਡੀਐਨਏ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਅਮੇਰਿਕਨ ਸਿਵਿਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੀ ਹੋਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਜੀਨਾਂ 'ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੌਖਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬੌਧਿਕ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਨਵੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ

1. ਦਫ਼ਤਰੀ ਵਰਤੋਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਿਵੇਂ ਸਿੱਖੀਏ/..... 120/-
2. ਆਓ ਕੰਪਿਊਟਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਸਿੱਖੀਏ/..... 80/-
3. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਬੰਧੀ ਸਵਾਲ- ਜਵਾਬ/..... 80/-

ਘਰ ਬੈਠੇ ਪੁਸਤਕ ਵੀਪੀਪੀ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਫ਼ੋਨ ਕਰੋ 01679-241744

ਕਰ ਰਿਹਾ ਕੈਂਸਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਲਈ ਜੁਮੇਦਾਰ ਜੀਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਮੇਰਿਕਨ ਸਿਵਿਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਡੀਐਨਏ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਰ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਜੀਨਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧੀਆ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਟਰੱਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚੱਲਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਕੋਈ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋਵੇ। ਧਰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਕੱਢਣ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਰੋਬੋਟ ਲੱਗੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਦੇ ਖਾਣਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਫਸਣਗੇ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰੀਬੋਟ ਕਦੇ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਕੱਪੜੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਹ ਫਿਟ ਆਉਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ 'ਤੇ ਲੱਗੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤੁਹਾਡੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵਰਤਣਯੋਗ ਬਣਾਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਦਮ ਨਵਾਂ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਧੋਣ ਦਾ ਝੰਜਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਮੈਂ ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਤਕਨੀਕ ਇਸ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਹੜੀ ਤਕਨੀਕ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕਾਂ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨ ਲੱਗਣਗੀਆਂ।

ਕੌਣ ਹੋਵੇਗਾ ਬਿਹਤਰ ? : ਇਸ ਨਾਲ ਕੌਣ ਅਮੀਰ ਹੋਵੇਗਾ ? ਜੇਕਰ ਸਵੈਚਾਲਿਕ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਨੇ ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਕੀ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਸਰਜਨ ਵੀ ਉਸ ਕਿਸਮਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਸਵਾਰ ਹਨ ?

ਕੁਝ ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਤੋਂ ਯੂਟੂਬ ਜਾਂ ਕਿਕਸਟਾਰਟਰ ਰਾਤੋਂ ਰਾਤ ਹਿਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਕੈਮਰਾ : ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਹ ਜਾਣਨਾ ਥੋੜਾ ਟੇਢਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਤਕਨੀਕ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਜ਼ਿਟਲ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਦੀਆਂ ਨਾ-ਮੰਨਣਯੋਗ ਖੂਬੀਆਂ ਐਨੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਫਾਇਦਾ ਨਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇ।

ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਦਾ ਇਹ ਸਮਾਂ ਅੰਤਹੀਣ ਕਟੌਤੀਆਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕੋਈ ਹਲਚਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਇਸ ਦੌਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਸਖਾ ਹੈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੂਚਨਾ। ਇਹ ਨੁਸਖਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮਸਲਨ ਓਪਨ ਸਾਫਟਵੇਅਰ, ਮੁਫਤ ਆਨਲਾਇਨ ਸਿੱਖਿਆ, ਯੂਰੋਪੀਅਨ ਪਾਈਰੇਟਸ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਵਕੀਲ, ਸੈਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨਾ ਜਾਣੇ ਕਿੰਨੇ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਖਾਸ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਕੇ ਉਸਦਾ ਫਾਇਦਾ ਸਭ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਨੁਸਖਾ ਜ਼ਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ 'ਤੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ।

ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ।

ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਮਾਰਟ ਸ਼ਹਿਰ : ਜਦ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਿਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਚੰਗੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਸ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਲਾਭ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਠਾਅ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਇਸ ਦਾ ਉਪਯੋਗ ਘੱਟ ਹੀ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਬੇਹਤਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੌਲਤ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੇਹਤਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਸਾਈਟਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਐਨਲਾਇਨ ਸਟੋਰਾਂ, ਵੱਡੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਮੁਹਿੰਮਾਂ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਰਚ ਇੰਜਣ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

‘ਵਿਸ਼ਾਲ ਡਾਟਾ’ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕ ਵਰਗੇ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਣਜਾਣ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖਜਾਨੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ : ਇਹ ਬੇਹਤਰੀਨ ਕੰਪਿਊਟਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨਾਲ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਲਗਭਗ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੁਫਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਕੈਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਈਮੇਲ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਾਣਕਾਰੀਆਂ, ਉਦਲਾਪਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੈਮਰਿਆਂ ਨਾਲ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਵਿਗਿਆਪਨ ਜਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਫਾਇਲਾਂ, ਸਭ ਕੁੱਝ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਲਾਲਚ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

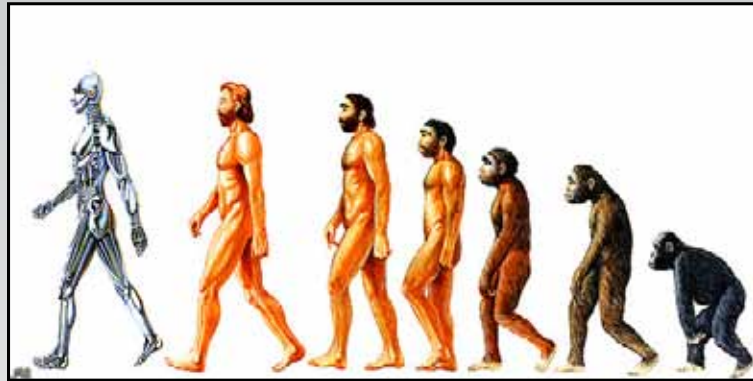
ਦੇ ਪਲੇਭਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਫਤ ਇੰਟਰਨੈਟ ਜਾਂ ਸੰਗੀਤ ਸਰਵਿਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਕੀਮਤ ਚੁਕਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਲਈ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਘੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਮੰਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਜਾਂ ਸਾਧਾਰਨ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੀ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਇਨੇ ਤਾਕਤਵਰ ਅਤੇ ਬਹੁਮੁੱਲਾ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁੱਝ ਲਾਭ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬੱਚਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ : ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਇਸ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਭ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਸਭ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਹੈ ਉਹ ਤਾਕਤ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਗੜਬੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਮਾਲਕ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਵੀ ਇੱਕ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਫਾਇਦੇ ਸਭ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਯੋਜਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਡਾ ਬਣਾਵਟੀ ਦਿਮਾਗ ਸਮਝਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੀ ਰੀਪੋਜ਼ਿਜ਼ਿਗ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੀ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ।

'ਵੱਡੇ ਡਾਟਾ' ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖੋ ਗੂਗਲ ਜਾਂ ਮਾਈਕਰੋਸਾਫਟ ਦਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਿਸੇ ਲੋਕ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਅਨੇਕਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਮਸ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ
ਰੋਬੋਟ : ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਪੁਰਾਣੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਕੇ ਨਵਾਂ ਅਨੁਵਾਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੁਰਾਣੇ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਰੋਤ ਹੋਣਗੇ, ਅਨੁਵਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਟੀਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਨੈਟਵਰਕ : ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਨੈਟਵਰਕ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1960 ਦੇ ਆਸਪਾਸ ਹੋਈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਟੇਡ ਨੇਲਸਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਨੈਟਵਰਕ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਦੋਂ ਆਇਆ ਜਦ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਮਾਈਕ੍ਰੋਪੈਮੈਂਟ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨੈਟਵਰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਡਾਟਾ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਡਾਟਾ ਜੋੜਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਕਣ 'ਤੇ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ

ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਰਕਮ ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਰੀਕਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸੀ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੇਕਰ ਕੀਮਤੀ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਗਰੀਬੀ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹੋ। ਸਮੱਸਿਆ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਜਦਕਿ ਗਰੀਬੀ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਭਾਵ ਉਸਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਲਾਭ ਹੋਣਗੇ। ਪਰ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸੂਚਨਾ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਟਰੋਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੈਮਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰ ਲੈਣਗੇ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡੋ, ਵੱਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਿੱਜੀ ਕੈਮਰੇ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਲੱਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਤੀਜਾ ਬਣਾਕੇ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਨਿਯਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਵੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਪੈਸਾ ਮਿਲੇ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਰਹੇਗਾ? ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਇਸ ਕੰਮ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਉਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਵੱਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਂ, ਫਿਰ ਵੱਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਸਤੇ ਲੱਭਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਜਾਸੂਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਫੇਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਕੱਚਾ ਮਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਮੁਫਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਦਰਅਸਲ ਸੂਚਨਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਪਾਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚੰਗਾ ਚੱਲੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਆਵੇਗੀ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਮੁਫਤ ਹੋਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਸੁੰਗੜਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੱਧਵਰਗ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮੱਧਵਰਗ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ। ਮੁਕਤ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਸਾ ਉਹ ਲੋਕ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੌਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀਮਾਨ

ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਸੁਣਨਾ ਕਿਸਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੁੱਧੀ ਆਉਂਦੀ ਕਿੱਥੋਂ ਹੈ, ਕੀ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਭਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਗਲ ਜਾਂ ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਵਰਗੀਆਂ ਵੈਬਸਾਈਟਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਇਹ ਸਾਧਨ ਸਾਡੀ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੱਝ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਮਨ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਲੋਕ ਅਤੇ ਗੁਗਲ ਜਿਵੇਂ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਇਸ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹਾਂ ਪਰ ਗੁਗਲ, ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਟੂਲਸ ਨੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਤਕ ਨੀਕਾਂ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਕੀ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਨਿਰੀਖਣ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੁੱਧੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਤਹਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ

ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਸਮੇਂ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਆਮ ਅਸੀਂ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋਣ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਦੂਸਰਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਮ ਲੋਕ ਇਸਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਨ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਇਕ ਕਲਰਕ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਗੁਗਲ ਵਰਗੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਔਜ਼ਾਰਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸੰਤੁਲਨ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉੱਝ ਤਾਂ ਦਿਮਾਗ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ ਕਿ ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਜਨਮ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੋ?

ਗੁਗਲ ਲੈਕੇ ਆਇਆ ਹੈ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਜੁੱਤੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ - ਗੁਗਲ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਹੁਣ ਲੈਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਗੈਜਟ। ਅਜਿਹਾ ਗੈਜਟ, ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇਗਾ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਚਸ਼ਮੇ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੁਣ ਗੁਗਲ 'ਟਾਂਕਿੰਗ ਸੂਜ' ਲੈਕੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਿਗਗਜ਼ ਗੁਗਲ ਨੇ ਅਡੀਡਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੂਜ ਨੂੰ ਮਾਡਿਫਾਈ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਚੀਜ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਜੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਲੋਕੇਸ਼ਨ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵੀ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਜੁੱਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ ਸਗੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਐਕਟੀਵਿਟੀਜ਼ ਦੇ ਕੁੱਝ ਅਪਡੇਟਸ ਸਿੱਧੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਅਤੇ ਟ੍ਵਿਟਰ 'ਤੇ ਵੀ ਪੋਸਟ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

ਗੁਗਲ ਨੇ ਅਨਸਯੂਮਿੰਗ ਅਡੀਡਸ ਸੂਜ ਨੂੰ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਸਪੀਕਰ ਨਾਲ ਕੋਨੈਕਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਜੁੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਏਕਸਲਰੋਮੀਟਰ, ਜਾਇਰੋਸਕੋਪ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਸੇਂਸਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਜੋ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹਨਾਂ ਜੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾਕੇ ਕੋਈ ਹਰਕਤ ਕਰੇਗਾ, ਜੁੱਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਅਪਡੇਟਸ ਦੇਣ ਲੱਗਣਗੇ। ਭਾਵ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜੁੱਤੇ ਪਹਿਣੇ ਰੱਖੇ ਹਨ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੱਤੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਜੁੱਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੁੱਤੇ ਪਹਿਣਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਰੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੌੜ ਲਗਾਉਣ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਉਡਲਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਹ ਵਾਇਸ ਅਪਡੇਟ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਣਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਅਚਾਨਕ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਰੁੱਕ ਗਏ ਤਾਂ ਇਹ ਜੁੱਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁੱਛਣਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਰੁਕੇ ਕਿਉਂ ਹੋ।

ਕੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵਧਦੇ ਹਨ ਨਹੁੰ ਅਤੇ ਵਾਲ ?

ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੂਨ ਠੰਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਆਕੜਨ ਲਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਹੁੰ ਅਤੇ ਵਾਲ ਵਧਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਏਰਿਕ ਮਾਰਿਆ ਰੋਮਰਕਯੂ ਦੇ “ਆਲ ਕਵਾਇਟ ਆਫ ਦ ਵੇਸਟਰ ਫੁੰਟ” ਦਾ ਇੱਕ ਜਵਾਨ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਂਗਰੀਨ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਉਸਦੇ ਇੱਕ ਦੋਸਤ ਦੇ ਨਹੁੰ ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪੇਚ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਯੂਸ ਰਹੀ ਉਸਦੀ ਖੋਪੜੀ ਵਿੱਚ ਵਾਲ ਲੰਬੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਚਲਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ?

ਹੈ? ਜਦਕਿ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਗਲਤ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਜੈਵਿਕ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਹੁੰ ਵਧ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਚਮੜੀ ਸੁਕ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਹੁੰ ਲੰਬੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਠੋਡੀ ਦੀ ਚਮੜੀ ਵੀ ਸੁਕਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਠੋਡੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਦਿਖਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਕਬਰ ਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੰਬੇ ਅਤੇ ਮੁੜੇ ਹੋਏ ਨਹੁੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮਝ ਲਉ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੀ ਡਰਾਉਣੀ ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਫਿਲਮ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਕੀਕਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।

ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰਾ ਸਮਾਂ : ਕੋਈ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਹੁੰ ਅਤੇ ਵਾਲ ਵਧਦੇ ਹਨ ਇਹ ਨਾਪਣ ਲਈ ਅਧਿਐਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਕਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਰਵੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੈਡੀਕਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਟ੍ਰਾਂਸਪਲਾਂਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਰਜਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀ ਨਾਲ ਮਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਗਲੂਕੋਜ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਇਸ ਲਈ ਸੰਨਾਯੂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਟ੍ਰਾਂਸਪਲਾਂਟ ਸਰਜਨ ਸਰੀਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੀਹ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਦਾ, ਕਲੇਜਾ ਅਤੇ ਦਿਲ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਛੇ ਘੰਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲਗਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਾਲ ਅਤੇ ਨਹੁੰ : ਨਹੁੰ ਦੀ ਸੰਰਚਨਾ ਦੇ ਠੀਕ ਹੇਠਾਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਪਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੀਵਾਣੂ ਜਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਰਤ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੂਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਭਾਗ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਨਵੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਭੇਜਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਹੁੰ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਵਧਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਮੌਤ ਗਲੂਕੋਜ ਦੇ ਸੰਚਾਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਹੁੰ ਵੀ ਵਧਣੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਾਲ ਫਾਲੀਕਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਫਾਲੀਕਲ ਦੇ ਮੂਲ ਵਿੱਚ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਂਚਾ, ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਵੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਲ ਲੰਬੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਉਰਜਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇ। ਜਦ ਦਿਲ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਰਜਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਦਾ ਵਧਣਾ ਵੀ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਵਧਣਾ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਕਹਾਣੀ : ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ

ਨਾ ਧੋਵੋ, ਨਾ ਪੈਸ ਕਰੋ, 100 ਦਿਨ ਤੱਕ ਪਹਿਨੋ ਕਮੀਜ਼

ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਦੇ ਦਿਨ ਹੁਣ ਬਦਲਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਕਮੀਜ਼ ਮਿਲੇ ਜਿਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਧੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ 100 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਪਹਿਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਿਸਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਦੀ। ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਟ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ 100 ਦਿਨ ਮੈਲੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਵੁਲ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਬਣਾਈ ਸ਼ਰਟ ਬਦਬੂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਰਟ ਵਿੱਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਫ੍ਰੈਸ ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ ਆਵੇਗੀ। ਇਸ ਸ਼ਰਟ ਨੂੰ ਪੈਸ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਵਲ ਰਹਿਤ ਕੱਪੜੇ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਵੁਲ ਐਂਡ ਪਿੰਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਇਹ ਸ਼ਰਟ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖੋਜਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਰਟ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਅਤੇ ਕਮੀਜ਼ ਨੂੰ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਲੋਕ ਬੈਕ-ਪੈਕਿੰਗ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਨਾਈਟ ਕਲੱਬਜ਼ ਵਿੱਚ ਡਾਂਸ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਕੇ ਆਏ। ਇਸ ਕਮੀਜ਼ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਉੱਨ ਤੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕੋਟਨ ਤੋਂ ਛੇ ਗੁਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਲੈਬ ਦੇ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਨ ਦੇ ਫਾਇਬਰ 20 ਗਜ਼ਾਰ ਗੁਣਾ ਤੱਕ ਮੁੜ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਫਟਦੇ ਨਹੀਂ। ਕੋਟਨ ਸਿਰਫ਼ 3200 ਗੁਣਾ ਤੱਕ ਮੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖੋਜਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਗੰਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਹ ਚਮੜੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਕੇ ਬਦਬੂ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਉੱਨ ਫਾਇਬਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਸੀਨਾ ਜਲਦੀ ਸੌਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉੱਨ ਦੀ ਬਣੀ ਇਹ ਸ਼ਰਟ ਪਸੀਨਾ ਜਲਦੀ ਸੌਖ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਦਬੂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਬਣਾਈ ਜੁਗਾੜੀ ਹਾਰ

ਪੈਟ੍ਰੋਲ-ਡੀਜ਼ਲ ਦੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ। ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕੁੱਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਪ੍ਰੋਟੋਟਾਇਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇੱਕ ਲਿਟਰ ਬਾਲਣ ਵਿੱਚ 300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤਹਿ ਕਰਦਾ ਹੈ।

“ਜੁਗਾੜ” ਨਾਮ ਦੀ ਇਸ ਕਾਂਸੇਪਟ ਕਾਰ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਕੇ. ਜੇ. ਸੋਮੇਆ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜ ਦੇ 40 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਟੀਮ ਨੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਸੀਨਾ ਬਹਾਇਆ। ਇਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਮਲੇਸੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ “ਸ਼ੋਲ ਇਰਕੋ ਮੈਰਾਥਨ” ਦੇ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲਗਭਗ 60 ਕਿਲੋ ਦੇ ਭਾਰ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰ ਨੂੰ 40 ਕਿਮੀ. ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੁਗਾੜ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਕੁਨਾਲ ਜੈਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਐਰੋਡਾਇਨ-ਮਿਕਸ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾ ਵਿਰੁਧ ਚੱਲਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਹਿਯੋਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਤੁਲਨ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇਸਦੇ ਭਾਰ ਨੂੰ 60 ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਭਾਰ ਘੱਟ ਰੱਖਣ ਲਈ ਫਾਈਬਰ ਅਤੇ ਐਲੂਮੀਨੀਅਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਘੱਟ ਈਧਣ ਖਪਤ ਹੋਵੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿੱਚ 35 ਦਾ ਇੰਜਣ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੁਗਾੜ ਟੀਮ ਦੇ ਟੋਨੀ ਥਾਮਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਲੀਵਰ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਉਪਕਰਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਥਾਮਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਂਸੇਪਟ ਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਕੇ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਜਣ ਰਿਸਰਚ ਲੈਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਚੇਤਨ ਪਟੇਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਐਰੋਡਾਇਨ-ਮਿਕਸ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਇੰਧਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕਾਰ ਦੀ ਡਿਜ਼ਾਇਨਿੰਗ ਅਜਿਹੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਐਰੋਡਾਇਨਮਿਕਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਤਹਿਤ ਇੰਧਣ ਦੀ ਖਪਤ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 35 ਦੇ ਇੰਜਣ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ 300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਮਾਇਲੇਜ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਂਝ ਇਸ ਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਜੁਗਾੜ ਟੀਮ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸੇਪਾਂਗ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਾਰਮੂਲਾ 1 ਸਕਿਰਟ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੁਗਾੜ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਜੁਗਾੜ ਦਾ ਜਨਮ : ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਇਹ ਜੁਗਾੜ ਕਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰਥਿਕ ਸਿੱਧ ਕਰਦੀ ਹੈ। ‘ਜੁਗਾੜ’ ਦਾ ਇੰਜਣ ਘਾਹ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਫਾਇਬਰ ਗਲਾਸ ਦੀ

ਬਾਡੀ ਤਿੰਨ ਪਹੀਆ ਸਾਇਕਲ ਦੇ ਪਹਿਏ ਜੋੜਕੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ‘ਜੁਗਾੜ’ ਨੂੰ ਕਿਸੀ ਰੇਸਿੰਗ ਕਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਰ ਪਸਾਰਕੇ ਚਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਨਾਲ ਜੈਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਲਜ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿੱਚ “ਜੁਗਾੜ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ” ਇੱਕ ਕਿਤਾਬ ਤੋਂ ਇਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਕਾਰ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਜੁਗਾੜ’ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਨਾਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ, “ਅਸੀਂ ਇਸ ਕਾਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬਾਅਦ ਔਠ-ਨੌਂ ਘੰਟੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਜੁਗਾੜ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕਲਾਸ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਇਡੀਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਪਲਾਂਟ ਦਾ ਦੌਰਾ ਵੀ ਕੀਤਾ।”

ਮਿਲੇਗੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਹਿਚਾਣ : ਜੁਗਾੜ ਦਾ ਪ੍ਰੋਟੋਟਾਇਪ ਮਲੇਸੀਆ ਦੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ‘ਸ਼ੋਲਇਰਕੋ-ਮੈਰਾਥਨ’ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਰੇਸ ਸੇਪਾਂਗ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫਾਰਮੂਲਾ 1 ਸਕਿਰਟ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਜੁਗਾੜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ 18 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 150 ਨਵੇਂ ਮਾਡਲਾਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਗੱਡੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਈਲੇਜ ਤੋਂ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੇਸ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰੇਕ ਕਾਰ ਨੂੰ 250 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਪੈਟਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ 11.2

ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਟ੍ਰੈਕ 'ਤੇ ਰੇਸ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰੋਟੋਟਾਇਪ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰੀ ਤਹਿ ਕਰੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਵਿਜੇਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੁਗਾੜ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜੁਗਾੜ ਟੀਮ ਨੇ ਮਾਇਲੇਜ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨ ਲਈ 20 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ 250 ਮਿਲੀਲੀਟਰ ਪੈਟਰੋਲ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ 10 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਟੈਸਟ ਡ੍ਰਾਇਵ ਕੀਤੀ। ਕਾਰ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੇ ‘ਜੁਗਾੜ’ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜੁਗਾੜ ਲਾਏ ਫਿਰ ਵੀ ਲਗਭਗ ਚਾਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਹੋ ਗਏ। ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਫੰਡਿੰਗ ਦੇ ਜਰੀਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵਾਪਿਸ ਮਿਲ ਗਏ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਪਯੋਗੀ : ਤੇਲ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਬੋਝ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਕੁਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਤੇਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਬਿਜਲੀ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੁਗਾੜ ਕਾਰ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਰਿਵਹਨ ਖੇਤਰ 'ਚ ਤੇਲ ਦੀ ਖਪਤ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤਾਂਤਰਿਕ ਮੀਆਂ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ

ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਹੋਇਆ, ਸਾਡੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵਟਵਾਰਾ ਜਿਥੇ ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਾਂ ਸੀ ਉਥੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਘਾਣ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਣੇ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਭਾਈਚਾਰਾਂ ਰਫਿਊਜੀ ਬਣ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਇਆ, ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਆਇਆ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਚੋਂ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰਾ ਆਪ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਮਸੀਤਾਂ ਈਦਗਾਹਾਂ, ਪੀਰਗਾਹਾਂ, ਇਧਰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਬੇ ਅਬਾਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਧੀਨ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿੱਕਲਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਬੇ-ਅਬਾਦ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਇਹ ਨਵੀਆਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ।

ਇਸੇ ਕੜੀ ਤਹਿਤ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ, ਪੂਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਸਜਿਦ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ, ਇਸ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾ ਅਤੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਯੂ. ਪੀ. ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਮੌਲਵੀ ਵੀ ਲੈ ਆਏ। ਉਸ ਮੌਲਵੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਮਾਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਧੂ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਤਾਂਤਰਿਕਤਾ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਖੋਲ ਲਈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੁੱਖ ਹਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਈਮਾਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਿਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮੌਲਵੀ ਦਾ ਇਹ ਚਲਣ ਗੈਰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਲੱਗਿਆ, ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਮੌਲਵੀ ਨੂੰ ਮਸੀਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਐਨੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੌਲਵੀ

ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਰ-ਰਸੂਖ ਵਰਤਕੇ ਸਾਡੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਠਹਿਰ ਪੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਿੰਡੇ-ਲੱਗ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮਰ ਪੁੱਗ ਰਹੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣੀ, ਮੌਲਵੀ ਨੇ ਪ੍ਰੀਵਾਰ ਨਾਲ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਾਲੇ ਇਲਮ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਤਾਨ ਵਾਲੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਮੌਲਵੀ ਉਸ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਿਆ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਔਰਤ ਆਪਣੀ ਬਾਰਾਂ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਬੱਚੀ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਸੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਲਵੀ ਕੋਲ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਅੱਗਿਓਂ, ਮੌਲਵੀ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੀ ਦੇ ਇਲਾਜ ਤਹਿਤ ਉਸ ਬੱਚੀ ਦੇ ਹੱਥ ਉਪਰ ਰੂੰ ਰੱਖਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਰਗੜਨ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਤਾਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਉਸ ਬੱਚੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ ਬੱਚੀ ਨੇ ਘਬਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਆਪਣੀ ਕਮੀਜ਼ ਨਾਲ ਮਸਲ ਦਿੱਤੇ, ਤੇ ਅੱਗ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗ ਗਈ ਉਥੇ ਹਾਜ਼ਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਬੱਚੀ ਦੀ ਅੱਗ ਤਾਂ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਾਨਸਿਕ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਚ ਸਵਾਲ ਉਭਰਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੁੜੀ ਮੱਚ ਜਾਂਦੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਜਾਂ.....? ਫਿਰ ਸਾਡਾ ਕੀ ਬਣਦਾ?

ਘਰ ਵਾਲਿਆਂ ਤਾਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੀ ਮੌਲਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਡੰਡਾ ਡੇਰਾ ਚੁਕ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੌਲਵੀ ਉਸ ਘਰੋਂ ਚਲਿਆ ਵੀ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਘਰ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਭਿਣਕ ਜਦੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ

ਸੁਸਾਇਟੀ ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਜੋ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੀ ਸਨ, ਨੂੰ ਪੈ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੀ ਮੌਲਵੀ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਲਰਕ ਪੜਤਾਲੀਆ ਟੀਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਲਵੀ ਦੀ ਨਵੀਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਅੱਗਿਓਂ ਮੌਲਵੀ ਬੈਠਕ ਵਿੱਚ ਬੈਠਾ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈ ਕੁਟ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਦੁਆ ਸਲਾਮ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਆ ਗਏ।

ਕੁੜੀ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੀ, ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਲਰਕ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ। ਜੀ ਉਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਕੈਮੀਕਲ ਸੀ ਰੂੰ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ ਹੋਇਆ, ਮੌਲਵੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰਲੇ ਹਾਵਭਾਵ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਸਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਉਹ ਕੈਮੀਕਲ ਕਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਕੈਮੀਕਲ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੈ?

ਨਹੀਂ ਜੀ, ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੋ ਦਵਾਈਆਂ ਤੁਸੀਂ ਕੁੱਟ ਰਹੇ ਹੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਲਾਈਸੈਂਸ ਹੈ? ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

ਮੌਲਵੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜਦਿਆਂ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਹਿਲਾਇਆ

ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਸਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡ ਹੈ? ਸਰਪੰਚ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

ਨਹੀਂ ਜੀ ਉਹ ਤਾਂ ਘਰ ਪਰ ਹੈ ਗਾਓ ਮੈਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਦੋ ਰੋਜ਼ ਮੈਂ ਗਾਓ ਜਾਊਂਗਾ।

ਸਨਾਖਤੀ ਪੱਤਰ ਸਾਥ ਲੈ ਆਉਂਗਾ ਮੌਲਵੀ ਨੇ ਗੁਲਾਬੀ ਹਿੰਦੀ ਉਰਦੂ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜੇ।

ਅਸੀਂ ਮੌਲਵੀ ਨੂੰ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਉਥੋਂ ਆ ਗਏ। ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਪੂਰੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬੀਤ ਗਏ ਬਸ ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਇਹੋ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਸਾਝਰੇ ਹੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅੱਜ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਸਖ਼ਸ਼ ਦੇ ਮੁੜ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

- ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਫੌਜੀ
ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਡਾਕ ਹੇੜੀਕੇ, ਨੇੜੇ
ਸ਼ੇਰਪੁਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ-148025
ਫੋਨ ਨੰ: 01679-237178

ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਤੀ ਨਾਲ ਪੁਲਾੜ 'ਚੋਂ ਛਲਾਂਗ

ਚੌਦਾਂ ਅਕਤੂਬਰ 2012, ਐਤਵਾਰ ਦੀ ਰਾਤ, ਸਮਾਂ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਵਜੇ ਵਿਚਕਾਰ।

ਆਸਟਰੀਆ ਦਾ ਇਕ ਜ਼ਾਬਾਜ਼, ਅੰਬਰੀ ਟੱਭੀਮਾਰ ਫੈਲਿਕਸ ਬਾਮ ਗਾਰਟਨਰ, ਪੁਲਾੜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਖਲੋਤਾ, ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਟਕਦੇ ਕੈਪਸੂਲ ਦੇ ਬੂਰੇ 'ਤੇ, ਇਕੱਲਾ ਖੜ੍ਹਾ, ਪੁਲਾੜ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦਣ ਖ਼ਾਤਰ ਪਰ ਤੌਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਯਕੀਨ ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਧਰਤੀ ਤੇ ਜਿਉਂਦਾ ਵਾਪਸ ਮੁੜੇਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ 24 ਮੀਲ ਹੇਠਾਂ, ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ, ਨਿਯੰਤਰਨ ਕੇਂਦਰ ਦੁਆਲੇ ਜੁੜੇ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਜ਼ਰੀਏ, ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਬੈਸਬਰੇ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੁਲਾੜ 'ਚੋਂ ਕੁੱਦਣ ਵਾਲਾ ਬਚੇਗਾ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਹ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ, ਇਸ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਚੰਭੇ ਦਾ ਫੌਰੀ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਹਵਾ ਵਿਚ, ਬੇਕਾਬ, ਭੁਆਟਣੀਆਂ ਖਾਂਦਾ ਹੋਇਆ, ਫੈਲਿਕਸ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਾਹ ਰੋਕ ਲਏ, ਇਸ ਅਚੰਭੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਖਾਤਰ। ਫੈਲਿਕਸ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, “ਪਹਿਲੇ ਦਸ ਵੀਹ ਮਿੰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਭੁਆਟਣੀਆਂ ਖਾਂਦੇ ਵਕਤ, ਮੈਨੂੰ ਭੋਰਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਬੈਠਾਂਗਾ। ਮਨ ਵਿਚ ਬੱਸ ਇਕੋ ਧੁਨ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਬਨਣੋਂ ਨਾ ਕਿਤੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ! ਮੈਂ ਪੰਜ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੀਕ ਕਰੜਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰੱਖਣ ਲਈ।”

ਜਾਬਾਜ਼ ਫੈਲਿਕਸ ਦੀ ਪੁਲਾੜ 'ਚੋਂ ਛਾਲ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਕੈਮਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਆਗਾਜ਼ ਹੋਇਆ। ਕੰਟਰੋਲ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਟੀ. ਵੀ. ਸਕਰੀਨ, ਸਭ ਕੌਤਕ ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਕੇ, ਇਹ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਵੱਡੇ ਵਜ਼ਨੀ ਗੁਬਾਰੇ ਨਾਲ, ਇਕ ਕੈਪਸੂਲ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਉਤਾਂਹ ਵੱਲ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਬੰਜਰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉਡਿਆ ਗੁਬਾਰਾ, ਕੈਪਸੂਲ ਨੂੰ, ਉਸ ਦੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਛੱਡਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵੀਡੀਓ 'ਚ ਫੈਲਿਕਸ ਆਪਣੇ ਯੰਤਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਫੈਲਿਕਸ 43 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਆਸਟਰੀਅਨ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁੱਦ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਲੋਕ ਦੰਦਾਂ ਖੱਲੇ ਜੀਭ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਸਨ, ਉਸਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਕਰਤੱਬ ਦੇਖਕੇ। ਲੋਕ ਉਸਨੂੰ 'ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਖਿਡਾਰੀ' ਵੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਅਜੇਹੇ ਕਰਤੱਬ ਉਹ ਰੈਡ ਬੁਲ ਸਟਰਾਫੋਜ਼ ਨਾਮੀ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੁਲਾੜੀ ਛਲਾਂਗ ਵੀ ਇਸੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਹੀਲੀਅਮ ਯੁਕਤ ਗੁਬਾਰਾ, ਕੈਪਸੂਲ ਸਮੇਤ ਫਲੈਕਸ ਨੂੰ ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਰਾਸਵੈਲ ਤੋਂ 128000 ਫੁੱਟ ਉਚਾਈ ਤੀਕ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਬਾਰੇ ਅੰਦਰ (ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ) ਤਾਪਮਾਨ 55 ਡਿਗਰੀ ਫਾਰਨਹੀਟ ਅਤੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਦਬਾਅ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੈਲਿਕਸ ਨੇ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੂਟ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਹਵਾ ਦਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੂਟ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਧੁਨੀ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ ਗਤੀ ਨਾਲ ਕੁੱਦਣ ਵੇਲੇ ਚੀਕਵੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਝਟਕਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਖੂਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੌਲਿਆ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਅਨੁਭਵ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਹਵਾ ਵਿਚ ਭੁਆਟਣੀਆਂ ਖਾਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਨਰਕ ਵਗਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਚੱਕਰ 'ਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹੇਗਾ ਜਾਂ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਮੈਨੂੰ ਭੈਅਭੀਤ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੂਰੇ ਰਸਤੇ ਮੈਂ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹਾਂ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਅਜੇਹਾ ਪਲ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਕਾਬੂ 'ਚ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲੋਂ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚਲਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ, ਮੈਂ ਪਿੰਡੇ ਤੇ

ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਇੰਨ ਬਿੰਨ ਦੱਸਣਾ ਅਤੇ ਸਮਝਣਾ, ਮੇਰੇ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਦਬਾਅ ਵਾਲੇ ਸੂਟ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ, ਉੱਚੇ ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗਤੀ ਦੀ ਹਦਬੰਦੀ ਪਾਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਚਹੁਤਰਫ਼ਾ ਹਾਸ਼ੀਆ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਕੋਈ ਸੰਦਰਭ ਬਿੰਦੂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੋਵੇਗੀ?”

ਉਹ ਪਲ, ਜਦੋਂ ਫੈਲਿਕਸ ਨੇ ਕੈਪਸੂਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਦਮ ਰੱਖਿਆ, ਕਾਲੇ ਅਸਮਾਨ ਤੋਂ ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ, ਇੱਕ ਚਿੱਟਾ ਕਿਣਕਾ ਮਾਤਰ ਦੀਂਹਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਸੀ। ਵਿਗਿਆਨਕ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਰਲੀਆਂ ਪਰਲੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਭੋਰਾ ਵੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ, ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਨੇ 1520 ਮੀਟਰ ਉਤਾਂਹ ਆਪਣਾ ਪੈਰਾਸ਼ੂਟ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਪੰਜ ਕੁ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਸੰਤੁਲਨ ਗੁਆਚਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਖ਼ੌਫ਼ 'ਚ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਜਿਸ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਫੈਲਿਕਸ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਕੁੱਦਿਆ, ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਦਬਾਅ, ਸਮੁੰਦਰ ਤਲ 'ਤੇ ਹਵਾ ਦੇ ਦਬਾਉ ਨਾਲੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬਦਲਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਦੋ ਚਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗਤੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਗਤੀ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਉਸਦੇ ਡਿੱਗਣ ਦੀ ਗਤੀ 1110 ਕਿ: ਮੀ: ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਸੀ।

ਜਿਸ ਪਲ ਉਹ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਲੋਕ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੇ, “ਨਿਡਰ ਫੈਲਿਕਸ, ਜਾਬਾਜ਼ ਫੈਲਿਕਸ।” ਉਸ ਨੇ ਜੇਤੂ ਨਾਇਕ ਵਾਂਗ ਹਵਾ ਵਿਚ ਬਾਹਾਂ ਗਿਲਾਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕਰਨ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਵਿਚ, ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਈਵਾ ਬਾਮਗਾਰਟਨਰ, ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਭਾਵੁਕ ਪਲ ਦੌਰਾਨ ਫੈਲਿਕਸ ਦੀ ਮਾਂ ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣੀਂ ਹੰਝੂ ਤੈਰ ਗਏ। ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇੰਤਹਾ ਸੀ।

ਪੁਲਾੜ 'ਚੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ, ਫੈਲਿਕਸ ਨੇ ਕਈ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਤੀ ਨਾਲ, ਪੁਲਾੜ ਵਿਚੋਂ ਛਾਲ ਲਗਾਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ। ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਗਤੀ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੁਪਰਸਾਨਿਕ ਗਤੀ (Supersonic Speed) ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਾਯੂਸੈਨਾ 'ਚੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਕਰਨਲ ਜੋ ਕਟਿੰਗਰ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 1960 'ਚ ਗੁਬਾਰੇ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ, 1028000 ਫੁੱਟ ਦੀ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ ਛਾਲ ਲਗਾਈ ਸੀ। ਫੈਲਿਕਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਚਾਈ ਉੱਤੇ, ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਪੁਲਾੜ 'ਚੋਂ ਸੁਤੰਤਰ ਡਿੱਗਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਦਰਜ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ 5.35 ਮਿੰਟ ਲਗਾਏ, ਜਦ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਰਿਕਾਰਡ 4.36 ਮਿੰਟਾਂ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਚਾਈ ਉੱਤੇ ਮਾਨਵ ਯੁਕਤ ਗੁਬਾਰਾ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਇਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਰਿਕਾਰਡ ਸਬੱਬੀ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੈਲਿਕਸ ਦੇ ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਜੈਨਿਬ ਦੀ ਸਟੇਨਲੈਸ ਸਟੀਲ ਦੀ ਘੜੀ ਬੰਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਪੁਲਾੜ 'ਚੋਂ ਕੁੱਦਣ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੌਰਾਨ, ਏਨੀ ਉਚਾਈ ਤੇ, ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਦਬਾਉ ਸਮੇਂ, ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਰੌਲੇ ਰੱਪੇ ਅਤੇ ਝਟਕਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਘੜੀ ਠੀਕ ਸਮਾਂ ਦੱਸਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਫੈਲਿਕਸ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਗੁੱਟ ਘੜੀ ਨੇ ਵੀ, ਅਜੇਹੀ ਪਹਿਲੀ ਘੜੀ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਕ ਹੈਰਤਅੰਗੇਜ਼ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਫੈਲਿਕਸ ਬਾਮਗਾਰਟਨਰ ਨੇ, ਫਾਈਬਰ ਗਲਾਸ ਅਤੇ ਐਲਕੋਲਿਨ ਦੇ ਗੁਬਾਰੇ ਵਿਚਲੇ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ 55 ਡਿਗਰੀ ਫਾਰਨਹੀਟ ਤੱਕ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਰਮੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗੀ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਮੂੰਹ 'ਚੋਂ ਭਾਫ ਵਾਂਗ ਪੁੰਝਾਂ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ।

- ਪ੍ਰਿ: ਹਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਾਇਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਪੰਜਾਬ)

ਸ਼ੇਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਦਾ ਵਧਦਾ ਰੁਝਾਨ

ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਮਲਹੋਤਰਾ ਬੁੱਧਿਯਮ
ਮੋਬਾ : 00447763013424

ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਹੈ, “ਇਕ ਚੁੱਪ ਤੇ ਸੌ ਸੁੱਖ।” ਇਹ ਕਹਾਵਤ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ, ਸਾਡੀ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸੇਹਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਚੰਗਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਰਹੇਗਾ। ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਵਰਗੀ ਬਦਫੈਲੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਛਵੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਖਿੱਚਵੀਂ ਅਤੇ ਖੁਬਸੂਰਤ ਬਣਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਅਸੀਂ ਆਪ ਨੂੰ “ਸਿਆਣਿਆਂ” ਵਿਚ ਗਿਣਨ ਲੱਗ ਪਵਾਂਗੇ। ਲੋਕ ਸਾਡਾ ਸਤਿਕਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਰਨਗੇ। “ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਲੋ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਲੋ ਵਰਗੀ” ਕਹਾਵਤ ਸਾਡੇ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਗ ਪਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਗੱਪਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੋ ਆਪਣਿਆਂ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਦਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।” ਪਰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਨਵੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੇ ਜਿਥੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਾਰਖੋਰਾ ਬਣਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਰ ਕਲਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਸਲੀਲ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਲ ਝੁਕਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਜ਼ਰਮ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਹੋਰ ਝੱਲ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤੂਲ ਫੜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਸ਼ੇਸ਼ਲ-ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਦਾ। ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਟਵਿਟਰ, ਯੂ ਟਿਊਬ ਅਤੇ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਖੋਲ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਉਹ ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਚਹਿਲ ਪਹਿਲ ਵੀ ਰੁਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ

ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਖਬਰਾਂ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਦ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਤੇ ਕਦ ਵਾਪਿਸ ਆਵਾਂਗੇ। ਕਦੋਂ ਅਸੀਂ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਿਥੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਆਦਿ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡੇ ਨਿੱਜੀ ਫੋਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਲਤ ਮਲਤ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਸਦੇ ਰਸਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਮ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਰੇ ਲੋਕ ਵੀ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਅਕਸਰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਹਿੱਤ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ।

ਕੰਪਿਊਟਰ ਚਾਹੇ ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨਾਂ ਤੇ ਹੈ ਜਾਂ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਘਰ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਕ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੂਜੇ ਕੋਨੇ ਤੱਕ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੇਸ਼ਮਕਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਵੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਤਰੱਕੀ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਈ ਅਲਾਮਤਾਂ ਵੀ ਸਹੇੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਈ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਲਗ ਵੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਇਹਨਾਂ ਕਲਾਵਾਂ ਤੇ ਖੇਡਾਂ ਹੀ ਖੇਡਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਦੀ ਸੁਧ ਬੁੱਧ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਨਿਕੰਮੇ ਅਤੇ ਨਖੌਟ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬਾਦ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਹਿਸਕ ਖੇਡਾਂ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਦਤ ਖਬਤ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ, “ਜੇ ਮੈਂ ਅੱਜ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਨਾ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਫਨਾਹ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।” ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ, ਫੋਨ ਨੰਬਰ, ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਥੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਆਦਤਾਂ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੁਝੇਵੇਂ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਸੋਚਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਚਾਰ, ਲੇਖ, ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਆਦਿ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋ ਵੀ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਤੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਕੀ ਕੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੁੱਝ ਨਿੱਜੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਉਪਰੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਫੇਸ ਬੁਕ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ, ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਾ ਦਿੰਦੇ

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਤਰੱਕੀ, ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ, ਨੌਕਰੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਾੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੌਕਾ ਕਿਉਂ ਦੇਈਏ? ਅਗਰ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਮਾਰ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਠੇ ਕਿਉਂ ਪਾਈਏ? ਚਾਹੇ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੋਸਤਾਂ ਲਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਵਾਸਤੇ। ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅੱਜ ਵਾਲੇ ਜਾਣਕਾਰ ਜਾਂ ਦੋਸਤ ਤੁਹਾਡੇ ਸਦਾ ਲਈ ਦੋਸਤ ਜਾਂ ਹਿੱਤ ਹੀ ਰਹਿਣਗੇ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਈਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਐਹੋ ਜੇਹੇ ਕੇਸ ਹੋਏ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਬਦਨਾਮੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਕੰਮ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਗਲਤ ਵਿਚ ਦਿਖਾ ਕੇ ਜਗ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਕੁੱਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ

ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਜੁਲਦੀਆਂ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਸਾਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਲਝਣਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੁੱਠੀ ਅਤੇ ਮਾੜੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਚੱਤੋ ਪਹਿਰ ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਨਾਲ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਫਰਮਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਵਾਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਨਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਲੈਣ ਵੇਲੇ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਚ ਨਾ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਨਾ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਵੋ। ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀ ਹਨ। ਇਹ ਕੋਹੋ ਜੇਹੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਦੋਸਤ ਕੋਹੋ ਜੇਹੇ ਹਨ। ਇਹਦੇ ਸ਼ੌਕ ਕੀ ਹਨ। ਇਹਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰ ਕੋਹੋ ਜੇਹੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਾ ਪਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਡੀ ਨੌਕਰੀ ਨਾਲ ਭਾਵੇਂ ਸਬੰਧਤ ਨਾ ਵੀ ਹੋਣ ਪਰ ਫਰਮਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਢੁੱਕਵੀਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਅਤੇ ਤਜਰਬਾ ਆਦਿ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਅਕਾਊਂਟ ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਸੈਟਿੰਗਜ਼ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫੀਅਤ ਹਾਸਲ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਇਹਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵੀ ਸਿੱਖੀਏ। ਫੋਟੋਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਿਰਫ ਅਣਸਰਦੀ ਲੋੜ ਤੇ ਹੀ ਕੁੱਝ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ ਜੇਹਨਾਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ ਵੀ ਘੱਟ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਅਸੀਂ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵੀ ਹੱਥ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੰਪਿਊਟਰ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਫੇਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਇਥੇ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਤੋੜਨ ਮਰੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੁਰਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਲਈ। ਅਗਰ ਈਮਾਨਦਾਰ ਲੋਕ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਹਨ ਤਾਂ ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਕਹਿਰ ਢਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਰਾਹੀਂ ਨਾ ਦਿਉ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਇਹ

ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਅਸੀਂ ਫੋਨ ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਕੰਨੀ ਪੈਣ ਦਾ ਖਤਰਾ ਘੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੇਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਲਾਪੁਵਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਨੁਕਸਾਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਸਤੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਲਈ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੋਸਤ ਹੋਣਗੇ। ਉਨਾ ਹੀ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਤੇ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜਦ ਇਕ ਵਾਰ ਇਹਦਾ ਸੁਆਦ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਜਨੂੰਨ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਕੀਮਤੀ ਸਮਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ਤੇ ਬਰਬਾਦ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ। ਘਰ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਠੱਪ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਖਟਾਸ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ ਕਿ “ਮੈਂ ਕਿਸ ਫੰਦੇ ‘ਚ ਫਸ ਗਿਆ।” “ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਕੂਨ ਗੁਆ ਲਿਆ।” ਇਸ ਭੁੱਸ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੀ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੈ।

ਕਈ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੁੱਭ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਫਟਾਫਟ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜੋ ਮੈਂ ਫੇਸ ਬੁੱਕ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਉਹਦਾ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਕੀ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸ ਕਿਸ ਨੇ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਗਰ ਤੁਹਾਡਾ ਮਾਂ ਬਾਪ ਜਾਂ ਭੈਣ ਭਾਈ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ।

ਆਪਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਪੈਸੇ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਤੇ ਕਿੰਨਾਂ ਸਮਾਂ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਕਰਕੇ ਇਹਨੂੰ ਹਫਤੇ ਬਾਦ ਜਾਂ ਮਹੀਨੇ ਬਾਦ ਦੇਖੋ ਕਿ ਕੁਲ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਤੇ ਲਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ, ਅਗਰ ਜੁਆਬ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿਉ।

ਅਗਰ ਤੁਸੀਂ ਮਾਂ ਬਾਪ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਣ

ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਈਬਰ ਕਿਡਜ਼ (Cyber Kids) ਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਨੈਨਸੀ ਈ. ਵਿਲਾਰਡ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਦੀ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਦ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ। ਉਹਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ : “ਅੱਲੜ ਉਮਰ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਹੋਣਗੇ। ਉਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਦੀ ਲੱਤ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ।” ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਜਾਂ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਬਣਨ ਦਿਉ। ਡਾਨ ਟੈਪਸਕਾਟ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ, “ਗ੍ਰੋਨ ਅਪ ਡਿਜੀਟਲ” (Grown up Digital) ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨੂੰ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੱਕੋ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਜੀਆਂ ਵਿਚ ਦੂਰੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ।” ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਾਬਤਾ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਮਸ਼ੀਨ ਨੂੰ ਕਦ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ “ਧਨ ਦੌਲਤ ਨਾਲੋਂ ਨੇਕਨਾਮੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਦਿਆਲੂ ਹੋਣਾ।” ਸੋ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਤੇ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਜਾਣ ਜੇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਬਦਨਾਮੀ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਬਾਦ 'ਚ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਇਦ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੁੱਝ ਲੋਕ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਹ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਆਹਮਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਇਹ ਘਟੀਆ ਗੱਲ ਪੋਸਟ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੇਕਨਾਮੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਨੇਕਨਾਮੀ ਤੇ ਧੱਬਾ ਲੱਗਣ ਕਰਕੇ ਭਵਿੱਖ ਉੱਤੇ ਬੁਰਾ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗ੍ਰੋਨ ਅਪ ਡਿਜੀਟਲ ਮੁਤਾਬਕ, “ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸਾਈਟ ਵਰਤਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀਆਂ

ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਗੁਆ ਲਈਆਂ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਨੌਕਰੀ ਦਿੱਤੀ ਨਹੀਂ।”

ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਸਫੇ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਸੁਆਲ ਪੁੱਛੋ : “ਕੀ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੋਚਣ। ਜੇ ਕੋਈ ਮੇਰੀਆਂ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਚਾਲ ਚਲਣ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚੇਗਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਂ? “ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੌਕੀਨ”, “ਲੁੱਚਾ ਲਫੰਗਾ”, “ਬਦਮਾਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ” ਜਾਂ “ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ”। ਜੇ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਐਹੋ ਜੇਹੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਕੀ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਨੌਕਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਮੇਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮੈਨੇਜਰ ਮੇਰੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਾਲੇ ਸਫੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚੇ? ਕੀ ਇਹ ਫੋਟੋ ਜਾਂ ਪੋਸਟ ਕੀਤੇ ਵਿਚਾਰ ਮੇਰੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜਾਂ ਛਵੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਕੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਕੋਹੋ ਜਿਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕੀ ਹਨ? ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਅਗਰ ਮੇਰੇ ਮਾਂ ਬਾਪ, ਮੇਰਾ ਅਧਿਆਪਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਇਨਸਾਨ ਜਿਸਦੀ ਮੈਂ ਬੜੀ ਇਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੇਰੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਤੇ ਦੇਖੇ? ਉਹ ਜੋ ਕੁੱਝ ਦੇਖਣਗੇ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਨਗੇ ਕੀ ਉਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਵਾਂਗਾ? ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਬੀਜਦੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਹੀ ਕੱਟਾਂਗੇ।

ਜਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਊਂਟ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਸਰੇ ਲੋਕ ਤੁਹਾਡੇ ਸਫੇ ਤੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦੇਣ। ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸਫੇ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਵੀ ਪੋਸਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਖੁਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਬਣਿਆ ਜਾਂ ਮੋਬਾਇਲ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ।

ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਕ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਲੋਕ, “ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਸੰਨ੍ਹ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਚੁਰਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਫੇ ਤੇ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਥੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, 34 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਤਾਰੀਖ ਪੋਸਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ 21 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰ ਰਹਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਫੋਟੋ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ।” ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਖਤਰਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਕਿ, “ਆ ਬੈਲ, ਮੁੱਝੇ ਮਾਰ।”

ਆਪਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਸਾਡੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਉਪਰ ਗਹਿਰਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ : “ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਉਹਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।” ਸਿਆਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀ ਸਿਆਣਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੂਰਖਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਾਦ ’ਚ ਪਛਤਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।” ਇਸ ਲਈ ਸਿਆਣਪ ਐਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਸਮਝ ਕੇ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਤੇ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉ। ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉ ਜੇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਡਾ. ਰਾਵੇਨ ਸ਼ੋਰਰਾਨ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ, “ਸਾਈਬਰਸੇਫ” (Cybersafe) ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ, “ਵਧੀਆ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਸ਼ਲ ਨੈੱਟਵਰਕ ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉ ਜੇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਔਫ ਲਾਇਨ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜਾਣਦੇ ਵੀ ਹੋ।”

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈਏ ?

ਪਾਵੇਲ ਤੇ ਅਮਨ ਮੇਰੇ ਦੋ ਪੋਤੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਅਮਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ “ਬਈ ਫਿਰ ਆਪਾਂ ਤੇਰਾ ਸਕੂਲ ਨੌੜੇ ਕਦੋਂ ਕਰਨਾ ਹੈ? ਇਹ ਆਪਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰਾਂਗੇ?” ਸਕੀਮਾਂ ਅਸੀਂ ਦਾਦੇ ਪੋਤੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ ਹਲਕੇ ਫੁਲਕੇ ਮਜ਼ਾਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਈਕਲਾਂ ਤੇ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵੀ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਈਕਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੜਕਾਂ ਹਨ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਥੇ ਟੱਪਰੀਵਾਸਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਕੁਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਾਈਕਲ ਹੀ ਦੁਰਲੱਭ ਹਨ। ਮੈਂ ਪਾਵੇਲ ਤੇ ਅਮਨ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਘੁਲਣਾ ਮਿਲਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਈਕਲ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਝੁਟੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਈਕਲ ਉਹਨਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਮੇਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੋਤੇ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਨ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਬਰੀਕ ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਣਾ। ਇੱਥੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਾਰਾਂ, ਕੁਰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਬੈਂਡ ਆਦਿ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਇਹ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਹਨ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਪੋਤੇ ਇਹ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਨਾ ਬਣ ਜਾਣ।

ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਜੀਵ ਤੇ ਨਿਰਜੀਵ ਵਿਚ ਫਰਕ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦਾ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹਰ ਹਰਕਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਗੀਚੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਿਤਲੀਆਂ, ਟਿਟੋਹਣਿਆਂ, ਜੋਕਾਂ ਤੇ ਹਰੇ ਪੱਤੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਸੁੱਡਾਂ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਸਿਖਾਈ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਹੁਣ ਇਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਕਦੇ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕਠੇ ਬੈਠ ਕੇ ਟੀ. ਵੀ. ਵੀ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ। ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਵਿਖਾਏ ਜਾਂਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮੈਂ ਖੋਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸੁਆਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬੱਚੇ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਖਬਾਰੀ ਖਬਰਾਂ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬੀ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਚੁਟਕਲੇ ਵੀ ਉਹ ਪੰਸਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਵੀ ਸਾਡੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਾਣੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਘਰ ਵਿਚਲੇ ਖਰਾਬ ਉਪਰਕਣ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਸਦੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਕਾਰਜ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਸਾਇੰਸ ਸਿਟੀ ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੋਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖਿਲੌਣੇ ਖ਼ੀਦ ਕੇ ਦੇਣਾ ਜਾਂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨੁਮਾਇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਅਜਿਹਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਕੁਝ ਯਤਨ ਹਨ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਛੱਤ ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦੇਣਾ ਵੀ ਮੈਂ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਜਾਣਾ ਮੇਰਾ ਇਖਲਾਕੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਹ ਯਤਨ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੋਤੇ ਵੀ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਰਾਹ ਦੇ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਹੋਣ, ਮੈਂ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹਾਂਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਕੇ ਜਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਮੰਜਲਾਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ।

-ਮੇਘ ਰਾਜ ਮਿੱਤਰ

*** ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰੇਗਾ ਅੰਡਾ**

ਚੀਨ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਅੰਡੇ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੇ ਖੂਨ ਚਰਬੀ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

‘ਸਿੰ ਨਰੂ ਅੰ ਸੰਵਾਦ’ ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ

ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅੰਡੇ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੰਡੇ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਅਤੇ ਖੂਨ ਚਰਬੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖੂਨ ਵਿਚ ਕੋਲੈਸਟਰਾਲ ਤੇ ਟ੍ਰਾਈਗਲਿਸਰਾਈਡ ਆਦਿ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਤੱਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਮੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

*** ਸਿਹਤ ਲਈ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਵੀ ਹੈ : ਲਾਲ ਰੰਗ**

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖ਼ਤਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਸਾਡੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਫ਼ਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਖੋਜਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਲ ਰੰਗ ਸਾਡੀ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ। ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਫੀਸ਼ੈਂਸੀ/ਕਾਰਜਸਮਰੱਥਾ ਵੀ ਹੋਰ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਚੀਨੀਆਂ ਦਾ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਾਲ ਖਾਸ ਪਿਆਰ ਦਾ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੋਵੇ।

*** ਦਿਲ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ : ਹਾਸਾ**

ਹੱਸਦੇ ਖਿੜਖਿੜਾਉਂਦੇ ਰਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਹਤ ਕਸਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਠਹਾਕਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਹੱਸਣ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਧਮਣੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀਆਂ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਹਾਸੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਬੰਧੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਓਰਲੈਂਡ ਸਥਿਤ ਅਮਰੀਕਨ ਬਾਰੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਮੇਰੀਲੈਂਡੀ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਡਾ. ਪਾਈਕਲ ਮਿਲਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਹੱਸੋ ਅਤੇ ਕਸਰਤ ਛੱਡ ਦੇਵੋ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਸਰਤ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਰੈਗੂਲਰ ਹੱਸਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਦਿਨ 30 ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਹੱਸਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਠਹਾਕੇ ਮਾਰੇ ਹੱਸਣਾ ਕਸਰਤ ਜਿੰਨਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

*** ਦੰਦਾ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖ ਕੇ ਬਚੋ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ**

ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਦੰਦਾ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖ ਕੇ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੈਰੀਓਡੇਂਟਲ (ਦੰਦਾਂ ਨੂੰ ਗਲਾਉਣ ਵਾਲੇ) ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਕੁੱਝਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਮਿਨੀਸੋਟਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਕੋਲੰਬੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਖੋਜਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਔਲੰਝ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮੈਰੀਓਡੇਂਟਲ ਜੀਵਾਣੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੈਟਰਿਡ (ਖੂਨ ਨੂੰ ਸਿਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ) ਧਮਣੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਦੌਰਾ

ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਜ਼

ਪੈਣ ਜਾਂ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲੱਗਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਖੋਜ ਦੌਰਾਨ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਗਿਆਰਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 4 ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਨਾਲ ਮੈਰੀਓਡੇਂਟਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 7 ਇਸ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

*** ਘੁਰਾਣੇ ਮਾਰਨੇ ਵੀ ਹਨ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦਾ ਕਾਰਨ**

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਦੌਰਾਨ ਰੁਕ-ਰੁਕ ਕੇ ਸਾਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਦੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਘੁਰਾੜੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ ਵੀ ਵੱਧ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਹੁਣ ਇਹ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵੱਧ ਭਾਰ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਨੀਂਦ ਵਿਗਾੜ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਪਬਲਿਕ ਹੈਲਥ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਡਾ. ਜੌਰਨਜ਼ ਹੈਪਕਿਨਜ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਇਸ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਈ ਸਿਹਤ ਵਿਗਾੜਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਆਂ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰੋਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

*** ਹੁਣ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ**

ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਅਤੇ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਸਰਲ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲਾਂ ਦੂਰ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਰੋਬੋਟ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਚੀੜ-ਫਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਿਕਿਤਸਕ ਅਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿਲ ਦੀ ਨਾਨਿਓਨਟੋਸਿਵ ਸਰਜਰੀ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਮੋਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਸ ਸਰਜਰੀ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਪਕਰਣ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਛੋਕ ਕਰਕੇ ਇੰਡੋਮਕੋਪੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਸ ਵਿਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਸੰਚਾਲਿਤ ਛੋਟਾ ਕੈਮਰਾ ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੰਪਿਊਟਰ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਿਕਿਤਸਕ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

...ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ

ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਲਾਟਰੀ ਲੱਗ ਜਾਣ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ ਸਕੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗਲਤ ਹੋ। ਇੱਕ ਸੋਧ ਮੁਤਾਬਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਲਾਟਰੀ ਨਿਕਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਰ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਪੱਧਰ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਿਆ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਰਹਿਣ ਗਏ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਅਮੀਰ ਲੋਕ ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਦੁੱਖ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੱਥ ਖੁਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਦਿੱਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਉਚਾਈ, ਵਜ਼ਨ ਜਾਂ ਆਮਦਨ ਜਿਹੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਮਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਤੇ ਬੇਯਕੀਨੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮਾਮੂਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਲਾਂ ਤਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਬਿਜਨਸ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਹਸੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਇੱਕ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ।

ਪਤਾ : ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਬੋਸਾ ਪਾਂਡੋ, (ਮੋਗਾ) -142048

ਜਾਦੂ ਦੇ ਟਰਿੱਕ

ਸਰਜੀਤ ਤਲਵਾਰ

* ਮਾਨਵ ਖੋਪੜੀ ਦਾ ਕਮਾਲ

ਸਟੇਜ ਦੇ ਉੱਪਰ ਅੰਧੇਰਾ ਹੀ ਅੰਧੇਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕ ਸਟੇਜ ਦੇ ਵੱਲ ਟਿਕਟਿਕੀ ਲਗਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਤਦ ਹੀ ਉਥੇ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾਦੂਗਰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮਾਨਵ ਖੋਪੜੀ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖੋਪੜੀ ਜਾਦੂਗਰ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਜਾਦੂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ : ਇਕ ਗੈਸ ਦਾ ਗੁਬਾਰਾ ਅਤੇ ਇਕ ਮਾਨਵ ਹੱਡੀ।

ਜਾਦੂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ : ਤੁਸੀਂ ਜਿਸ ਗੁਬਾਰੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੋ ਉਹ ਮੋਟੀ ਰਬੜ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੁਬਾਰੇ ਦੇ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਫ਼ਾਈ ਨਾਲ ਕਾਲੇ ਅਤੇ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਨਵ ਖੋਪੜੀ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਬਣਾਓ। ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਣ ਤੇ ਇਹ ਮਾਨਵ ਖੋਪੜੀ ਹੀ ਲਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਸ ਗੁਬਾਰੇ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਾਲਾ ਧਾਗਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇਵੋ। ਅੰਧੇਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਲਾ ਧਾਗਾ ਕਿਸੇ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਾਲੇ ਧਾਗੇ ਦਾ ਇਕ ਸਿਰਾ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਦੇ ਬੂਟ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਲਵੋ।

ਜਾਦੂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ : ਸਟੇਜ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੋਲਕਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਾਨਵ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਦੇ ਉੱਪਰ ਜਾਵੋ ਤਾਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ ਖੋਪੜੀ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੰਚ ਦੇ ਉੱਪਰ ਅੰਧੇਰਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਖੇਲ ਨੂੰ ਕਾਲੇ - ਜਾਦੂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਮਾਨਵ ਖੋਪੜੀ ਨੂੰ ਪਕੜੋ ਅਤੇ ਮਾਨਵ ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਘੁਮਾਓ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਵਾਓ ਕਿ ਇਹ ਖੋਪੜੀ ਕਿਸੇ ਧਾਗੇ ਆਦਿ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੌਲੀ ਕੁ ਜਿਹੇ ਹਵਾ ਵਿਚ ਹੀ ਛੱਡ ਦੇਵੋ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮਾਨਵੀ ਹੱਡੀ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਘੁਮਾਓ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕ ਸਮਝਣਗੇ ਕਿ ਮਾਨਵੀ ਖੋਪੜੀ ਫਰਸ਼ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਧਾਗੇ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਜਾਦੂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉੱਠੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਖੋਪੜੀ ਤੇ ਹੱਡੀ ਫੇਰੋ ਅਤੇ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿਲਣ-ਜੁਲਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿਓ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸੱਜਾ ਪੈਰ ਬੜੀ ਹੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਹਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੋ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਮਾਨਵ ਖੋਪੜੀ ਵੀ ਹਿਲਣ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਪੈਰ ਪਿੱਛੇ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨੀਚੇ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਮੂਹਰੇ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਉੱਪਰ ਉਠੇਗੀ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਰਮਾਤੁ ਦੇਖ ਕੇ ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ।

* ਪੱਤੇ ਦਾ ਰੰਗ ਬਦਲਣਾ

ਜਾਦੂਗਰ ਸਟੇਜ ਦੇ ਉੱਪਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਤਾਸ਼ ਦੀ ਗੁਟੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਤਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਂਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਸ਼ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਦਰਸ਼ਕ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਤਾਸ਼ ਦਾ ਪੱਤਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੰਨ ਲਓ ਉਹ ਪਾਨ ਦੀ ਚੌਕੀ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਉੱਪਰ ਹੱਥ ਫੇਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਪੱਤਾ ਇੱਟ ਦੀ ਬੋਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਜਾਦੂ ਦਾ ਸਾਮਾਨ : ਤਾਸ਼ ਦੀ ਇਕ ਗੁਟੀ।

ਜਾਦੂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ : ਇਕ ਪਾਨ ਦੀ ਚੌਕੀ ਲਵੋ ਅਤੇ ਇਕ ਇੱਟ ਦੀ ਬੋਗੀ। ਹੁਣ ਦੋਨੋਂ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਮੋੜ ਲਓ ਅਤੇ

ਇਸ ਮੋੜੇ ਹੋਏ ਅੱਧੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਚਿਪਕਾ ਦੇਵੋ। (ਚਿੱਤਰ ਦੇਖੋ) ਦੋਨਾਂ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ ਇਕ ਪਾਸੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜਾਦੂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ :

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਟੇਜ ਦੇ ਉੱਪਰ ਆਓ ਅਤੇ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਉੱਪਰ ਪਈ ਤਾਸ਼ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਲਵੋ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਥੱਲੇ ਹੀ ਰੱਖੋ। ਹੁਣ ਤਾਸ਼ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੋ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ ਕਿ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਪਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਤਾ ਹਿਲਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਅਰਥਾਤ ਤੁਸੀਂ ਤਾਸ਼ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਪਰੋਂ-ਉਪਰੋਂ ਹੀ ਫੈਂਟੋਗੇ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਸਟੇਜ ਤੇ ਬੁਲਾਓ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਉਪਰਲੇ-ਉਪਰਲੇ ਪੱਤੇ ਦਿਖਾਓ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਾ ਦੇਵੋ ਕਿ ਤਾਸ਼ ਅਸਲੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ ਲਵੋ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਹਥੇਲੀ ਨੂੰ ਸਪਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਚਿੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪੱਤੇ ਦਾ ਹਿਲਣ ਵਾਲਾ ਤਾਸ਼ ਅਰਥਾਤ ਦਿਖਾਇਆ ਹੋਇਆ ਭਾਗ ਆਪਣੇ ਅੰਗੂਠੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਬਾ ਲਵੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਪੱਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਆਮ ਪੱਤੇ ਵਰਗਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਮਿੰਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੱਤਾ ਬਦਲਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਟਰਿੱਕ ਥੋੜੀ ਜਿਹੀ ਮਿਹਨਤ ਭਾਲਦਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਪਰੈਕਟਿਸ ਕੀਤੇ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਕਰੋ।

* ਪੰਜ ਉਂਗਲੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ

ਟਰਿੱਕ ਮਾਸਟਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ 'ਚੋਂ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਚਾਰ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਟਰਿੱਕ ਮਾਸਟਰ ਆਪਣੀ ਇਕ-ਇਕ ਉਂਗਲੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਸ 70-80 ਕਿਲੋ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਮਾਨ : ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਪੂਰਵ ਤਿਆਰੀ : ਕੋਈ ਨਹੀਂ

ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ : "ਹੁਣ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਉਂਗਲਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਵਿਖਾਵਾਂਗਾ। ਕੀ ਗੱਲ - ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ - ਪ੍ਰਤੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕੀ - ਲਓ ਆ ਜੋ ਫੇਰ ਕੋਈ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਸਟੇਜ ਤੇ" ਦਰਸ਼ਕ ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈਕੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਟਰਿੱਕ ਮਾਸਟਰ ਇਕ ਨੂੰ ਚੁਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਜ਼ਨ ਕੋਈ 70-80 ਕਿਲੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਸਨੂੰ ਝਟਕਾ ਨਾ ਮਾਰਨ, ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਹੋਣ, ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਝੋਲ ਨਾ ਮਾਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੋ ਸਹਾਇਕ ਸੱਜੇ ਅਤੇ ਦੋ ਖੱਬੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੀ ਅੰਗੂਠੇ ਨਾਲ ਉਂਗਲੀ ਦਰਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਕੁਹਣੀਆਂ ਜਾਂ ਕੱਛਾਂ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਸੱਜੇ ਤੇ ਖੱਬੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਟਰਿੱਕ ਮਾਸਟਰ ਦਰਸ਼ਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਉਂਗਲੀ ਉਸਦੀ ਠੋਡੀ ਹੇਠਾਂ ਟਿਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨਾਲ ਪੰਜ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਚਾਰੇ ਸਹਾਇਕ ਅਤੇ ਟਰਿੱਕ ਮਾਸਟਰ ਉਂਗਲੀਆਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਕੜਾਕੇ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਕੋਵਾਰੀ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਕੇ ਸਟੇਜ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਰਸ਼ਕ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਹ ਵੇਖਕੇ!

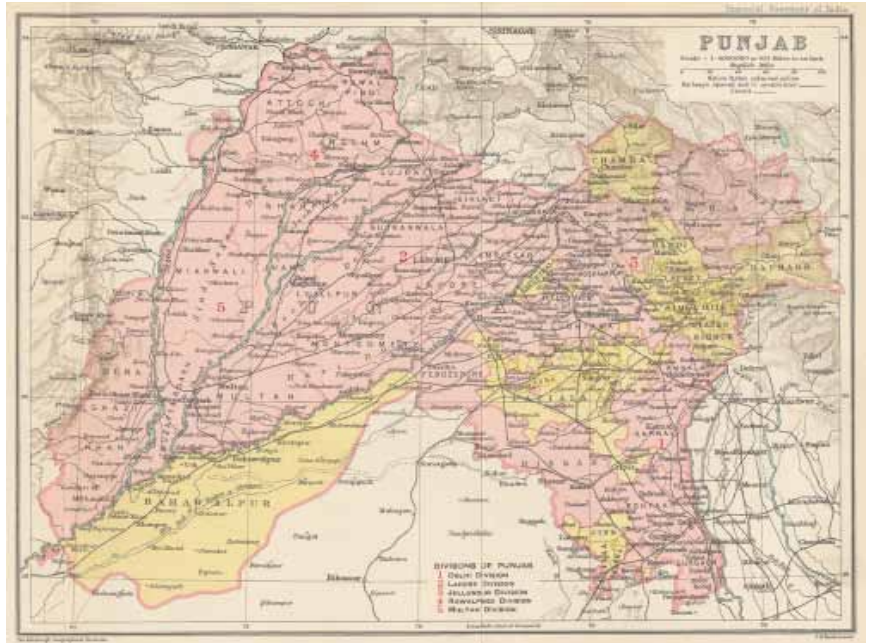
ਇਸਦਾ ਭੇਦ ਹੈ 80 ਕਿਲੋ ਭਾਰ ਉਂਗਲਾਂ ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਜੋ ਇਕ ਉਂਗਲ ਤੇ ਸਿਰਫ 16 ਕਿਲੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਸਹਾਇਕ ਤੇ ਟਰਿੱਕ ਮਾਸਟਰ ਉਸ ਭਾਰੇ ਦਰਸ਼ਕ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪੂਰਵ ਇਤਿਹਾਸ

ਡਾ. ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਘ ਸੋਨੀ

ਸੱਤ-ਕੁ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਗੰਗਾ-ਸਿੰਧ ਦਾ ਮੈਦਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਹਾਂ; ਇਹ ਇਥੇ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਹਿਮਾਲਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੀ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ। ਯੂਪੀ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇੱਥੇ ਸਭ ਪਾਣੀ ਹੀ ਪਾਣੀ ਸੀ। ਬਸ ਟੈਥਿਸ ਨਾਮੀਂ ਇਕ ਸਾਗਰ ਇੱਥੇ ਵਿੱਦਮਾਨ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਕੋਈ ਪੱਚੀ ਕੁ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਤਹਿ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਇਕਹਿਰਾ ਮਹਾਂਦੀਪ ਹੀ ਸੀ (ਪੈਨਜੀਆ) ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਭ ਪਾਸੇ ਕੇਵਲ ਪਾਣੀ ਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਸਾਢੇ ਕੁ ਬਾਈ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੈਨਜੀਆ ਟੁੱਟ ਕੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਮਹਾਂਦੀਪਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖਿੱਲਰਣ ਲੱਗਾ। ਸਾਰੇ ਮਹਾਂਦੀਪ ਸਰਕਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਟਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਟੈਥਿਸ ਵਿਚ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੀਆਂ ਧਰਾਤਲਾਂ ਯੂਰੇਸ਼ੀਅਨ ਥਲ-ਪੁੰਜ(ਆਂਗਾਰਾ) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਥਲ-ਪੁੰਜ (ਗੋਂਦਵਾਨਾ) ਤੋਂ ਵਗੇ ਤਲਫਟ (ਸੈਡੀਮੈਂਟ) ਡਿੱਗ ਡਿੱਗ ਕੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਟੈਥਿਸ ਸਾਗਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਭਰਦਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੋਨੋਂ ਥਲ-ਪੁੰਜ ਸਰਕਦੇ ਹੋਏ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਟੈਥਿਸ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ-ਖਰਬਾਂ ਟਨ ਮਲਬਾ ਨਪੀੜ ਕੇ ਉੱਪਰ ਉੱਠਣ ਲੱਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਥਲ-ਪਲੇਟ ਕੋਈ 15 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਸਰਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਟੈਥਿਸ ਵਿਚਲੇ ਤਲਫਟ ਚੱਟਾਨਾਂ ਬਣਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਰਹੇ ਸਨ ਉਹ ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤਲਛੱਟੀ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਾੜ ਬਣ ਗਏ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪਹਾੜ ਬਣਨ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਕਿਰਿਆ ਕੋਈ 7 ਕੁ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਉਦੋਂ ਦੋਨੋਂ ਭੂ-ਸਥਲ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਭੀੜੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਾਗਰ ਤਲ ਵਿਚ ਸਿਲਵਟਾਂ ਪੈਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਲੰਬਾਤਮਕ ਪਹਾੜੀ ਰੇਂਜਾਂ ਅਤੇ ਵਾਦੀਆਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ

ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਫਿਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਦੂਜੀ ਫੇਜ਼ ਦੀ ਪਰਬਤ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਰਿਆ ਆਰੰਭ ਹੋਈ। ਟੈਥਿਸ ਸਾਗਰ ਦਾ ਤਲ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਉੱਠਿਆ। ਸਮੁੰਦਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਤਲ ਉੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਟ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਵਾ ਦੋ ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਰੰਭਕ ਮਾਇਓਸੀਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ (ਮਾਇਓਸੀਨ-2,33 ਕਰੋੜ ਤੋਂ 52 ਲੱਖ ਸਾਲ ਤੱਕ) ਅੱਗੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਪਰਬਤ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਭਾਰਤੀ ਪਟਲ-ਪਲੇਟ ਸਰਕਦੀ ਹੋਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਯੂਰੇਸ਼ੀਅਨ ਪਲੇਟ ਵੱਲ ਹੋਰ ਸਰਕਦੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ ਵੀ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਉੱਠਦਾ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਹੁਣ ਹਿਮਾਲਾ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ, ਪਰ ਇਹ ਅਜੇ ਵੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਪਟਲ-ਪਲੇਟ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰੀਬ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਸਰਕ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਮਾਲਾ ਕੋਈ ਅੱਧਾ ਕੁ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਕਦੀ ਕਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਥਲੀ ਤੇ ਪਰਬਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭੂਚਾਲ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਅਤੇ ਪਥਰਾਟ: ਜਦੋਂ ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ ਅਤੇ ਲੰਬਾਤਮਕ ਡੂੰਘੀ ਖਾਈ ਬਣ ਗਈ। ਉਹ ਖਾਈ ਹਿਮਾਲਾ ਤੋਂ ਖੁਰ ਰਹੇ ਤਲਛੱਟਾਂ ਨਾਲ

ਭਰਦੀ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਤਲਛੱਟ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਬਣੀਆਂ। ਕਰੀਬ 190 ਤੋਂ 110 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪੂਰਵ ਤੱਕ ਜੋ ਤਲਛੱਟ ਜੰਮੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਪਜੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲਾ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਜਾਂ (ਲੋਅਰ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ : ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪੁਰਾਣਾ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ 110 ਤੋਂ ਲਗਭਗ 55 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪੂਰਵ ਤੱਕ ਜੰਮੇ ਤਲਛੱਟ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਮਧਲਾ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ (ਮਿਡਲ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ) ਬਣੇ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ 55 ਲੱਖ ਤੋਂ 6 ਕੁ ਲੱਖ ਸਾਲ ਵਾਲੇ ਤਲਛੱਟਾਂ ਤੋਂ ਉਤਲੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ (ਅੱਪਰ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ) ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਲਾਂ ਹਿਮਾਲਾ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਪਾਸੇ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਕਾਂਗੜਾ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੌੜੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਜੋ ਜੀਵ-ਜੰਤੂ/ਪ੍ਰਾਣੀ/ਪੌਦੇ ਇਥੇ ਮਰਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਲਛੱਟਾਂ ਹੇਠ ਦੱਬਦੇ ਗਏ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਥਰਾਟ ਬਣ ਗਏ। ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਮੁਸਾਮਾਂ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ-ਰੇਤਾਂ 'ਚੋਂ ਰਿਸ ਰਿਸ ਕੇ ਖਣਿਜ ਪਦਾਰਥ ਸੀਮਿਟ ਬਣ ਜੰਮਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਉਹ ਪੱਥਰ ਬਣ ਗਏ। ਬਿਰਖਾਂ ਦੇ ਤਣਿਆਂ ਦਾ ਪੱਥਰੀਕਰਨ (ਪੈਟਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ) ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪੱਤੇ-ਫੁੱਲ ਤਲਛੱਟੀ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਛੱਡ ਗਏ। ਇਹ ਪਥਰਾਟ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਤਲਛੱਟੀ ਚੱਟਾਨਾਂ ਵਿਚ ਜੜੇ ਇੰਜ ਦੇ ਇੰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਭਲੀ ਭਾਂਤ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਰੰਭਕ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ

ਵਿਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਪਰ ਮੱਧ-ਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਥਰਾਟ ਖੋਜੇ ਗਏ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਥਰਾਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਜਾਂ ਉਹ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਰ-ਪਿਤਾਮੇ ਇਸ ਖੇਤਰ 'ਚੋਂ ਪਲਾਇਨ ਕਰਕੇ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਗਏ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਹੋਰ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਏ। ਪ੍ਰੋਬੋਸਿਡੀਆ (ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧੀ) ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪਥਰਾਟ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡਾਈਨੋਬਿਰੀਅਮ, ਗੋਪੋਬਿਰੀਅਮ, ਮੈਸਟਾਡੋਂਟ, ਸਟੀਗਡਾਨ, ਐਲੀਫੈਂਟੀਡੀ ਆਦਿ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਜਾਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜਿਰਾਫ਼ ਦੇ ਵੱਡ-ਵੱਡੇਰੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਵਾਬਿਰੀਅਮ, ਦਰਿਆਈ-ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮਾਂ ਘੋੜੇ ਦੇ ਵੱਡ-ਵੱਡੇਰਿਆਂ, ਕੱਛੂਆਂ, ਮਗਰਮੱਛਾਂ, ਮੱਛੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਹੁਣ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਲੱਕੜਾਂ ਆਦਿਕ ਦੇ ਪਥਰਾਟ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਆਰੰਭਕ-ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਧ-ਸ਼ਿ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਪਰਾਈਮੇਟਸ ਜਾਂ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਵੱਡ-ਵੱਡੇਰੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਛ ਦੇ ਬਹੁਤ ਦੁਰਲੱਭ ਪਥਰਾਟ ਵੀ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਮਿਲੇ ਹਨ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਰਾਇਓਪਿਥੀਕਸ, ਰਾਮਾਪਿਥੀਕਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ-ਆਕਾਰੀ ਜਿਜਾਂਟੋਪਿਥੀਕਸ।

ਪੂਰਵ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਾਨਵਾਂ ਦੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਹਿਜਰਤ : ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਹਿਜਰਤ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸਟ੍ਰਾਲੋਪਿਥੀਕਸ 'ਚੋਂ ਉਪਜਿਆ ਹੋਮੋ-ਇਰੈਕਟਸ ਮਾਨਵ ਕੋਈ 18 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫ਼ਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਯੂਰੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਗਿਆ (ਇਹ ਹਿਜਰਤ 3 ਕੁ ਲੱਖ ਸਾਲ ਤੱਕ ਚਲਦੀ ਰਹੀ) ਹੋਮੋ-ਇਰੈਕਟਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਖਾ ਹੋਮੋਗਾਈਡਲਬਰਗਨਿਸ ਕੋਈ 6 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਅੰਡਰਥਲ ਜਾਤੀ ਉਪਜੀ। ਕਰੀਬ ਪਿਛਲੇ 4 ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਧੁਨਿਕ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਹੋਮੋ-ਇਰੈਕਟਸ 'ਚੋਂ 2 ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਪਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹੀ ਕੋਈ 90 ਤੋਂ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫ਼ਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਹੀ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰ ਹੋਰ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਜੋ ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੀ ਇਕ ਹੀ ਮਾਨਵੀ ਜੋੜੇ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1 ਲੱਖ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਅੱਗੋਂ

ਕਈ ਜੇਨੈਟਿਕ ਮਾਰਕਰ ਬਣੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਮਾਰਕਰ ਵਾਲੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਘੋਰ ਬਰਫ਼ਾਨੀ ਯੁੱਗ ਸਮੇਂ ਲਾਲ ਸਾਗਰ ਦੀ ਖਾੜੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਪਾਣੀ (ਬਰਫ਼ਾਨੀ ਯੁੱਗ ਕਰਕੇ) ਬਹੁਤ ਹੇਠਾਂ ਲਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਖਾੜੀ ਸੌੜੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਖਾ ਉਤਰ ਵੱਲੋਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਾਖਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਗਰ-ਤੱਟ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਅੰਡੇਮਾਨ ਅਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਤੱਕ ਵੀ ਪੁੱਜ ਗਈ।

ਭਾਰਤੀ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ: ਪੱਥਰ ਦੇ ਸੰਦ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਆਧੁਨਿਕ ਮਾਨਵ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚ ਕੋਈ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਫ਼ਰੀਕਾ 'ਚੋਂ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਰਸਤੇ ਵੀ ਆਇਆ। ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦੇ 3 ਉਪ-ਯੁੱਗ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ; ਪੈਲਿਓਲਿਥਿਕ, ਮੀਸੋਲਿਥਿਕ ਤੇ ਨਿਓਲਿਥਿਕ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ-ਪਰਵਾਸ ਤੇ ਘੁੱਮਕੜਪਣ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਆਬਾਦ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਆਖਰੀ ਬਰਫ਼ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਤ ਸਮੇਂ (ਲਗਭਗ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ) ਤੋਂ ਹੀ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ/ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅੱਠ ਤੋਂ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਵਸੋਬਿਆਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਵੀ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਪੰਜ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਬ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪੱਛਮੀ ਖੇਤੀ-ਹਾਰ ਕਬੀਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸਿੰਧੂ-ਘਾਟੀ ਦੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਿਕਸਤ ਹੋਈ, ਜੋ ਕੇਵਲ ਛੇ ਸੱਤ ਸੌ ਤੱਕ ਹੀ ਚੱਲੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪੜਾਅ ਆਏ; ਮੁੱਢਲਾ (ਅਰਲੀ), ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ (ਮੈਚਿਉਰ) ਤੇ ਅੰਤਿਮ (ਲੇਟ) ਪੜਾਅ। ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੋਹਿੰਜੋਦਾਰੋ, ਹੜੱਪਾ ਤੇ ਕਾਲੀਬੰਗਾ ਆਦਿਕ ਵਿਚ ਬੁੱਤ-ਨਕਸ਼ ਸ਼ਿਲਪਾਕਾਰੀ ਤੇ ਕਲਾ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਉੱਨਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲਿੱਪੀ ਵੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅੰਤਿਮ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੇਟ-ਹੜੱਪਨਾਂ ਕੋਲ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਵੀ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਗਈ।

ਹੜੱਪਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਮ ਹੋਏ ? ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕਈ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਉਹ ਮੱਧ-ਹੋਲੋਸੀਨ ਦੇ ਭਿਅੰਕਰ ਕਾਲਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਉੱਜੜੇ ਸਨ ਤੇ

ਨਵੇਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਵ ਵਿਚ ਅਤੇ ਯੂਪੀ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ ਲੇਟ-ਹੜੱਪਨ ਥਾਵਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਾਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉੱਥੇ ਵਾਕਈ ਉੱਜੜੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਰਹਿ ਕੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਉਹ ਮੋਹਿੰਜੋਦਾਰੋ ਤੇ ਹੜੱਪਾ ਵਰਗੇ ਉੱਨਤ ਵਸੋਬਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਨਦੀਆਂ ਨਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਵਸੋਬਾ ਕਰ ਗਏ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੜੱਪਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਮੰਨਸੂਨਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਸੋਂ ਵਧਣ ਲੱਗੀ, ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਘੋੜੇ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਰੀਆਂ ਲੋਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਹੜੱਪਨਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਲੜਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉੱਜੜੇ ਪੁੱਜੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਰੀਆਂ ਦਾ ਕੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਇਲਾਕਾ ਹੀ ਖਾਲੀ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਇੱਥੇ ਵੱਸ ਗਏ। ਬਚੇ ਖੁਚੇ ਹੜੱਪਨ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮੇਂ ਗਏ।

ਪੱਥਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਸੰਦਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ: ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਯੇਲ-ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਡੇ-ਟੈਰਾ ਤੇ ਪੈਟਰਸਨ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਸੰਨ 1935 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਪੈਂਦੀ ਸੁਆਂ ਨਦੀ ਦੀਆਂ ਟੈਰੇਸਾਂ ਤੋਂ ਪੱਥਰ-ਸੰਦ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਆਨੀਅਨ ਪੱਥਰ-ਸੰਦਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁਢਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਟੂਲਜ਼ ਨੂੰ ਅਰਲੀ-ਸੋਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੰਦਾਂ ਨੂੰ ਲੇਟ-ਸੋਆਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਅਰਲੀ ਸੋਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਅਕਾਰ ਦੇ ਚੋਪਰ ਤੇ ਫਲੈਕ-ਟੂਲ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੇਟ ਸੋਆਂ ਸਮੇਂ ਫਲੈਕਸ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਤੇ ਟੂਲਜ਼ ਦਾ ਆਕਾਰ ਛੋਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਸੋਆਨੀਅਨ ਟੂਲ ਕੋਈ 4-5 ਲੱਖ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਤੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਹੀ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਵੈਸੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਬਰਫ਼ਾਨੀ-ਯੁੱਗਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਥਰ-ਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਹ ਗਲਤ ਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਆਰਕਿਓਲੋਜਿਸਟ ਬੀ ਬੀ ਲਾਲ ਤੇ ਮਹਾਂਪਾਤਰਾ ਆਦਿਕ ਵੀ ਸੋਆਨੀਅਨ ਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਮੰਨੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ)।

ਸੋਆਨੀਅਨ ਸੰਦਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਤੇ ਅਯੁ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਬਾਰੇ ਅਧੂਰੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਪੱਕਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਯੁ-ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਇਕ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਦਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੀ ਕਿਸਮਾਂ ਲੱਭ ਕੇ ਇਕ ਨਵੀਂ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ, (ਜੋ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੋਜ ਰਸਾਲਿਆਂ; ਕੁਆਟਰਨਰੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟੀਕੁਇਟੀ, ਕਰੰਟ ਸਾਇੰਸ ਆਦਿਕ ਵਿਚ ਛਪੀ ਹੈ)। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਰੰਤਰ ਖੋਜ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਇਹ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਆਨੀਅਨ ਟੂਲ ਇੰਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਹੀਂ ਜਿੰਨੇ ਕਿ ਲਗਭਗ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਤੋਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨੰਗਲ ਨੇੜੇ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਟੈਰੇਸਾਂ ਤੋਂ ਸਭ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ, ਚੋਪਰ, ਫਲੈਕ ਤੇ ਕਈ ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਵੀ ਪੱਥਰ-ਸੰਦ ਮਿਲੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਉੱਥੋਂ ਹੜੱਪਾ-ਕਾਲ ਦੀਆਂ ਠੀਕਰਾਂ ਤੇ ਬਲੈਕ-ਐਂਡ-ਰੌਡ ਵੇਅਰ ਠੀਕਰਾਂ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵਾਡੀਆਂ ਇਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਜਿਆਲੋਜੀ ਡੇਹਰਾਦੂਨ ਦੀ ਲੈਬ 'ਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਟੈਰੇਸਾਂ ਦੀ (80 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠੋਂ ਸੈਂਪਲ ਲੈ ਕੇ) ਉਮਰ ਕਢਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 6200 ਅਤੇ 4800 ਸਾਲ ਦੇ ਲਗਭਗ ਨਿਕਲੀ। ਇਹ ਟੈਸਟ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਇਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸੰਦ ਵਰਤਣ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਇਥੇ ਕੋਈ 4000 ਸਾਲ ਪੂਰਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਆਇਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਗਿਆਤ ਲੇਟ-ਹੜੱਪਨ ਸਾਈਟਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਪੱਥਰ-ਸੰਦ ਮਿਲੇ।

ਬਾੜਾ ਤੇ ਹੋਰ ਲੇਟ-ਹੜੱਪਨ ਸਾਈਟਾਂ ਤੋਂ ਸੋਆਨੀਅਨ ਟੂਲ: ਰੋਪੜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬਾੜਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਟ ਹੜੱਪਨ ਥੇਹ ਦੀ ਏ ਐਸ ਆਈ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਆਰਕਿਆਲੋਜਿਸਟ ਯੁਗ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਸੰਨ 1954 ਤੇ 1972 ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਖੁਦਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪੱਥਰ-ਸੰਦ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੱਸਿਆ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਨ 2008 ਵਿਚ ਉਹ ਥੇਹ ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਖੁਦਾਈ ਸਮੇਂ ਉੱਥੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਥੇਹ ਉਪਰ ਕਈ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਸੋਆਨੀਅਨ ਟੂਲ ਪਏ ਸਨ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਪਛਾਣ ਲਏ। ਮੀਟਰ ਕੁ ਡੂੰਘੀ ਖੁਦਾਈ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਸੱਠ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਰ ਟੂਲ ਮਿਲ ਗਏ। ਫਿਰ ਢੇਰ-ਮਾਜਰਾ (ਘਨੌਲੀ-ਰੋਪੜ) ਦੇ ਇਕ ਢਹਿ ਚੁੱਕੇ ਲੇਟ ਹੜੱਪਨ ਥੇਹ 'ਚੋਂ ਅਤੇ ਮਿਹਰਾਂ ਵਾਲਾ (ਬੱਦੀ ਕੋਲ) ਦੇ ਥੇਹ ਤੋਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਠੀਕਰਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੋਆਨੀਅਨ ਟੂਲ ਮਿਲੇ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਕਟ ਵਗਦਿਆਂ ਨਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟ-ਉਮਰ ਟੈਰੇਸਾਂ ਉੱਪਰੋਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਹੜੱਪਨ ਠੀਕਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪੱਥਰ ਸੰਦ ਮਿਲੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੇਟ-ਹੜੱਪਾ ਕਾਲ ਦੇ ਲੋਕ ਸੋਆਨੀਅਨ ਪੱਥਰ-ਸੰਦ ਵਰਤਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਿਲਾਸਪੁਰ (ਹਿਮਾਚਲ) ਦੀ ਇਕ ਖੱਡ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਖੁਦਾਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉੱਥੋਂ ਸਾਨੂੰ ਹੜੱਪਨ ਠੀਕਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸੋਆਨੀਅਨ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਪੱਥਰ-ਸੰਦ ਵੀ ਮਿਲੇ (ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਭੇ) ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਮਾਤਰਾ ਵਿਚ ਤਾਂ ਘਸਾਏ ਗਏ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਫਲੈਕ-ਟੂਲ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਦੂਰ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਸਾਈਟਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਚਾਰ-ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲੋਂ ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਡੇਢ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ ਲੰਬੇ ਕਾਲ ਪੈ ਗਏ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਕੇ ਵਸੋਬੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬਚੇ-ਖੁਚੇ ਪਾਣੀ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਆਸਰਾ ਲੱਭਿਆ। ਹੜੱਪਨਾਂ ਦੀ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਚੁੱਕੀ ਸੱਭਿਅਤਾ ਵਾਸਤੇ ਦੂਰ-ਦਰਾਜ ਦਾ ਵਪਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਾਤਾਂ (ਤਾਂਬਾ/ਕੱਚ) ਕਿੱਥੋਂ ਮਿਲ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ? ਉਹ ਪੱਥਰ ਦੇ ਸੰਦ ਵਰਤਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਦੱਖਣ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਪੂਰਬ-ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਸ਼ਿੰਦੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਪੱਥਰ-ਕਲਚਰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਵਾਲਿਕ ਵਿਚ ਬਚੇ ਹੋਏ ਬਰਸਾਤੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵੱਲ ਆ ਗਏ ਸੀ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਸੋਆਨੀਅਨ ਕਲਚਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਇੰਨਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ਖਿਲਰੇ ਪਏ ਸੋਆਨੀਅਨ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸੰਦ ਵੱਡੀ ਤੇ ਲੰਬੀ ਔੜ ਸਮੇਂ ਉੱਜੜ ਕੇ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੀ ਬਣਾਏ ਤੇ ਵਰਤੇ ਹੋਣ ?

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈਏ ?

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਮੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਬੇਟੇ ਅਮਨ ਤੇ ਪਾਵੇਲ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਹਰੇ ਘਾਹ ਤੇ ਪਈ ਪੀਲੀ ਜਿਹੀ ਲਾਈਨ ਵੇਖ ਕੇ ਅਮਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ “ਇਹ ਪੀਲੀ ਲਾਈਨ ਕਿਉਂ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ?” ਮੈਂ ਉਹ ਲੀਹ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ “ਘਾਹ ਦਾ ਹਰਾ ਰੰਗ ਉਸ ਵਿਚਲੀ ਕਲੋਰੋਫਿਲ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਪੌਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿਚੋਂ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਤੇ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਨਾ ਪੈਂਦੀ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਪੌਦੇ ਦੇ ਸੈੱਲ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਘਾਹ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪਾਈਪ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਥਾਨ ਜੋ ਪਾਈਪ ਨਾਲ ਢੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ ਪੀਲਾ ਪੈ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਥਾਨ ਹਰਾ ਹੈ।” ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਰੁਚੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਕਰੋੜਾ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੌਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਏ ਤੇ ਸਮੁੰਚੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਰੈਣ ਵਸੇਰਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਇਥੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ। ਸਮੁੰਚੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਪੌਦਿਆਂ ਦਾ ਕਰਜਾ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰ ਸਕਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੌਦੇ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲੀ, ਗੁੱਲੀ ਤੇ ਜੁੱਲੀ ਸਨ। ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਹਰੇਕ ਕ੍ਰਿਆ ਲਈ ਪੌਦਿਆਂ ਤੇ ਹੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਫਲ, ਫੁੱਲ ਖਾ ਕੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੱਚੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ “ਪੌਦਿਆਂ ਵਿਚ ਫਲ ਤੇ ਫੁੱਲ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ?” ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੌਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਜੀਵਨ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪੌਦਾ ਜਨਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੌਦੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸਰੇ ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਢੰਗ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿੱਠਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੰਧਾਂ ਕੋਠਿਆਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਜਨਮ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤੇੜਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂ ਡਿੱਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੱਥਰਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਅਮਰ ਵੇਲ ਜਿਸ ਦਰੱਖਤ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦਰੱਖਤ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਪੌਦਿਆਂ ਨੇ ਜਿਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਢੰਗ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਲਏ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਫਲ ਤੇ ਫੁੱਲ ਪੌਦਿਆ ਦੁਆਰਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹਵਾ ਵਿਚੋਂ ਰਸ ਚੂਸਣ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੁਣਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗੰਨੇ ਦਾ ਪੌਦਾ ਮਿੱਠਾ ਇਸ ਲਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਤੇ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਖੰਡ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਦਾ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਫਲ ਤੇ ਫੁੱਲ ਵੀ ਪੌਦਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁਦਰਤ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗੁਣਾਂ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੱਤੇ, ਪੌਦੇ, ਫਲ, ਫੁੱਲ ਸਭ ਵਿਚ ਰਸਾਇਣਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਤੇ ਕਿਸਮ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

-ਮੇਘ ਰਾਜ ਸਿੱਤਰ